

NARODNE NOVINE

SLUŽBENI LIST REPUBLIKE HRVATSKE

GODIŠTE CLXXXVI, BROJ 46, ZAGREB, 19. TRAVNJA 2024. ISSN 0027-7932

S A D R Ő A J

STRANICA

787	Odluka o utvrđivanju Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine	1
788	Odluka o koncesiji na pomorskom dobru u svrhu rekonstrukcije i korištenja luke posebne namjene – sportske luke Špinut	41
789	Pravilnik o provedbi Programa državne potpore za kompenzaciju rasta cijene energenata u sektorima prerade poljoprivrednih proizvoda u 2024. godini	44
790	Pravilnik o provedbi mjere III.3. »Provedba i upravljanje LRSR – tekući troškovi«	47
791	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi intervencija u sektoru pčelarstva unutar Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027.	53
792	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obradi duhana, proizvodnji i markama duhanskih proizvoda	56
793	Indeks potrošačkih cijena u ožujku 2024.	57
794	Odluka o izdavanju zlatne i srebrne numizmatičke kovanice »150. obljetnica rođenja Ivane Brlić-Mažuranić«	57
795	Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III A-4765/2023 od 6. ožujka 2024.	58
796	Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III A-3539/2023 od 14. ožujka 2024.	60
797	Presuda Visokog upravnog suda Republike Hrvatske poslovni broj: UsII-155/23-9 od 20. ožujka 2024.	61

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

787

Na temelju članka 5. stavka 1. Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara (»Narodne novine«, br. 44/01., 90/05., 80/08., 38/09. i 148/13.) i članka 31. stavka 2. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/11., 119/14., 93/16., 116/18. i 80/22.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 15. travnja 2024. donijela

ODLUKU

O UTVRĐIVANJU PLANA I PROGRAMA OBNOVE I RAZVOJA GRADA VUKOVARA DO 2027. GODINE

I.

Utvrđuje se Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine.

Plan i Program iz stavka 1. ove točke sastavni su dio ove Odluke.

II.

Zadužuju se Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara za koordinaciju provedbe Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine i nadležna tijela državne uprave za njegovu provedbu.

III.

Nadzor nad provedbom Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine obavlja Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije.

IV.

Zadužuje se Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara da o donošenju ove Odluke izvijesti nadležna tijela iz točke II. ove Odluke.

V.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-03/24-04/109

Urbroj: 50301-05/27-24-3

Zagreb, 15. travnja 2024.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

PLAN I PROGRAM OBNOVE I RAZVOJA GRADA VUKOVARA DO 2027. GODINE

Suradnja na izradi Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine

Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine (u daljnjem tekstu: PIP 2027) kratkoročni je programsko-planski dokument koji je izradio Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara (u daljnjem tekstu: Fond, FORGV) u suradnji s vanjskim stručnjacima. Fond je usvojio participativni pristup izradi programsko-planskog dokumenta, usko surađujući s predstavnicima interesnih skupina u procesu obnove i razvoja Grada Vukovara. Održan je niz sastanaka i komunikacija svih sudionika bila je kontinuirana. Ažurirana i dopunjena je analitička podloga za ocjenu stanja obnove i razvoja Grada Vukovara (Dodatak 1.) te su obrađeni i ocijenjeni iskazi interesa za prijavu projekata u bazu kojom upravlja Fond.

Odlukom Fonda o osnivanju i imenovanju članova od 26. srpnja 2022. godine osnovana je Radna skupina za izradu Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara. Radnoj skupini je u konzultacijskom procesu omogućen visok stupanj participacije i koordiniranosti u izradi Plana i Programa te je time osigurana visoka razina kvalitete ovog programsko-planskog dokumenta. Postupak javnog savjetovanja proveden je tijekom rujna 2022. godine. Tijekom 2023. godine u suradnji s Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije provedene su konzultacije i sa svim ministarstvima.

Izradu programsko-planskog dokumenta koordinirala je dr. sc. Ljiljana Blažević, ovlaštena predsjednica, Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara, uz savjetodavnu pomoć stručnjaka za strateško planiranje tvrtke Euro ekspertiza j.d.o.o. Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine izrađen je na temelju članka 5. Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara (»Narodne novine«, br. 40/01., 90/05., 80/08., 38/09. i 148/13.). Stručnom podrškom osigurano je da Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine bude, u mjeri u kojoj je to moguće, izrađen i u skladu s odredbama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 123/17. i 151/22.). PiP 2027 je usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine (u daljnjem tekstu: NRS) te važećim aktima strateškog planiranja na županijskoj i lokalnoj razini.

1. UVOD

PiP 2027 je programsko-planski dokument izrađen sukladno odredbama Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara te odrednicama politike regionalnog razvitka Republike Hrvatske.

U izradi PiP-a 2027 poštovana su sva načela struke i metodološki pristup primjeren participativnoj izradi programsko-planskih

dokumenata. Kontinuitet razvojnog planiranja uvažen je u potpunosti, pa je za osnovu izrade ovog dokumenta uzet Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara 2014. – 2020. Revidiran je i ažuriran opis dosadašnjeg razvoja, i sadašnje situacije. Analiza stanja po područjima razvoja omogućila je identificiranje snaga, slabosti, prilika i prijetnji koje nadležne institucije mogu unaprijediti ili otkloniti svojim djelovanjem u narednom razdoblju. Na osnovi tako utvrđenih problema izvedene su razvojne odrednice obnove i razvoja Grada Vukovara za razdoblje do 2027. godine. Prema kriterijima doprinosa ostvarenju prioritetnih područja obnove i razvoja Grada Vukovara ocijenjeni su prijedlozi projekata po područjima. Nastavak započetih, kao i realizacija novih projekata predstavljaju aktivnosti koje treba izvršiti u narednom razdoblju. Za praćenje izvršenja mjera i projekata koriste se pokazatelji uspješnosti i ostvarenja. Ovakvim pristupom osigurana je strateška usmjerenost PiP-a 2027, kao i provjerljivost učinaka financiranja na ostvarenje prioriteta i mjera obnove i razvoja Grada Vukovara.

U Zakonu o obnovi i razvoju Grada Vukovara istaknute su poticajne mjere ubrzane obnove i razvoja Grada Vukovara, kao i posebne poticajne mjere. Na temelju navedenog Zakona, Vlada Republike Hrvatske osnovala je Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara koji je započeo s radom 2002. godine. Temeljna zadaća Fonda jest poticati ubrzano društveno i ekonomsko oživljavanje grada Vukovara s naglaskom na obnovu i izgradnju gospodarstva i prateće komunalne infrastrukture. Fond ima značajnu ulogu u objedinjavanju potreba obnove i razvoja u gradu izradom Plana i programa te koordiniranjem svih relevantnih sudionika njegove provedbe. U svrhu učinkovitije i djelotvornije provedbe zakonski definiranih mjera, Zakonom je propisana izrada Plana i programa obnove i razvoja Grada Vukovara te je po četvrti puta pokrenut proces izrade ovog višegodišnjeg programsko-planskog dokumenta. Prvi Plan i Program za dvogodišnje razdoblje usvojila je Vlada Republike Hrvatske u listopadu 2002., nakon što su ga usvojili Gradsko vijeće i Savjet za obnovu i razvoj Grada Vukovara, a na njega se nastavlja Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara za razdoblje od siječnja 2004. do prosinca 2008. Prema utvrđenom Planu i programu svake se godine iz državnog proračuna na poziciju Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije raspoređuju posebna sredstva za obnovu i razvoj Grada Vukovara.

Na temelju Odluke Upravnog odbora Fonda za obnovu i razvoj Grada Vukovara izrađen je Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara za razdoblje do 2027. godine. Nositelj izrade PiP-a 2027 jest Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara. Plan i Program izrađen je na participativni način, uključivanjem predstavnika svih ključnih institucija i organizacija relevantnih za obnovu i razvoj Grada Vukovara. U procesu izrade kratkoročnog programsko-planskog dokumenta uvažavaju se odrednice akata strateškog planiranja višeg reda Republike Hrvatske i Europske unije koje se izravno odnose na obnovu i razvoj Grada Vukovara do 2027. godine.

2. ANALIZA STANJA OBNOVE I RAZVOJA GRADA VUKOVARA

Analiza stanja obnove i razvoja Grada Vukovara polazište je za utvrđivanje pravaca obnove i razvoja Grada Vukovara u razdoblju do 2027. godine.¹ Dosadašnja iskustva u uklanjanju posljedica stradanja u Domovinskom ratu, obnovi infrastrukture te poticanju gospodarstva i društvenog razvoja ukazuju na sljedećih pet područja obnove i razvoja Grada Vukovara:

¹ Dodatak 1. Analitička podloga Plana i programa obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027.

- prostorno uređenje i zaštita okoliša
- gospodarstvo
- društvene djelatnosti
- zdravstvo i socijalna skrb te
- obitelj i branitelji.

Na temelju prikupljenih informacija o ključnim razvojnim područjima opisana je postojeća situacija i aktivnosti institucija koje doprinose razvoju u pojedinim područjima. Analizi institucija posvećuje se posebna pozornost jer su one partneri Fonda u provedbi Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara i očekivani glavni predlagatelji projekata.

Grad Vukovar nadležan je za poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana. Samoupravni djelokrug Grada obuhvaća poslove: uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, briga o djeci, socijalna skrb, primarna zdravstvena zaštita, odgoj i osnovno obrazovanje, kultura, tjelesna kultura i sport, zaštita potrošača, zaštita i unaprjeđenje prirodnog okoliša, protupožarna i civilna zaštita, promet na svom području te ostale poslove sukladno posebnim zakonima. Raspoloživa proračunska sredstva Grada ograničena su i ne mogu pokriti sve iskazane potrebe, kao što su projekti obnove nakon Domovinskog rata te razvoj kojim bi se osigurao značajniji društveno-gospodarski napredak na području Grada Vukovara. Godišnji proračun Grada Vukovara 2018. godine iznosio je 24,46 milijuna eura, 2019. bio je na razini 31,16 milijuna eura, a 2020. godine bio je nešto niži, odnosno 28,50 milijuna eura, ukazuju-

ći na učinke pandemije bolesti COVID-19. Prihodi Grada 2019. i 2020. godine veći su u odnosu na 2018. godinu zbog preuzimanja osnivačkih prava nad osnovnim školama u gradu, odnosno dodatnih prihoda koje škole ostvaruju zbog obračuna i isplate plaća iz državnog proračuna. Oporavak se očitovao u porastu proračunskih prihoda 2021. godine za 15,3 % na 32,85 milijuna eura u odnosu na prethodnu 2020. godinu, a viši su za 5,4 % i u odnosu na predpandemijsku 2019. godinu.

Potrebe obnove i razvoja Grada Vukovara u razdoblju 2014. – 2020. bile su iskazane na razini 583,98 milijuna eura, što jasno ukazuje na činjenicu da se radi o dugotrajnom procesu koji za lokalnu samoupravu predstavlja nepremostiv izazov. Sukladno tome, opravdana je intervencija države na temelju Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara, kao i dodatne pomoći u sufinanciranju projekata kroz fondove EU-a. Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara raspolagao je 2021. godine s proračunskim sredstvima u iznosu od 8,19 milijuna eura, a godinu ranije s 8,32 milijuna eura. Fond upravlja bazom projekata sukladno Planu i programu obnove i razvoja Grada Vukovara za razdoblje 2014. – 2020.

Prema prikazanim podacima o planu i realizaciji projekata u Tablici 1., u razdoblju do kraja 2020. godine provedeno je 97 projekata sufinanciranih od strane Fonda, 213 projekata nastavlja se u narednom programskom razdoblju, a od 43 projektne ideje se odustalo. Financijski su najzahtjevniji infrastrukturni projekti u području prostora i okoliša.

Tablica 1. Rekapitulacija projekata prema Planu i Programu obnove i razvoja Grada Vukovara

PODRUČJE	PIP 2014-2020		PIP 2014-2020					
	BROJ PROJEKATA	IZNOS	GOTOVI		ODUSTALI		NASTAVAK 2021-2025	
			BROJ PROJEKATA	IZNOS	BROJ PROJEKATA	IZNOS	BROJ PROJEKATA	IZNOS
A-Prostor/okoliš	84	298.164.601,59 €	21	19.434.099,04 €	3	14.811.865,42 €	56	316.732.738,87 €
B-Gospodarstvo	80	129.425.603,87 €	21	12.932.700,27 €	20	47.285.185,77 €	40	73.193.649,21 €
C-Društvo	143	117.988.993,61 €	33	29.188.748,93 €	19	2.760.332,97 €	88	99.028.321,06 €
D-Zdravstvo/soc.skrb	20	16.632.026,01 €	6	5.906.164,97 €	1	530.891,23 €	14	11.110.757,18 €
E-Branitelji i obitelji	31	26.165.696,13 €	16	19.187.537,33 €	0	- €	15	5.291.251,91 €
UKUPNO	358	588.376.921,21 €	97	86.649.250,54 €	43	65.388.275,40 €	213	505.356.718,24 €

Izvor: Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara

Na osnovi prikazanog stanja zaključno je u suradnji s ključnim dionicima iz svakog područja provedena SWOT analiza². SWOT analiza prikazuje unutarnje snage i slabosti te prilike i prijetnje iz okruženja koje institucije i ostali dionici razvoja u pojedinom području trebaju osvijestiti kako bi svojim djelovanjem doprinijeli razvoju pojedinog područja.

Prema Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 123/17. i 151/22.), gradonačelnik je donio Provedbeni program Grada Vukovara za razdoblje od 2021. do 2025. godine. Taj dokument predstavlja kratkoročni akt strateškog planiranja i zamjenjuje Plan razvojnih programa izrađivan sukladno starom Zakonu o proračunu koji je bio osnova za planiranje kapitalnih investicija. Provedbeni program ima za cilj osigurati upravnim tijelima Grada Vukovara, kao i ostalim dionicima, učinkovit i djelotvoran alat za provedbu posebnih ciljeva

i prioriteta djelovanja te ostvarenje postavljene vizije razvoja. Njime Grad Vukovar kao jedinica lokalne samouprave opisuje i osigurava provedbu posebnih ciljeva utvrđenih u Planu razvoja Vukovarsko-srijemske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine.

Tijekom izrade Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara za razdoblje do 2027. godine osigurana je usklađenost s važećim aktima strateškog planiranja, te su u analizi stanja uzete u obzir mjere, aktivnosti i projekti koje provodi Grad Vukovar na temelju usvojenog Provedbenog programa.

2.1. ANALIZA OBNOVE I RAZVOJA PROSTORA I OKOLIŠA GRADA VUKOVARA

2.1.1. Zemljopisne značajke, geostrateški položaj i stanovništvo

Grad Vukovar nalazi se na sjeveroistoku Vukovarsko-srijemske županije (u daljnjem tekstu: VSŽ ili Županija). Upravno je, obrazovno, gospodarsko i kulturno središte Županije. Obuhvaća naselja

² SWOT – Strengths = snage; Weaknesses = slabosti; Opportunities = prilike; Threats = prijetnje. U novom PIP-u predstavljeni su nalazi 5 područja u 3 SWOT tablice.

Vukovar, Sotin, Lipovača i Grabovo – dio (Ovčara, Jakobovac). Grad Vukovar se smjestio na razmeđu Slavonije i Srijema, podijeljenih rijekom Vukom i spojenih Dunavom. Upravo zbog takvog smještaja, vukovarsko područje spaja izuzetno raznolika prirodna obilježja praćena velikom raznolikošću i bogatstvom prirodnih resursa. Krajobraznu raznolikost čine ravnice Slavonije, povišeni Vukovarski ravnjak i brdovito područje početka Fruške gore u Srijemu, rijeke Dunav i Vuka, klanci, strme i visoke dunavske obale, šume, močvare i bare široko rasprostranjene po gradskom području te plavna nizinska područja donjeg toka Vuke. Uz tu raznolikost veže se i velika raznolikost prirodnih resursa.

Grad Vukovar jedan je od najstarijih hrvatskih gradova, bogate arheološke i povijesne baštine. U Vukovaru su registrirani brojni spomenici kulture, a povijesna jezgra grada je zaštićena. Uz dobar geoprometni položaj, grad se kroz povijest razvio u pokretača razvojnih procesa u okruženju te je administrativno središte Vukovarsko-srijemske županije. No regionalni je značaj Vukovara i dalje relativno zanemariv zbog nastavka procesa obnove i dominacije velikih gradskih središta. S druge strane, potencijal s međunarodnog stajališta velik je jer se grad nalazi u središtu makroregije srednje i jugoistočne Europe, a i poveznica je prema jadranskoj mikroregiji i prema regijama sjeverne i zapadne Europe. Vrijednosti prometnog položaja na Dunavu doprinosi i blizina najvećeg željezničkog čvora šire regije (Vinkovci), kao i cestovnih i željezničkih koridora RH1 i RH3, cjevovoda Rijeka-Sisak-Novi Sad te zračne luke Klisa. Vukovarska luka jedna je od četiri hrvatske međunarodne riječne luke, jedina na plovnom putu rijeke Dunav, kao jednom od najznačajnijih europskih plovnih puteva i plovna je svih 365 dana u godini. Plovni put Rajna-Majna-Dunav, kojim prolazi značajni dio unutar-europskog transporta, daje vukovarskoj luci izuzetan značaj.

Prema Izvješću o stanju u prostoru Grada Vukovara iz studenog 2021. godine, površina Vukovara obuhvaća prostor od 100,03 km² (10.003,50 ha) i zauzima 4,09 % površine županije.

Prema podacima Državnog zavoda za Statistiku (u daljnjem tekstu: DZS) za 2021. godinu područje Grada Vukovara bilježi kontinuiran pad broja stanovnika. Od ukupnog broja stanovnika 22.616 ili 96,09 % živi u gradskom naselju Vukovar, dok ostalih 3,91 % stanovnika živi u Lipovači i Sotinu koji imaju obilježja ruralnog naselja.

2.1.2. Prostorno uređenje

Odgovorne institucije nadležne za prostorno uređenje i zaštitu okoliša i prostorno planiranje djeluju na razini Grada, Županije i Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: RH). Institucije na razini Grada zadužene za poslove prostornog uređenja i zaštite okoliša jesu Upravni odjel za uređenje grada, upravljanje gradskom imovinom, komunalno gospodarstvo i zaštitu okoliša. Institucije na razini Vukovarsko-srijemske županije jesu Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša, Zavod za prostorno uređenje i Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Vukovarsko-srijemske županije. Na nacionalnoj su razini odgovornosti podijeljene između Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstva kulture i medija, Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije i Ministarstva poljoprivrede. Aktivnu ulogu u poslovima zaštite okoliša imaju i gradsko komunalno poduzeće te javne ustanove na nacionalnoj razini.

Sustavi prostornog uređenja i strateškog planiranja međusobno su povezani, svi projekti s prostornom komponentom realiziraju se kroz prostorne planove. Temeljni državni dokumenti za usmjerenje razvoja u prostoru su Strategija prostornog razvoja Republike Hrvat-

ske (»Narodne novine«, broj 106/17.) i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 50/99. i 84/13.). Upravljanje prostorom Grada Vukovara temelji se na sljedećim prostornim planovima:

- Prostorni plan Vukovarsko-srijemske županije
- Prostorni plan uređenja Grada Vukovara (PPU)
- Prostorni plan područja posebnih obilježja višenamjenskog kanala Dunav-Sava
- Generalni urbanistički plan (GUP) Grada Vukovara
- Detaljni plan uređenja (DPU) Novog groblja
- Detaljni plan uređenja Županijska ulica
- Urbanistički plan uređenja (UPU) šireg središta grada
- Urbanistički plan uređenja.

Prema *Izvješću o stanju u prostoru Grada Vukovara iz 2021.* strateški značajniji elementi koji određuju daljnji razvoj Grada Vukovara jesu:

- obnova i razvoj željezničkog čvora Vukovar
 - daljnje širenje groblja prema zapadu
 - mogućnost širenja prostora današnje luke
 - planirana gradnja nove Podravske brze ceste južno od gradskih izgrađenih prostora
 - formiranje velike zone vrijednog krajolika uz Vučedol uz korištenje u turističko-rekreativne svrhe s ciljem očuvanja postojećih vrijednosti i turističke posjećenosti
 - razvoj gospodarskih zona, a naročito transformacija nekadašnjeg kompleksa Kombinata Borovo i područja uz luku
 - dovršetak obnove i razvoj središta grada
 - očuvanje poljoprivrednog krajolika i intenzivne proizvodnje
 - linearni skladan razvoj samog Vukovara duž obala Dunava s korištenjem obiju obala i Ade za turističko rekreativnu namjenu
 - kvalitetno poljoprivredno zemljište, šume i livade uz Dunav i Vuku
 - vrijedan krajobraz sa šumama, livadama i poljoprivredom te strme obale uz Dunav.
- Iz perspektive daljnjeg prostornog razvoja Vukovara potrebno je uvažiti sljedeće gospodarske elemente:
- administrativne, obrazovne, znanstvene i kulturne funkcije koje će i u budućnosti imati vrlo veliki utjecaj na razvoj
 - za očekivati je u svim gradovima sve veći razvoj kvartarnih djelatnosti u budućnosti
 - trgovina zajedno s ugostiteljskim, turističkim i raznovrsnim uslužnim djelatnostima će se prostorno sve više razvijati, pritom bi trebalo izbjeći greške drugih gradova u kojima su veliki trgovački centri s periferijskim načinom gradnje zauzimali vrijedne lokacije uz povijesne dijelove grada
 - prerada, malo poduzetništvo najrazličitijih oblika, obrti i tzv. male proizvodnje će u gospodarstvu grada u budućnosti tražiti sve više prostora
 - industrijska proizvodnja, koja je gospodarski razvila Vukovar, zahtijevat će novu i drugačiju uporabu postojećih prostora i u budućnosti, dok će velike tradicijske proizvodne tvrtke poput Borova, Vupika, Vuteksa i dr. u budućnosti sigurno trebati specifične prostorne mogućnosti razvoja
 - daljnji razvoj intenzivne poljoprivredne djelatnosti jedan je od gradskih razvojnih elemenata

– razvoj rekreacijskih, lovnih i ribolovnih djelatnosti u prostoru šuma i livada, ali i na samom Dunavu te na južnim dijelovima grada, doprinosit će raznovrsnosti u gospodarskom razvoju

– turizam je za Vukovar iznimno važan – sam povijesni grad, ali i Vučedol te manifestacije koje se mogu organizirati tijekom cijele godine privlačit će sve više posjetitelja, a za to treba osigurati i odgovarajuće (smještajne i ugostiteljske) kapacitete

– posebnu pažnju treba posvetiti očuvanju trajne uspomene i sjećanja na žrtvu Vukovara u Domovinskom ratu očuvanjem i zaštitom temeljnih vrijednosti i dostojanstva Domovinskog rata.

Kao što je istaknuto u *Izješću o stanju u prostoru Grada Vukovara za razdoblje 2017. – 2020. godine*, uređenje prostora naselja treba planirati i provoditi na temelju utvrđenih prostornih mogućnosti i optimalnog iskorištenja prostora, uz osiguranje prostora javne namjene i opremanja infrastrukturom. Izgradnja treba biti usmjerena programom planiranja područja te je, u tom smislu, potrebno pravovremeno pripremiti i riješiti imovinsko-pravne odnose. Posebnu pažnju treba posvetiti uređenju zelenih i rekreacijskih površina naselja. Konsolidaciju prostora naselja treba temeljiti na njihovim obilježjima, očuvanju regionalnih oblika naselja te na racionalnom planiranju prostornih obuhvata građevinskih područja naselja, sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti u njima. Prioritet zadovoljenja potreba konsolidacije prostora treba biti urbana obnova postojećih struktura (rekonstrukcijom, sanacijom i sl.), čime treba očuvati graditeljski identitet povijesnih središta naselja, dati prioritet održavanju ili uređenju postojećeg stambenog fonda, posebno u vrijednim povijesnim jezgrama i planski izgrađenim područjima.

Prema podacima iz *Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Vukovara iz 2018.*, u strukturi površina Grada Vukovara najzastupljenije su poljoprivredne površine sa 56,11 % udjela. Poljoprivredne površine Grada Vukovara zauzimaju 5.613,82 ha. U ukupnoj količini poljoprivrednog zemljišta Vukovarsko-srijemske županije, Grad Vukovar sudjeluje s 5,14 %. Na prostoru Grada Vukovara nalaze se poljoprivredne površine, s time da prevladava osobito vrijedno obradivo tlo (P1) s udjelom od 91,47 %. Šumsko zemljište na području Grada Vukovara zauzima 1.043,39 ha, a posumljenost je 10,43 %. U ukupnoj količini šumskog zemljišta Vukovarsko-srijemske županije, Grad Vukovar sudjeluje s 1,63 %. Na prostoru Grada zastupljene su šume gospodarske namjene i šume posebne namjene – šume sportsko-rekreacijske namjene i šume zaštitne namjene kojima gospodare Hrvatske šume te ostale šume i šumske površine u individualnom vlasništvu. U strukturi površina potrebno je istaknuti vodne površine rijeka Dunava i Vuke te akumulacije za zaštitu od poplava, koje zauzimaju 818,48 ha ili 8,18 % površine Grada Vukovara.

Građevinska područja naselja Grada Vukovara obuhvaćaju izgrađene, neizgrađene i neuređene površine koje zauzimaju 2.560,64 ha ili 25,60 % ukupne površine Grada Vukovara. Izvan građevinskih područja naselja formirana su izdvojena građevinska područja sljedećih namjena:

– gospodarske namjene (farma i gospodarska namjena Ekonomija Dubrava, farme Jakobovac i Ovčara, gospodarska namjena »Dobra voda«, farma i gospodarska namjena kod Sotina, gospodarska namjena Đergaj)

– poslovne namjene (Borovo naselje)

– turističko-rekreacijska namjena (Vučedol i Dobra voda – lovački dom)

– površine infrastrukturnih sustava (plinsko mjerno regulacijsko postrojenje MRS Vukovar)

– groblje (Lipovača)

– gospodarenje otpadom (kod Ekonomije Dubrava).

Građevinska područja izvan naselja (izdvojena građevinska područja) zauzimaju 257,85 ha ili 2,58 % ukupne površine Grada Vukovara, pri čemu najveći dio zauzima gospodarska namjena sa 119,97 ha, a najmanje izdvojeno građevinsko područje groblja s 0,85 ha. Udio površina izdvojenih građevinskih područja izvan naselja u ukupnoj površini građevinskih područja iznosi 9,15 %.

Graditeljstvo Vukovara tradicionalno obilježava širenje grada oko jezgre, a dijelom longitudinalno duž cesta. Iako pretežno niska (prizemna i jednokatna), starija obiteljska gradnja izvan jezgre izrazitih je urbanih obilježja. Višestambena gradnja u posljednjih pedesetak godina obilježila je područja pojedinih dijelova Grada. Iz podataka je vidljivo da je u Gradu prije Domovinskog rata stanovništvo od 1981. do 1991. godine poraslo za gotovo 11.000, a da je tijekom i nakon rata opalo za oko 14.500 stanovnika. Broj stanova je od 1981. do 1991. porastao za oko 4.600, da bi do 2001. bio manji za gotovo pet tisuća. Pritom treba naglasiti da je do 2001. već bio obnovljen znatan broj porušenih stanova. Nakon rata je s kategorijom oštećenja IV-VI (potrebna novogradnja) bilo 5.347 obiteljskih kuća i 5.065 stanova u višestambenim zgradama. S oštećenjem I-III kategorije (mogući popravak) bilo je 2.925 obiteljskih kuća i 535 stanova u višestambenim kućama. Ponovnu gradnju trebalo je osigurati za preko deset tisuća stanova, a obnovu za njih preko tri tisuće. Smanjenje prosječne veličine domaćinstava (2,66 članova 2001. u odnosu na 2,92 člana godine 1991. te 3,0 godine 1981.) pokazuje da je izmijenjen i način života. Nedostatak stanova je trajan. Godine 1981. u jednom stanu živjelo je prosječno 1,1 domaćinstvo (1991.: 1,03). Godine 2001. bilo je 1,12 domaćinstava po stanu što znači da je nedostajalo 1.349 stanova. Broj stanova za povremeno stanovanje smanjio se s 262 u 1991. na 55 u 2001. godini.

Stambeno zbrinjavanje u Vukovarsko-srijemskoj županiji u nadležnosti je Upravnog odjela za imovinsko-pravne poslove, obnovu i stambeno zbrinjavanje te Ureda državne uprave u Vukovarsko-srijemskoj županiji od 2016. – 2018. godine, a u razdoblju od 2019. do 2021. godine, nakon spajanja Ureda državne uprave i županijske uprave, nadležan je Odsjek za obnovu i stambeno zbrinjavanje VSŽ-a.

Infrastruktura Vukovara pretrpjela je tijekom Domovinskog rata teška oštećenja, među najtežim u RH. U trenutku preuzimanja vodoopskrbne mreže pri završetku procesa mirne reintegracije, gubici vode dostizali su 60-70 %. Procjena ratne štete na postrojenjima distribucije Hrvatske elektroprivrede iznosi 9,82 mil. eura, a odnosi se na sljedeće uništene ili oštećene objekte: 62 trafostanice (od ukupno 118 prema stanju 1991. godine), 56 km 10 kV dalekovoda (od 82,6 km), 140 km niskonaponske mreže (od 325 km) te ostale objekte. Na objektima Vodovoda grada Vukovara procijenjena je ratna šteta od strane Županijske komisije za popis i procjenu ratnih šteta u iznosu od 7,79 mil. eura.

2.1.3. Prometna, energetska i telekomunikacijska infrastruktura Grada Vukovara

/ Cestovni promet / Cestovna je mreža organizacijski funkcionalno dobro postavljena i osigurava dobru prohodnost promatranog prostora. Nepovoljna je okolnost što koridor državne ceste D2 prolazi kroz središte Vukovara gdje se odvija i gradski promet, no probleme predstavlja i prometno-tehničko stanje cestovnih pravaca koji se tijekom okupacije nisu održavali i za čiju obnovu nije odvojeno dovoljno sredstava iz državnog proračuna. Znatno povećanje korištenja osobnih motornih vozila otežava promet u centralnim

gradskim prostorima. Potrebna je rekonstrukcija i uređenje mreže u skladu s kategorijom ceste. Obnova i održavanje cestovnih prometnica provodi se godišnjim planovima građenja i održavanja državnih, županijskih i lokalnih cesta³.

Razvoj prometne i komunalne infrastrukture nužno mora pratiti sve segmente prostornog razvoja grada. Pritom je planom određeno da se razvoj svih vrsta prometa zasniva na omogućavanju boljih prometnih veza unutar samog grada i s okolnim područjima, vodeći istovremeno računa o tome da tranzit ne ometa život stanovnika Vukovara. Širenje komunalne infrastrukture treba pratiti gradnju novih gradskih područja.

U okviru Programa obnove komunalne i elektroenergetske infrastrukture Grada Vukovara (2018. – 2022.) preostali projekti koje Hrvatske ceste provode jesu:

DC2

a) Rekonstrukcija raskrižja ulica Kardinala A. Stepinca i Lovkvanjski sokak na državnoj cesti DC 2 u Vukovaru u raskrižje kružnog oblika

Ishođena je lokacijska dozvola za predmetni zahvat, a izrada Glavnih projekata rekonstrukcije je pri kraju. Tijekom ljeta 2023. godine postavljen je zahtjev za ishođenjem građevinske dozvole.

b) U pripremi je projekt obnove ceste Vukovar – Sotin.

DC519

Rekonstrukcija raskrižja državne ceste DC519 (Ulica Dvanaest redarstvenika) i Ulice Blage Zadre u Vukovaru u kružni tok

Ishođena je lokacijska dozvola za predmetni zahvat, a izrada Glavnih projekata rekonstrukcije je pri kraju, podnesen je zahtjev za ishođenjem građevinske dozvole. U planu je pokretanje postupka javne nabave radova na rekonstrukciji.

Ukupna duljina obilaznice Vukovara, od početka koji se nalazi na Trpinjskoj cesti, do Sotina iznosi oko 19 kilometara. Izgradnja obilaznice započet će radovima na poddionici od čvora Bršadin sjever, odnosno križanja s državnom cestom DC 55 do čvorišta Lužac sa spojem na županijsku cestu, duljine 5,6 km. Temeljna zadaća nove obilaznice Vukovara je poboljšanje sigurnosti prometa i prometno rasterećenje u samom gradu. Trenutno ulogu obilaznice preuzima dio mreže gradskih ulica, koje nisu u stanju preuzeti tranzitni promet koji tako većim dijelom prolazi kroz grad. Nova obilaznica u potpunosti obilazi građevinsko područje. Dionica obilaznice Vukovara od čvorišta »Bršadin Sjever« (križanje sa DC55) do čvorišta »Lužac« (uključujući čvorište »Lužac« i spoj na ŽC4138) čini funkcionalnu cjelinu s brzom cestom Nuštar – Vukovar. Obilaznica grada Vukovara gradit će se kao dio nove trase buduće brze ceste DC 2 – Podravske magistrale, koja završava u Iloku, a u Vukovar dolazi sa sjevera. U konačnici se planira četvertračna cesta, no u faznoj izgradnji gradit će se samo jedan kolnik. Planira se realizirati po fazama – projektiranje je u visokom stupnju dovršenosti. U studenom 2023. započeo je postupak javne nabave za radove i nadzor na izgradnji obilaznice grada Vukovara, poddionica od čvora »Bršadin Sjever« (križanje sa DC55) do čvorišta »Lužac« (uključujući čvorište »Lužac« i spoj na ŽC4138) u km 2+320 – jedan kolnik duljine cca 5,6 km. Procjena troškova izgradnje je 22.035.000,00 eura. Natječaj je u tijeku. Tijek projektiranja: ugovor za novelaciju projektne dokumentacije potpisan je početkom studenoga 2020. godine. Odmah u startu nastupila je pandemija Corona virusa zbog čega je došlo do značajnih zastoja u realizaciji. U tijeku novelacije izrađena je pro-

mjena tehničkih rješenja trase i objekata vezano uz posebne uvjete javno pravnih tijela (HŽ) te usklađenja s dionicom podravske brze ceste Nuštar – Vukovar, kako bi se osigurala prometna funkcionalnost, odnosno spoj brze ceste na obilaznicu Vukovara i dalje na DC 55 kao i na ostale prometnice preko čvorišta »Lužac«. Za novo tehničko rješenje bilo je potrebno ishoditi izmjenu i dopunu lokacijske dozvole. Uz to pribavljeno je mišljenje o važenju postojećeg Rješenja o prihvatljivosti za okoliš koje je izdalo Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja 21. siječnja 2022. Izmjena i dopuna lokacijske dozvole ishođena je početkom studenoga 2023. U tijeku je novelacija glavnih projekata. Sljedeća planirana dionica za izgradnju je do čvorišta »Lužac« do čvorišta »Vukovar jug«. Planirani rok nabave za građenje je do kraja 2024. godine, a početak izgradnje ovisi o rješavanju imovinsko – pravnih odnosa.

Hrvatske ceste, kao izvanproračunski korisnik financiraju projekt Izgradnje obilaznice Vukovara D2, poddionica od čvora »Bršadin Sjever« (križanje sa D55) do čvorišta »Lužac« (uključujući čvorište »Lužac« i spoj na Ž4138) u km 2+320. Sredstva za navedeni projekt su osigurana u Financijskom planu Hrvatskih cesta za 2024. godinu i projekcijama za 2025. i 2026. godinu na aktivnosti K300006 – Ostali programi zahvata na državnim cestama.

Kako bi dugoročno gradska naselja postala mirnija, tiša i manje zagađena potrebno je raznim mjerama poticati stanovništvo da u što većoj mjeri koristi bicikl kao osnovno prijevozno sredstvo. U smjeru unaprjeđenja *biciklističkog prometa*, u proteklom se razdoblju ulagalo u biciklističku infrastrukturu – biciklističke staze kao odvojene neovisne putove i mjesta za sigurno ostavljanje bicikala uz zgrade javne namjene. Kampanjama »Dani bez automobila« može se podizati svijest građana i promicati trajne vrijednosti dobiti za okoliš i građane.

Prema informacijama i podacima iz analize stanja Provedbenog programa Grada Vukovara za mandatno razdoblje 2021. – 2025. godine istaknuto je da je tijekom procesa obnove cestovna infrastruktura na području grada danas na zadovoljavajućoj razini. Iako je Vukovar pretrpio velika ratna razaranja, danas ima dobru povezanost gradskih i prigradskih naselja. Stanje izgrađenosti prometne infrastrukture u razdoblju 2017. – 2020. i iskazanih potreba za sanacijom i izgradnjom je sljedeće:

– Duljina cestovne mreže na području Grada Vukovara iznosi 179,56 km, od čega su javne ceste duljine 31,66 km, a nerazvrstane ceste 147,90 km, pri čemu je iskazana potreba za sanacijom 45 km. Obnovljena je najfrekventnija vukovarska prometnica, na državnoj cesti D2.

– Ukupna duljina nogostupa i šetnica jest 115 km, a iskazana potreba za sanacijom jest 50 km.

– Ukupan broj javnih parkirališnih mjesta je 3.843, a sva se nalaze u Gradu. U sustavu naplate jest 1315 parkirališnih mjesta u Gradu Vukovaru. Izgrađeno je 496 novih parkirališnih mjesta, a u sustavu naplate jest novih 468 parkirališnih mjesta.

– Na razini gradske ulične mreže izgrađena su 9,42 km infrastrukture za odvijanje biciklističkog prometa (staze i trake). Izgrađena su 4,18 km novih biciklističkih staza, a u planu je izgradnja 2,7 km biciklističke staze uz državnu cestu D2 na dionici Trg Slavija – Bana J. Jelačića – raskrižje Vučedol.

/ Javni gradski prijevoz i parkirališta / Na području Vukovara autobusni gradski prijevoz putnika obavlja se sukladno dodijeljenoj koncesiji za obavljanje djelatnosti komunalnog linijskog prijevoza putnika na području Grada Vukovara. Mreža linija sastoji se od 3 odnosno 6 linija koje povezuju sve gradske četvrti i prigradska naselja:

³ Županijska uprava za ceste zadužena je za održavanje županijskih i lokalnih cesta, a Grad Vukovar za održavanje nerazvrstanih cesta.

- L1: Dvanaest redarstvenika – Sajmište
- L2: Sajmište – Dvanaest redarstvenika
- L3: Trpinjska cesta – Novo groblje
- L4: Novo groblje – Trpinjska cesta/Lipovača
- L5: Radnički dom – Sotin
- L6: Sotin – Radnički dom.

Od 1. srpnja 2022. komunalni linijski prijevoz putnika na području Vukovara na temelju Ugovora o koncesiji obavlja Čazmatrans Vukovar d.o.o. po cijeni karte u jednom smjeru od 0,66 eura.

Sadašnje stanje autobusnog kolodvora ne zadovoljava suvremene potrebe korisnika, pa se planira njegova rekonstrukcija. Postojeća ponuda uređenog parkirališnog prostora ne zadovoljava današnje potrebe.

Prema Izvješću o stanju u prostoru iz 2021., s ciljem rješavanja brojnih problema u cestovnom prometu, planirana je dogradnja i dopunjavanje cestovne mreže infrastrukturnog sustava, što podrazumijeva nastavak održavanja postojeće i daljnji razvoj cestovne mreže:

- izgradnjom suvremenog kolnika na prometnicama s tucaničkim i zemljanim kolnikom
- rekonstrukcijom postojećih i gradnjom novih pravaca gradske mreže sukladno potrebama
- rekonstrukcijom križanja u razini i gradnjom križanja u više razina propusne moći u skladu s prometnim zahtjevima
- proširivanjem mreže pješačkih i biciklističkih staza
- osiguranjem prostora i gradnjom parkirališnih površina i građevina u i uz središnju zonu grada, uz građevine masovnog privlačenja stanovnika (tržnica, bolnica, sportske dvorane i centri, terminali prometnih sustava i sl.)
- izgradnjom novog autobusnog terminala.

/ Željeznički promet / Na prostoru Grada Vukovara postoje dvije željezničke pruge: M601 Vinkovci – Vukovar – Borovo naselje – Vukovar i R104 Vukovar – Borovo naselje – Dalj – Erdut – Državna granica. Zbog dotrajalosti kolosijeka, sustava telekomunikacija, signalno-sigurnosnih sustava i ostalih sustava i građevina potrebnih za normalno funkcioniranje prometa, željeznički pravac Vukovar Borovo naselje – Vukovar sve teže prati stalni porast tereta koji ide za vukovarsku luku ili dolazi iz nje. Obnova tog pravca važan je preduvjet za ubrzani razvoj gospodarstva te poboljšanje dostupnosti središta grada. Pravac Vukovar Novi – Vukovar Stari potpuno je devastiran u ratu. Obnova navedenog pravca te izgradnja novog željezničkog kolodvora u središtu grada (Olajnica) predviđeni su GUP-om i drugim relevantnim planovima. U rujnu 2007. uspostavljena je izravna željeznička veza Vukovara sa Zagrebom. Željeznički kolodvori Vukovar i Vukovar Borovo Naselje obnovljeni su, a stara kolodvorska zgrada kolodvora Vukovar je razrušena.

Provedbom i realizacijom projekta financiranog iz Kohezijskog fonda EU-a »Nadogradnja i elektrifikacija željezničke pruge Vinkovci-Vukovar« duljine 18,71 kilometar, dionice važne za međunarodni promet, omogućit će se povećanje opsega željezničkog prometa i prekrcaja roba u luci Vukovar te bolja povezanost željezničkog putničkog prijevoza Vukovarsko-srijemske županije s glavnim prometnim koridorima i drugim županijama, a osobito će pozitivno utjecati na udobnost i sigurnost putovanja u sklopu dnevnih migracija putnika. Modernizacijom će dionica Vinkovci-Vukovar biti osposobljena za brzinu vlakova od maksimalno 120 km/h, čime će se vrijeme putovanja skratiti za oko 50 % te će vožnja u putničkom prijevozu trajati oko 20 minuta, a u teretnom 30 minuta. Elektrifikacijom dionice osigurat će se ekonomski i energetske isplativiji te

ekološki održiv željeznički promet. Povećat će se kapacitet dionice i poboljšati pristup luci Vukovar čime će ona, smještena na TEN-T koridoru Rajna-Dunav, biti kvalitetno povezana s Koridorom RH1, bivšim X. paneuropskim koridorom. Modernizacijom željezničke pruge od Vinkovca do Vukovara doprinijet će se gospodarskomu razvoju lokalne zajednice i oporavku istočnoga dijela Slavonije.

Projekt nadogradnje i elektrifikacije željezničke pruge Vinkovci – Vukovar obuhvaća:

- cjelokupnu rekonstrukciju i obnovu postojeće jednokolosiječne željezničke pruge
- obnovu željezničkih kolodvora Vukovar-Borovo naselje i Vukovar te stajališta Nuštar i Bršadin-Lipovača
- obavljanje svih potrebnih radova na građevinskom, prometno-upravljačkom, signalno-sigurnosnom i elektroenergetskom pod-sustavu.

U sklopu obnove željezničkih kolodvora i stajališta uredit će se parkirališta za osobna vozila i bicikle, omogućiti lakši pristup osobama smanjene pokretljivosti, a radi zaštite od buke za stanovnike koji žive uz prugu izgradit će se zaštitni zidovi. Ugradnjom suvremenoga sustava prometne signalizacije i telekomunikacija te izgradnjom pješačkih pothodnika unaprijedit će se sigurnost svih sudionika u prometu.

Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za modernizaciju ove pruzne dionice, ukupne vrijednosti 89,95 mil. eura i prihvatljivih troškova u iznosu 68,52 mil. eura, potpisali su u svibnju 2018. Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU-a (SAFU) i HŽ Infrastruktura. Projekt sufinancira Europska unija iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija iz Kohezijskog fonda s 85 % od prihvatljivih troškova, a 15 % su sredstva državnog proračuna.

HŽ Infrastruktura potpisala je u ožujku 2019. ugovor za usluge nadzora nad izvođenjem radova na nadogradnji i elektrifikaciji željezničke pruge Vinkovci – Vukovar sa zajednicom gospodarskih subjekata Rubicon Engineering i SPC Engineering Ltd. iz Bugarske, u vrijednosti 1,37 mil. eura. U prosincu 2019. HŽ Infrastruktura potpisala je sa zajednicom španjolskih tvrtki Comsa S.a. i Comsa Instalaciones Y Sistemas Industriales S.a. ugovor za izvođenje radova na modernizaciji pruge Vinkovci – Vukovar u vrijednosti 49,94 mil. eura.

Do početka 2022. položeno je više od 20 kilometara kolosijeka i sve skretnice u različitim stupnjevima dovršenosti. Izgrađeni su svi propusti i rasponska konstrukcija mosta Bobotski kanal. Pri kraju su radovi na svim trima pothodnicima (pješačko-biciklistički u stajalištu Nuštar, pješački u kolodvoru Vukovar-Borovo naselje te u stajalištu Bršadin-Lipovača). Napreduju radovi na polaganju betonskih kanalic odvodnje, građevinski radovi na željezničko-cestovnim prijelazima, kao i radovi na ugradnji zidova za zaštitu od buke. U visokom stupnju gotovosti su zgrade za smještaj signalno-sigurnosnih uređaja u Đergaju i Vukovaru, zgrada postrojenja za sekcioniranje kontaktne mreže u Vinkovcima te zgrada za kompenzaciju jalove energije u sklopu EVP-a Jankovci. Pri kraju su radovi na temeljenju i ugradnji stupova i portala kontaktne mreže te izrada temelja stupova grijača skretnica u kolodvorima i u otpremništvu Đergaj.

/ Riječni promet / Rijeka Dunav na području Grada Vukovara ima klasu plovnosti VI c s oznakom plovnog puta od međunarodnog značaja E-80, dok luka Vukovar ima oznaku P 80-47, jer je sve navedeno definirano Europskim ugovorom o glavnim unutarnjim plovnim putovima od međunarodnog značaja (AGN). Luka Vukovar spada u luke međunarodnog značenja i oduvijek je bila vodeća

riječna luka u Hrvatskoj. S obzirom na klasu plovnosti rijeke Dunav, luka Vukovar dostupna je svih 365 dana u godini. Plovni put Rajna-Majna-Dunav, kojim prolazi značajni dio unutareuropskog transporta, daje vukovarskoj luci izuzetan značaj. Luka Vukovar jedna je od četiri međunarodne luke u Hrvatskoj. Smještena je na desnoj obali rijeke Dunav (na 1.335-om riječnom km). Lučko područje luke Vukovar dužine je približno 1,7 kilometara, na najužem dijelu širine oko 45 m i na prosječnoj visini od 83,50 m. Luka Vukovar je tijekom Domovinskog rata doživjela velika razaranja i štete, stoga nije bila spremna za javni promet neposredno nakon mirne reintegracije ovog prostora u pravni i gospodarski poredak Republike Hrvatske. Ukupan iznos investicija, ponajviše u otklanjanje ratnih šteta, iznosio je oko 5,5 milijuna eura. Luka Vukovar nema prostornih mogućnosti proširenja na kopnenom dijelu, nego samo unutar dijela riječnog korita. Luka Vukovar d.o.o. ima tehničke osobine E luke prema Europskom ugovoru o glavnim plovnim putovima od međunarodnog značaja (AGN; »Narodne novine«, broj 16/98.), status međunarodne luke te je od gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobnu zaštitu. Identifikacijom problematičnih uskih grla luke Vukovar, prije svega zatvorenog skladišnog prostora, proširenjem područja luke i eventualnim preseljenjem pojedinih terminala na druge lokacije u potpunosti bi se riješila ova problematika. Riječni promet danas je u stalnom porastu i u teretnom i u putničkom prometu. Zbog značajnog porasta putničkog prometa izgrađen je pristan za putničke brodove. Pristan se nalazi nizvodno od ušća rijeke Vuke i duljine je 75 m.

Javna ustanova »Lučka uprava Vukovar« osnovana je 2001. godine. Osnivač lučkih uprava je Republika Hrvatska, a osnivačka prava i dužnosti obavlja Ministarstvo. Djelatnosti Lučke uprave Vukovar su:

1. gradnja i održavanje lučkih građevina
2. upravljanje javnim vodnim dobrom na lučkom području te davanje prava najma, zakupa, osnivanja prava služnosti ili prava građenja na javnom vodnom dobru u lučkom području
3. upravljanje slobodnom zonom na lučkom području sukladno propisima kojima se uređuju slobodne zone
4. osiguravanje trajnog, nesmetanog i kontinuiranog obavljanja lučkih djelatnosti, lučkog prometa u cjelini, tehničko-tehnološke usklađenosti i sigurnost plovidbe
5. usklađivanje i nadzor rada ovlaštenika koncesije koji obavljaju lučke djelatnosti na lučkom području
6. provođenje reda u luci i zaštita lučkog područja od onečišćenja
7. davanje koncesije za gospodarsko korištenje općeg ili drugog dobra, za građenje lučkih građevina i obavljanje lučkih djelatnosti na lučkom području
8. donošenje i objava lučkih pristojbi
9. potvrđivanje i objava lučkih tarifa
10. pravo uvida u poslovnu i financijsku dokumentaciju lučkih korisnika
11. vođenje popisa pružatelja usluga brodarskog agenta, špediterskih usluga i usluga kontrole kvalitete i uzorkovanja robe
12. drugi poslovi utvrđeni ovim Zakonom.

Lučka uprava Vukovar provela je niz EU-ovih projekata:

– Projekt »DAPhNE – Mreža dunavskih luka« sufinanciran je od strane Europske unije (EFRR – Europski fond za regionalni razvoj, IPA – Integrirani pretprijetni program) u sklopu Transnacionalnog projekta Dunav i trajao je 30 mjeseci (siječanj 2017. – lipanj

2019.). Cjelokupni projektni proračun iznosio je 2.985.406,15 eura, od čega je je udio ERDF financiranja bio 2.415.219,42 eura, a IPA financiranje iznosilo je 122.375,77 eura.

– Projekt »DBS Gateway Region« – Regionalni i transportni razvoj regije Dunav-Crno more u smjeru stvaranja transnacionalnog koridora započeo je u siječnju 2017. i završio u lipnju 2019. Ukupni proračun bio je 2,18 milijuna eura u okviru INTERREG – Program transnacionalne suradnje Dunav, PA3. »Učinkovitije povezana i energetska odgovorna Dunavska regija.«

– Projekt »DANTE – Improving Administrative Procedures and Processes for Danube ITW (Poboljšanje administrativnih procedura i procesa za unutarnju plovidbu na Dunavu)« sufinanciran je od strane Europske unije u sklopu Transnacionalnog projekta Dunav i provodio se od siječnja 2017. do lipnja 2019. Ukupni proračun projekta iznosio je 1,98 milijuna eura, od čega je udio ERDF financiranja bio 1,65 milijuna eura, a IPA financiranje iznosilo je 35,2 tisuće eura.

– Projekt »Energy Barge – Stvaranje sinergije obnovljivih izvora energije i logistike« sufinanciran je od strane Europske unije (ERDF, IPA) u sklopu Transnacionalnog programa Dunav i provodio se od siječnja 2017. do lipnja 2019. Ukupni budžet projekta iznosio je 2,3 milijuna eura, od čega je udio ERDF financiranja bio 1,97 milijuna eura.

Projekti financiranih iz EU-ovih izvora u provedbi jesu sljedeći:

– Projekt »Uređenje vodnog puta na rijeci Dunav kod Sotina od 1321 rkm do 1325 rkm – Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture putem Uprave unutarnje plovidbe čija je nadležnost upravljanje vodnim putovima. Projekt je sufinanciran iz OPKK (2,971 mil. eura) i Državnog proračuna Republike Hrvatske (0,525 mil. eura).

Na temelju uvjeta zaštite okoliša i prirode radovi su prekinuti početkom 2023. godine s planom nastavka radova krajem kolovoza 2023.«

– Projekt »Priprema projektne dokumentacije za izgradnju vertikalne obale u luci Vukovar« sufinanciran je sredstvima Instrumenta za povezivanje Europe – Connecting Europe Facility (CEF); oznaka projekta Action No: 2019-HR-TMC-0233-S. Očekuje se da će lokaćijska i građevinska dozvola biti ishodovana do kraja 2024. godine.

– Projekt »Preparing FAIRway2 works in the Rhine-Danube Corridor« sufinancira se sredstvima Instrumenta za povezivanje Europe – Connecting Europe Facility (CEF) u iznosu od 3,3 milijuna eura, a razdoblje provedbe je od srpnja 2020. do travnja 2024. godine. Koordinator projekta je austrijsko Savezno ministarstvo za klimu, okoliš, energiju, mobilnost, inovacije i tehnologiju, provedbeno tijelo je via donau – Österreichische Wasserstrassen-gesellschaft mbH, korisnik u Hrvatskoj je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, a Lučka uprava Vukovar je provedbeno tijelo određeno za pitanja privezišta u Hrvatskoj.

– Projekt »DIONYSUS – Integriranje Dunavske regije u pametne i održive multimodalne i intermodalne transportne lance« u okviru INTERREG Dunavskog transnacionalnog programa provodio se od srpnja 2020. do prosinca 2022. godine. Ukupan proračun projekta iznosi 3,6 milijuna eura od čega se 2,26 milijuna eura financira iz ERDF-a, 223,7 tisuća eura iz IPA programa te 578 tisuća eura doprinosa ENI-ja.

Prema Izvješću o stanju u prostoru, cilj na području riječnog prometa jest daljnji razvoj luke Vukovar kao međunarodne luke uz eliminiranje postojećih prostornih ograničenja razvoja luke, nedostataka kapaciteta i tehnološka obnova u skladu sa transportnom potražnjom, tržišnim uvjetima i održivim razvojem.

/ Elektroenergetski sustav / U okviru distribucijskih područja Hrvatske elektroprivrede Operatera distribucijskog sustava d.o.o. (HEP ODS) Grad Vukovar spada u distribucijsko područje Elektro Vinkovci. U Planu razvoja HEP ODS-a za razdoblje 2022. – 2031. istaknuto je da vršno opterećenje elektroenergetskog sustava daje uvid u trend promjena životnog standarda građana i gospodarske aktivnosti. Međutim, za potrebe planiranja razvoja distribucijske mreže promjene vršnog opterećenja treba promatrati na manjim jedinicama, distribucijskim područjima ili opskrbnim područjima transformatorskih stanica. Prognoze potrošnje električne energije i vršnog opterećenja distribucijske mreže HEP ODS-a za petogodišnja razdoblja do 2040. godine izrađene su u okviru studije »Predviđanje trendova potrošnje električne energije i opterećenja distribucijske mreže Hrvatske«. Prema podacima desetogodišnjeg Plana razvoja HEP ODS-a vršno opterećenje za područje Elektro Vinkovci u razdoblju 2011. – 2020. imalo je negativni predznak (-19,69 %). No prema procjeni trendova vršnog opterećenja za razdoblje 2021. – 2025. područje ulazi u skupinu velikog prosječnog godišnjeg porasta, dok se za razdoblje od 2026. do 2040. godine procjenjuje umjeren porast.

Područje Grada Vukovara dobro je opskrbljeno elektroenergetskim vodovima i postrojenjima. Tijekom rata oštećene su ili uništene 62 od ukupno 118 trafostanica. Područje obuhvata GUP-a vrlo je dobro opskrbljeno elektroenergetskim vodovima i postrojenjima. Što se tiče ostalih poslova na unapređenju elektroopskrbe, treba pokrenuti aktivnosti na poboljšanju energetske učinkovitosti zgrada javne namjene – škola, vrtića, ambulanti i sl. Umanjenjem naknada treba poticati ugradnju fotonaponskih elemenata na krovove velikogabaritnih zgrada – proizvodnih, poslovnih i drugih. Treba utvrditi i mogućnosti prijave tih projekata za financiranje iz EU fondova uz projekciju troškova i osiguranje potrebnog udjela sredstava.

Prema Izvješću o stanju u prostoru treba nastaviti daljnji razvoj *elektroenergetskog sustava*:

- osiguranjem potrebne količine električne energije
- daljnjim razvojem prijenosne mreže
- interpolacijom novih trafostanica u postojeću elektroenergetsku mrežu s ciljem poboljšanja opskrbe krajnjih potrošača i sigurnosti cijelog sustava
- osiguranjem rezervnog napajanja, odnosno povećanjem sigurnosti i fleksibilnosti cjelokupnog sustava distribucije električne energije
- zamjenom postojećih zračnih dalekovoda na području građevinskih područja, kablskim razvijanjem distribucijske mreže i omogućavanjem kvalitetnije opskrbe krajnjih potrošača
- usklađivanjem razvoja elektroenergetskog sustava s razvojem Grada.

/ Održivi izvori energije / U okviru Strategije energetske razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu predviđeno je nekoliko mogućih scenarija razvoja elektroenergetskog sektora te širok spektar inicijativa energetske politike kojima će se ojačati sigurnost opskrbe energijom, postupno smanjiti gubici energije i povećavati energetska učinkovitost, smanjivati ovisnost o fosilnim gorivima, povećati domaća proizvodnja i korištenje obnovljivih izvora energije (OIE).

U Strategiji su iskazane glavne odrednice promjena u energetske sektoru:

- Osnažiti energetske tržište kao nosivu komponentu razvoja energetske sektora. Ključni ekonomski mehanizam za kontrolu brzine tranzicije predstavljaju cijene emisijskih jedinica.

- Potpuno integrirati energetske tržište u međunarodno tržište energije, tehnologija, istraživanja, usluga, proizvodnje, a osobito unutarnje energetske tržište EU-a.

- Ojačati sigurnost opskrbe energijom kroz rast domaće proizvodnje i povezivanje energetske infrastrukture, kao i uvođenje mehanizama za razvoj proizvodnih kapaciteta (engl. *Capacity Remuneration Mechanisms*, CRM).

- Povećati energetske učinkovitost u svim dijelovima energetske lanca (proizvodnja, transport/prijenos, distribucija i potrošnja svih oblika energije).

- Kontinuirano povećavati udio električne energije u potrošnji energije s ciljem smanjenja potrošnje fosilnih goriva.

- Kontinuirano povećavati proizvodnju električne energije sa smanjenom emisijom stakleničkih plinova, prvenstveno iz OIE-a.

- Razvoj temeljiti na komercijalno dostupnim tehnologijama, posebno iskorištavanju energije vode, sunca i vjetra i ostalih OIE-ova.

- Financijske potpore usmjeriti na razvoj biogospodarstva i održivog gospodarstva otpadom te istraživanja, na pilot i demonstracijske projekte.

- Osigurati fondove za smanjenje rizika za zahtjevne tehnologije i granično komercijalne tehnologije.

Prema Strategiji, energetska učinkovitost predstavljat će temeljnu sastavnicu razvoja energetike koja će se ogledati u tehnološkom razvoju proizvodnje, transportu/prijenosu, distribuciji i potrošnji energije te će uključivati mjere države, organizaciju sustava i programe potpore. Razina financijske potpore izravno će utjecati na brzinu i obuhvat obnove fonda zgrada. Gospodarski subjekti koji posluju u energetske sektoru mogu biti nositelji realizacije programa obnove fonda zgrada kroz razvoj novih oblika poslovanja.

Unatoč povećanju energetske učinkovitosti konvencionalnih tehnologija koje koriste fosilna goriva, nužno je uvođenje novih tehnoloških rješenja i oblika energije. Brzina promjena ovisit će o dostupnosti pojedinih tehnologija za građane (razina prihvatljivog troška), razvoju infrastrukture i dinamici daljnjeg tehnološkog razvoja, osobito u domeni spremnika energije (baterije). Energetska tranzicija podrazumijeva povećanje energetske učinkovitosti cijelog energetske lanca, uključujući proizvodnju, prijenos, distribuciju i neposrednu potrošnju energije. Pritom se najsnažniji učinci očekuju u zgradarstvu i prometu, a posljedica su energetske obnove fonda zgrada i penetracije električnih i hibridnih vozila.

/ Sustav plinoopskrbe i opskrbe toplinskom energijom / Sustav mreže plinoopskrbnih cjevovoda novijeg je datuma. Izvor napajanja jest plinsko mjerno regulacijsko postrojenje MRS Vukovar smješteno u neposrednoj blizini rijeke Vuke.

U Vukovaru proizvodnju, distribuciju i opskrbu toplinskom energijom obavlja trgovačko društvo Tehnostan d.o.o. u vlasništvu Grada Vukovara. Prema podacima analize stanja iz Provedbenog programa Grada Vukovara, proizvodnja se obavlja u 6 kotlovnica, na 6 lokacija u gradu, ukupne toplinske snage 45.300 kW u toplivodnom režimu rada. Do sada proizvedena toplinska energija dobivena je iz prirodnog plina, iz ekstra lakog loživog ulja te iz obnovljivih izvora energije. Vukovar je prvi grad u Hrvatskoj koji u proizvodnji toplinske energije za daljinsko grijanje koristi obnovljive izvore energije – drveni pelet. Ukupna duljina trase distribucijske mreže iznosi cca 7,150 km. Na distribucijsku mrežu priključene su 93 toplinske stanice indirektnog tipa putem kojih se predaje toplinska energija krajnjim kupcima kategorije Kućanstvo i Poduzetništvo. Toplinsku energiju koriste ukupno 3.653 krajnja kupca kategorije Kućanstava i

pravnih subjekata kategorije Poduzetništvo. U razdoblju od 2017. do 2020. godine izgrađen je 161 priključak na plinoopskrbnu mrežu, od toga 141 za domaćinstvo i 20 za poslovne potrošače. Planovi za razdoblje 2021. – 2024. godine jesu izgradnja priključaka za tri osnovne i jednu srednju školu cca 2.000 m trase te izgradnja toplovoda za priključenje poslovnih subjekata cca 1.700 m trase. U narednom razdoblju za proizvodnju toplinske energije planira se korištenje jeftinijih energenata od trenutnih koji su u uporabi.

Na temelju naftno-geoloških analiza te zaključka o geotermalnom potencijalu, Grad Vukovar treba definirati proizvodne mogućnosti geotermalnih bušotina kako bi se u budućnosti mogao koristiti taj potencijal.

Na distribucijskom području HEP PLIN-a d.o.o. – pogon Vukovar (Grad Vukovar, HP Hrvatska pošta d.d. obavlja djelatnost pružanja je 595 km i izgrađena je u cijelosti. Na tom području priključeno je 65 % kućanstava, dok plin stalno koristi otprilike 55 %. Dio kućanstava indirektno koristi plin preko sustava opskrbe toplinskom energijom (toplane) koje su na području PPD-a sve plinificirane, osim jedne manje. Distribucijsko je područje većim dijelom plinificirano, a u narednom će periodu naglasak biti na ulaganju u opremu za daljinsko očitavanje plinomjera i općenito povećanje informatizacije, u smislu veće dostupnosti podataka u što kraćem vremenu.

/ *Pošanski promet i elektroničke komunikacije* / Na području Grada Vukovara, HP Hrvatska pošta d.d. obavlja djelatnost pružanja poštanskih i drugih usluga putem poštanskog centra 32000 Vukovar te poštanskih ureda 32010 Vukovar (Borovo naselje), 32011 Vukovar (Mitnica) i 32232 Sotin. Opremljenost prostora unutar granica GUPa Grada Vukovara elektroničkom komunikacijskom infrastrukturom i drugom povezanom opremom za pružanje javne elektroničke komunikacijske usluge u pokretnoj i nepokretnoj elektroničkoj komunikacijskoj mreži vrlo je dobra. Postojeći kapaciteti uglavnom su novijeg datuma što znači da je uvedena najnovija tehnologija i da su korišteni najkvalitetniji materijali. Svi elektronički komunikacijski vodovi položeni su podzemno. Na osnovnim pravcima unutar važnih cestovnih koridora izgrađena je kabelaška kanalizacija, a na ostalim mjestima mini ili mikro rovovi (kabelaške kanalizacije). Na području Grada Vukovara nalazi se ukupno 9 čvorova (bakrene ili svjetlovodne) elektroničke komunikacijske mreže. Na području Grada Vukovara je sedam osnovnih (baznih) postaja pokretnih komunikacija – četiri u samom naselju, dvije u Borovu naselju i jedna u Sotinu. Područje Grada Vukovara je na visokoj razini razvoja elektroničkih komunikacija. Na tržištu pružanja usluga putem javne pokretne komunikacijske mreže djeluju tri operatora (A1 Hrvatska d.o.o., Hrvatski Telekom d.d. i Telemach Hrvatska d.o.o.), čije mreže pokretnih elektroničkih komunikacija kvalitetno pokrivaju signalom područje Grada i šireg područja izvangradskih naselja.

2.1.4. Komunalna infrastruktura – otpad, vodovod i odvodnja

/ *Sustav gospodarenja otpadom* / Najznačajnije postojeće građevine za gospodarenje otpadom su odlagalište otpada »Petrovačka dola«, kazeta za zbrinjavanje azbesta te reciklažno dvorište. Te tri građevine smještene su na k.č. 6000 k.o. Vukovar te zajedno čine manji kompleks građevina za gospodarenje otpadom kojim upravlja gradska tvrtka Komunalac d.o.o. Vukovar. Reciklažno dvorište na odlagalištu otpada »Petrovačka dola« prvo je izgrađeno reciklažno dvorište Grada Vukovara koje je pušteno u rad sredinom srpnja 2016.

U okviru javne usluge na području Vukovara, tvrtka Komunalac upravlja infrastrukturom za odvajanje otpada kao što su zeleni

otoci, mreže kontejnera, uređenje reciklažnih dvorišta te obavlja uslugu prikupljanja:

- miješanog komunalnog otpada
- papira i kartona
- glomaznog otpada
- prikupljanja otpada na zelenim otocima (metal, staklena ambalaža, tekstil)
- plastične ambalaže
- prikupljanje otpada na reciklažnom dvorištu
- prikupljanje otpada putem mobilnog reciklažnog dvorišta.

Također, provodi aktivnosti razvoja kulture vođenja brige o tretiranju otpada. Krajem 2021. godine broj korisnika u kućama iznosio je oko 6.400, a broj korisnika u zgradama bio je oko 4.000. Tvrtka Komunalac prikuplja također proizvodni otpad od pojedinih pravnih osoba na području Vukovara (većinom iz tekstilnih proizvodno-prerađivačkih tvornica).

S *projektom sanacije odlagališta otpada »Petrovačka dola«* krenulo se 2008. godine u pet faza, a procijenjena je vrijednost bila 3,98 mil. eura, od čega je 90 % sufinancirano sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, dok je preostali dio financirao Grad Vukovar. Faze su bile sljedeće: 1. Sanacija postojećeg odlagališta otpada uz izgradnju nove plohe za odlaganje otpada, 2. Izgradnja plohe za odlaganje otpada koji sadrži azbest, 3. Izgradnja reciklažnog dvorišta, 4. Izgradnja nove plohe za odlaganje otpada te 5. Izgradnja sortirnice i pretovarne stanice. Sanacijom odlagališta osigurana je obvezna infrastruktura, uključujući struju i vodu, bazen za procjedne vode, kanale oborinske odvodnje, vaga za praćenje količine odlaganog otpada, portirsko mjesto, ograđivanje cijelog odlagališnog prostora, izvedba protupožarne ceste te hortikulturno uređenje.

Grad Vukovar usvojio je 2018. godine *Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2017. – 2023.* Početak uspostave odvojenog prikupljanja ambalažnog otpada (papira i kartona, staklene, plastične i metalne ambalaže) u Vukovaru započelo je krajem 2014. godine kada su na 10 lokacija u gradu postavljeni zeleni otoci, tzv. polupodzemni spremnici (1/4 iznad površine zemlje, a 2/3 ispod površine zemlje) namijenjeni odvojenom sakupljanju ambalažnog otpada. S obzirom na prostornu ograničenost i nepristupačnost komunalnim vozilima u užem dijelu centra grada, u 2016. godini na postojeće lokacije zelenih otoka ugrađeni su dodatni polupodzemni spremnici namijenjeni sakupljanju miješanog komunalnog otpada (8 komada) te dodatni kontejneri za odvojeno sakupljanje papira i kartona (4 komada). U Vukovaru je 2016. godine u upotrebi bilo ukupno 60 polupodzemnih spremnika, a prema podacima za 2021. te ih je godine bilo 50 u Vukovaru i 42 u Borovu naselju. Zeleni otoci smješteni su većinom u užem dijelu centra grada te manji dio njih u Borovu naselju. Ugradnja polupodzemnih spremnika za miješani otpad i odvojeno sakupljanje ambalažnog otpada dio su uspostave sustava prikupljanja otpada za potrebe višestambenih zgrada.

Prema Izvješću Komunalca Vukovar za 2021. godinu, na području Vukovara došlo je do blagog povećanja miješanog komunalnog otpada, a isto tako nastavilo se s porastom razvrstavanja i odlaganja otpada, posebice glomaznog otpada, dok su ostale vrste reciklabilnog otpada ostale približno jednake kao i prethodne godine.

Na području Grada Vukovara *kruti i komunalni otpad* odvozi se na odlagalište »Petrovačka dola«. To je odlagalište neopasnog otpada smješteno na izlazu iz grada Vukovara prema naselju Petrovci. Odlagalište godišnje zaprima oko 50.000 tona neopasnog komunalnog i proizvodnog otpada s područja 4 grada i 20 općina unutar Vuko-

varsko-srijemske županije te nekih JLS-ova izvan područja Županije, dok se s područja Grada Vukovara godišnje odlagalo oko 8.000 tona neopasnog komunalnog i proizvodnog otpada do 2017. godine i količina miješanog komunalnog otpada smanjuje se značajno iz godine u godinu kako se sve više odvaja otpad. Odlaganje otpada provodi se sukladno zakonskim propisima i izdanim dozvolama, a otpad na odlagalište kontrolirano dovoze samo tvrtke koje imaju odgovarajuće dozvole za prijevoz i sakupljanje otpada te sklopljen ugovor o odlaganju otpada. Odlagalište otpada pod stalnim je videonadzorom, a otpad se odlaže na sanitaran način uz svakodnevno ravnanje, zbijanje i prekrivanje otpada inertnim materijalima radi sprečavanja štetnih utjecaja na okoliš (požara, neugodnih mirisa, raznošenja otpada i dr.). Komunalac d.o.o., sukladno izvješću za 2021. godinu, u okviru postizanja zakonskih ciljeva provodi mjere za gospodarenje otpadom, opasnim otpadom i posebnim kategorijama otpada.

Razvijen je projekt VU-Eco u okviru kojeg je predviđena izgradnja građevina za gospodarenje otpadom (uključujući postrojenje za MBO komunalnog otpada, sortirnicu, postrojenje za biološku obradu otpada, reciklažno dvorište za građevinski otpad, drugo reciklažno dvorište te mobilno reciklažno dvorište). Mjere obuhvaćaju i nabavu vozila za prikupljanje i prijevoz otpada te opreme za uporabu otpada, za definiranje kvalitete komposta, akcijski plan za korištenje mulja iz otpadnih voda te gospodarenje građevinskim otpadom koji sadrži azbest.

/ Sustav odvodnje / U kontekstu zaštite okoliša treba izgraditi sustav odvodnje s uređajima za pročišćavanje otpadnih voda, vodonepropusne sustave odvodnje oborinskih i otpadnih voda te slivnike s taložnicama koji će oborinske vode s prometnica odvoditi u javnu kanalizaciju. Radi zaštite vodotoka treba uvesti kontrolu ulaznih toka i inventarizirati potencijalne zagađivače.

/ Stanje sustava i gospodarenja vodovodom i odvodnjom / Vodoopskrbni sustav Grada Vukovara obuhvaća Grad Vukovar, prigradska naselja Sotin i Lipovaču te naselja: Mikluševci, Čakovci, Tompojevci, Bokšić, Berak, Svinjarevci, Negoslavci, Petrovci, Bogdanovci, Bršadin, Borovo, Trpinja, Bobota, Ludvinci i Čelije. Izgrađenost kapaciteta postojećeg sustava javne odvodnje ne zadovoljava zato što oko 30 % gradskog područja nema odvodnju. Sustav javne odvodnje mješovit je i sastoji se od dva dijela. To je posljedica različitih vremena izgradnje, velikih udaljenosti dijelova odvodnjelog područja uzduž postojećih vodotoka i uvažavanja principa gravitacijske odvodnje.

Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda III stupnja pročišćavanja kapaciteta 42100 ES izgrađen je i u funkciji je čime je smanjeno ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda s područja aglomeracije Vukovar u osjetljivo područje sliva Dunava. Projekt »Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture grada Vukovara« je bio vrijedan 48,7 milijuna eura prihvatljivih troškova, a obuhvatio je izgradnju uređaja za pročišćavanje otpadnih voda (UPOV) čime je osigurano pročišćavanje otpadnih voda za 42.100 ES, dogradnju i rekonstrukciju 28 km mreže javne vodoopskrbe, dogradnju i rekonstrukciju 94 km mreže javne odvodnje kojim se osigurala priključenost novih 8419 stanovnika na sustav odvodnje, gradnju vodospremnih kapaciteta 3.000 m³ te nabavu opreme za upravljanje i održavanje sustava vodoopskrbe i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.

Unutar granica GUP-a Grada Vukovara postoji sustav *opskrbe pitkom vodom*. Mreža magistralnih i opskrbnih cjevovoda odlično je razvijena tako da opremljenost prostora iznosi oko 98 %. Najveća prijetnja sustavu jest potencijalno zagađenje vodotoka Dunava što bi onemogućilo upotrebu vode za piće. Alternativni podzemni zahvat ne zadovoljava zdravstvene zahtjeve u pogledu kvalitete jer izgradnja uređaja za obradu pitke vode nije dovršena. Drugi problem su

veliki gubici unutar sustava koji su posljedica ratnih razaranja i šteta na osnovnoj i sekundarnoj mreži. Nekadašnje kapitalno postrojenje cijelog sustava, vodotoranj (volumen = 2.200 m³, visina = 56 m, kota preljeva 151 m n.m.) potpuno je uništen, stoga su za potrebe povišenja radnog tlaka unutar sustava izgrađene tri precrpne stanice: Stari Vukovar, Mitnica i Prvomajska. Osnovni je cjevovod sustava magistralni cjevovod duljine 6,0 km. Sanacija mreže vodoopskrbnih cjevovoda jedan je od prioriteta u području komunalnog opremanja prostora. Radi toga su izvršene brojne rekonstrukcije i zahvati na uključivanju dijelova sustava u cjelinu.

Konkretna mjera na temelju *Izvješća o stanju prostora Grada Vukovara iz 2021.* podrazumijevaju:

- izmjene i dopune prostornih planova užeg područja koji nisu usklađeni s planovima šireg područja te izrada novih prostornih planova užeg područja sukladno opravdanim potrebama korisnika prostora i realnim potrebama Vukovara

- aktivnosti i mjere daljnjeg razvoja gospodarskih djelatnosti sukladno donesenim planovima, programima i ostalim strateškim dokumentima:

- o nastaviti s aktivnostima pripreme zemljišta u gospodarskim zonama

- o izgradnja novih gospodarskih zona (područje tvornice Borovo, gospodarska zona »Dunav« i Sajmište)

- o izgradnja Tehnološkog centra Vukovar

- o realizacija poljoprivredno-prehrambenog centra »Agro Vukovar«

- o realizacija projekta Adica

- o realizacija Arheološko-turističkog parka Vučedol

- o rekonstrukcija i proširenje Luke Vukovar

- izrada Prometne studije Grada Vukovara u skladu sa Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske (2017. – 2030.):

- o realizacija projekta vukovarske obilaznice

- o uređenje prometa na području Grada Vukovara

- o širenje mreže biciklističkih staza

- o nastaviti s rekonstrukcijom gradskih prometnica

- o uređenje postojeće i izgradnja nove parkirališne površine u središtu grada

- o obnova i unapređenje željezničkog prometa

- rekonstrukcija postojeće komunalne infrastrukture:

- o nastaviti s rekonstrukcijom sustava vodoopskrbe

- o nastaviti s obnovom i rekonstrukcijom sustava odvodnje

- poticati korištenje alternativnih izvora energije, a posebno ih primjenjivati prilikom gradnje i/ili rekonstrukcije javnih i društvenih sadržaja

- uređenje desne obale Dunava od ušća Vuke do Vučedola

- uređenje i izgradnja sportskih sadržaja i građevina i površina javne namjene

- izgradnja Ekonomske škole Vukovar

- rekonstrukcija i prenamjena zgrade Radničkog doma u Borovu

- izgradnja i uređenje javnih površina (trgovi, šetnice, komunalna i putnička pristaništa)

- provedba Plana gospodarenja otpadom 2017. – 2023.:

- o poduzeti mjere kako bi se ubrzalo uređenje odlagališta komunalnog otpada »Petrovačka dola« sukladno prostorno planskoj dokumentaciji, uz osiguranje dovoljne površine za

odlaganje komunalnog otpada do izgradnje regionalnog deponija komunalnog otpada

o urediti lokacije planiranih reciklažnih dvorišta i poduzeti dodatne aktivnosti kojima bi se povećala razina gospodarenja otpadom u smislu razvrstavanja otpada

o smanjiti otpadom onečišćene površine – očistiti divlja odlagališta otpada i poduzeti mjere kojima bi se onemogućilo stvaranje novih

– izrada baze nekretnina u vlasništvu Grada i provjeriti njihov status

– smanjenje demografskih problema starenja stanovništva i znatnog smanjenja broja stanovnika

– koordinacija aktivnosti i međusobno usklađivanje potreba svih upravnih odjela Grada i Županije, nadležnih tijela, komunalnih poduzeća, distributera i vlasnika komunalne i ostale infrastrukture te pravnih i fizičkih osoba, čiji stavovi i odluke mogu doprinijeti bržem i kvalitetnijem razvoju Grada.

2.1.5. Zaštita okoliša i prirode

O zaštiti okoliša na području Grada Vukovara brinu institucije na državnoj razini: Hrvatski sabor, Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Ministarstvo kulture i medija, Hrvatske vode, Hrvatske šume i Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost. Na razini Vukovarsko-srijemske županije djeluje Služba za prostorno planiranje, gradnju i zaštitu okoliša koja uz poslove prostornog uređenja na temelju Zakona o prostornom uređenju i gradnji, obavlja i poslove na temelju Zakona o Zaštiti okoliša i Zakona o zaštiti prirode. Na razini lokalne samouprave zaštitu okoliša provodi Upravni odjel za komunalno gospodarstvo i graditeljstvo. U Vukovaru je registrirano 28 udruga koje se prema Registru udruga (stanje iz kolovoza 2022.) imaju naznačeno područje djelovanja zaštite okoliša, od čega je 15 udruga navelo djelatnost zaštite okoliša. Od ostalih je djelatnosti 5 udruga navelo energetsku učinkovitost i održive izvore energije, očuvanje prirode naznačilo je 19 udruga, a zaštitu životinja 7.

U Županiji je registrirana Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Vukovarsko-srijemske županije, kojima upravlja na temelju godišnjeg programa zaštite, očuvanja, održavanja, korištenja i promicanja zaštićenih prirodnih vrijednosti.

Do početka rata okoliš je, usprkos intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji, bio dobro očuvan i održavan. Uočene prijetnje okolišu počinjale su se uzimati sve ozbiljnije te su započeta ulaganja radi njihovog umanjavanja. Rat je degradirao okoliš, a kapaciteti namijenjeni očuvanju okoliša uništeni su.⁴ Prvenstveno se radi o nekontroliranoj sječi šumskih prostora, ali i degradaciji prostora parkovne arhitekture unutar samoga grada do koje je došlo tijekom okupacije. Osjetljivi prostori okoliša uglavnom su sustavno zapušteni, a stanje ni danas nije bolje, osobito u dijelu močvara, bara i plavnih prostora te u osjetljivom sustavu dunavske obale i pripadajućih obalnih i ritških šuma na adama šireg gradskog područja. Ratnim djelovanjima i nekontroliranom sječom šumskih područja uništena su mnoga prirodna staništa što je smanjilo bioraznolikost. To se osobito odnosi na ptice močvarice i selice.

⁴ To se odnosi na započeto ulaganje u gradski kolektor i druge započete projekte očuvanja vodnih resursa.

Prirodni resursi na kojima se Vukovar razvijao jesu plodno tlo (crnica), šume, vodna bogatstva i mineralne sirovine. Najveći dio tala na prostoru Vukovara intenzivno se koristi, a tla na južnom području grada, vukovarskom ravnjaku, smatraju se najkvalitetnijim i najplodonosnijim. Šume na prostoru Grada Vukovara spadaju u najkvalitetnije i najljepše nizinske šume u cijelom kraju. Najzastupljenije su zajednice vrba, topola, hrasta lužnjaka, graba te crne i bijele joha. Autohtonu vegetaciju ovog područja sačinjavaju nizinske plavne šume čije je oblikovanje i razvoj uvjetovano stalno prisutnim većim količinama vode u tlu. Vode kraja bogate su ribom, a niz rukavaca i plitko korito spore rijeke Vuke idealna su mjesta za njihova mrjestilišta. Šume i okolna polja bogata su divljači, osobito ptičjim vrstama od kojih se ističu populacije fazana i prepelica.

Na užem području Vukovara od zaštićenih dijelova prirode postoji specijalni rezervat šumske vegetacije »Orlovnjak«. Ostali najvrjedniji prostori prirodnog krajobraza jesu prostori uz tok rijeke Dunav s bogatim šumama i brojnim rukavcima u kojima obitavaju razne životinjske i biljne vrste, priobalje Dunava sa šumama i sprudovima, plavno priobalje Vuke s rukavcima, barama i močvarama pokrivenim autohtonom vegetacijom, dunavske ade s ritškim šumama (vukovarska, vučedolska i sotinska), klanci i akumulacije Grabova i Vuke.

U Šumskogospodarskoj osnovi područja utvrđuje se ekološka, gospodarska i socijalna podloga za biološko poboljšanje šuma i povećanje šumske proizvodnje. Cilj gospodarenja šumama u Republici Hrvatskoj jest održivo i skladno korištenje svih funkcija šuma i trajno poboljšavanje njihova stanja. Na području Vukovara nalaze se šumski predjeli (šuma) ukupne površine 1.043,39 ha, od toga je 486 ha gospodarske namjene i 528 ha zaštitne namjene te je 7,7 ha posebne namjene i 21,6 ha predstavljaju ostale poljoprivredne i šumske površine.

Vukovarski kulturno-parkovni identitet čine povijesne parkovne cjeline u sklopu dvorca Eltz, vile Knoll, pred Gimnazijom i pred Franjevačkim samostanom. Kao izuzetno vrijedan dio parkovne baštine ističe se i u ovom dijelu Europe rijedak primjer dvostrukog drvoreda platana u Županijskoj ulici te drvored platana na Priljevu, koji je nekada bio dio drvoreda koji se nastavljao od Županijske ulice do Kudeljare. Od drugih važnih parkovnih sadržaja ističe se planski park u Borovu naselju, tzv. Mazda park na Sajmištu, park na Trgu žrtava fašizma te neuređeni park »Najpar bašča« smješten na povišenom platou iznad novog vodotornja na Mitnici. Ratnim djelovanjima uništen je najveći dio drvoreda. Po uređenosti i starosti isticao se drvored kestena u Ulici bana Jelačića na Mitnici te park dudova u sklopu spomen-parka »Dudik«.

Vukovar je među rijetkim gradovima koji, gotovo u središtu grada, imaju močvarna područja. Primjere nalazimo uz tok Vuke, ali i između gradskih naselja Mitnice i Lijeve bare, svega petstotinjak metara od središta grada. Takve površine vrlo su važne i za očuvanje identiteta grada, koji je nastao na močvarnom prostoru i koji je kroz cijelu svoju povijest bio usko povezan s okolnim plavnim prostorima Dunava i Vuke koji su uvelike određivali njegov razvoj, izgled i širenje. Na području Grada postoji i niz prirodnih obilježja koja su većinom nestala nakon velike poplave 1965. godine kada je detaljno preuređeno gradsko područje. Jedno od tih obilježja je i staro ušće Vuke, koja se nekada u Dunav ulijevala uzvodno kod Veslačkog doma. Takvo ušće spada u rijetke primjere rijeka s uzvodnim ušćem. Zbog rijetkosti takvog ušća i jedinstvenosti ekosustava, u budućnosti je potrebno razmišljati o mogućnostima revitalizacije. Uz to, potrebno je razvijati svijest o sprečavanju daljnje degradacije vlažnih staništa.

Prema Agenciji za vodne puteve, izgradnjom višenamjenskog kanala Dunav-Sava stvorio bi se prometni koridor Podunavlje-Jadrana, koji bi uz plovnu magistralu Europe (Rajna-Majna-Dunav) bio najpovoljniji kombinirani put od Jadrana do srednje Europe, kao i veza Republike Hrvatske Dunavom do crnomorskih luka. Radi se o projektu koji se temelji na UN/ECE klasifikaciji međunarodnih plovnih putova iz 1992. godine i za koji je Hrvatska 1997. godine potpisala AGN ugovor o glavnim unutarnjim plovnim putovima od međunarodnog značenja. Trasa kanala dužine 61,4 km hidrografski je većim dijelom položena užim područjem ili koritom rijeke Vuke, Bosuta, Biđa i Berave. Većim dijelom prolazi preko poljoprivrednog zemljišta i koritima prirodnih vodotoka, a manjim dijelom zemljištem pod šumskom vegetacijom. Osim povezivanja plovidbenih sustava u Europi kanal Dunav-Sava višenamjenski je te uključuje uređenje površinske odvodnje, izgradnju i funkcioniranje drenažnog sustava, izgradnju novih melioracijskih sustava površinskog i podzemnog odvodnjavanja, stabilnost razine postojeće proizvodnje i povećanje kapaciteta za novu proizvodnju i ostalo. Prema prethodnoj studiji utjecaja na okoliš za kanal Dunav-Sava koju je 1997. godine izradio Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, upozorava se na nepovoljan utjecaj kanala na nizinske šume gornjega Bosuta kroz koje prolazi te će zasigurno utjecati i na najveću cjelovitu šumu hrasta lužnjaka u Europi, Spačvu, pa je stoga potrebno dugoročnije pratiti tokove podzemnih voda koji je opskrbljuju jer oborinama dobiva premalo vode za svoj opstanak. U uvjetima klimatskih promjena ovaj velik infrastrukturni zahvat treba sagledati i u kontekstu mogućih negativnih učinaka na okoliš.

/ Razminiranje / Od ustroja Hrvatskog centra za razminiranje 1998. godine do kraja lipnja 2009. godine ostvaren je 81 projekt razminiranja u Vukovaru i razminirano 517 ha. Prema informaciji Hrvatskog centra za razminiranje iz Osijeka *zaključno sa stanjem 2013. godine u Vukovaru nema minsko sumnjivih prostora. Razminiranje je završeno.*

2.1.6. Realizacija projekata u prethodnom programskom razdoblju – prostor i okoliš Grada Vukovara

P-P – Cilj 3. Prostor i okoliš	Mjerna jed.	2014. – 2020.
Ukupna vrijednost plana na razini cilja	eur	298.164.601,59 eur
Ukupna vrijednost realizacije na razini cilja	eur	19.434.099,04 eur
Ukupno projekata:	broj	84
– Realizirano 100 %	broj	21
– Projekti se nastavljaju 2021. – 2027.	broj	56
– Projekti od kojih se odustalo	broj	3

2.1.7. SWOT analiza obnove i razvoja prostora i okoliša Grada Vukovara

Snage	Slabosti
Izrađena prostorno-planska dokumentacija, dokumenti zaštite okoliša, planovi razvitka komunalne infrastrukture i cestovnog prometa, te topografske karte (geodetsko snimanje kuća izgrađenih u obnovi u tijeku)	Nedovoljan broj parkirališta, garaža i uređenih biciklističkih staza uz sve veći broj osobnih motornih vozila što smanjuje protočnost prometa u središtu grada

Obnovljene obiteljske kuće i višenamjenski objekti	Loša cestovna povezanost Vukovar – Vinkovci – Osijek i nepostojanje gradske obilaznice (jedini povezni pravac prolazi izravno kroz samo središte grada).
Novoizgrađena komunalna infrastruktura prati gradnju novih gradskih područja	Nisu izgrađene potrebne građevine za gospodarenje otpadom (postrojenje za MBO komunalnog otpada, sortirnica, postrojenje za biološku obradu otpada, reciklažno dvorište za građevinski otpad)
Dobro razvijen sustav vodoopskrbe (98 % pokrivenost prostora), kontinuirana sanacija sustava vodoopskrbe i etapna izgradnja sustava odvodnje	Energetski neučinkovita i preskupa toplinska energija u Vukovaru.
Zadovoljavajući sustav opskrbe plinom, strujom i toplinskom energijom	Nedovoljna razvijenost civilnog sektora, posebno u području zaštite okoliša
Zadovoljavajuća opremljenost telekomunikacijskim postrojenjima i uređajima	Autobusni kolodvor još nije rekonstruiran
Zadovoljavajući gradski prijevoz putnika	Djelomično uništen vodotok Vuke; onečišćenje nadzemnih i podzemnih voda zbog intenzivne poljoprivrede i neodgovarajućeg sustava odvodnje otpadnih voda.
Povijesna baština grada čini ga prepoznatljivom urbanom cjelinom na ovim prostorima, te reprezentativnim sjedištem Županije	
Projekti energetske učinkovitosti zgrada	
Projekti vezani uz održive izvore energije (npr. geotermalni izvori)	
Usvojen Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2017. – 2023. i započeta uspostava sustava odvojenog prikupljanja otpada, te postavljeni polupodzemni spremnici za otpad.	

Prilike	Prijetnje
Povoljan gestrateški i geoprometni položaj i dostupnost glavnih prometnih pravaca	Nedovoljna uključenost prostora u prometne tokove (zbog desetljeća isključenosti)
Velika biološka i krajobrazna raznolikost i značajni prirodni resursi (tlo, šume, vode, mineralne sirovine)	Nepostojanje prostornih mogućnosti proširenja luke na kopnenom dijelu (samo unutar dijela riječnog korita);
Struktura poljoprivrednog zemljišta pogodna je za razvoj poljoprivrednih grana, te industrija vezanih uz šumarstvo i poljoprivredu	Moguće zagađenje vodotoka Dunava (prekogranično)
Stalni porast putničkog i teretnog prometa u luci Vukovar	Nekontrolirana sječa šuma

Postojanje resursa za proizvodnju obnovljivih izvora energije	Usporen proces rješavanja imovinsko-pravnih odnosa otežava rješavanje izdavanje dozvola i provođenje razvojnih projekata
Mogućnost sufinanciranja projekata iz EU-ovih sredstava (bespovratna sredstva i povoljni zajmovi)	
Uspostavljena izravna željeznička veza Vukovar – Zagreb i provodi se projekt modernizacije i elektrifikacije željezničke pruge Vinkovci – Vukovar	

2.2. ANALIZA OBNOVE I RAZVOJA GOSPODARSTVA I GOSPODARSKE INFRASTRUKTURE GRADA VUKOVARA

2.2.1. Vukovarsko gospodarstvo

Ratna stradanja koja je pretrpio Vukovar tijekom Domovinskog rata ostavila su teške gospodarske posljedice. Ratne gospodarske štete iznose 610,52 milijuna eura, a najveću izravnu štetu pretrpjeli su poduzeća Borovo (252,17 milijuna eura), Vupik (172,54 milijuna eura) i Vuteks (119,45 milijuna eura), na kojima se temeljilo vukovarsko gospodarstvo prije rata. U većini velikih predratnih poduzeća završen je stečajni postupak ili su u procesu privatizacije. Opterećena su dugovima, suočena s gubitkom tržišta, velikim oštećenjima objekata, zastarjelom opremom, viškom radnika i nedostatkom visokoobrazovanih stručnjaka. Manji broj ekonomski zdravih gospodarskih subjekata nije bio u mogućnosti ponuditi dovoljno novih radnih mjesta. Zbog toga je bilo nužno otvarati nova poduzeća i privući nova ulaganja. Međutim, manjak slobodnih građevinskih parcela zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa, nepostojanje slobodnih zona, nedostatak poslovnih prostora uslijed oštećenja objekata, nedostatak visokoobrazovanog kadra koji se nije vraćao u Vukovar i dr., otežavali su otvaranje novih poduzeća. Zbog prijeratne orijentacije Vukovara na velike poslovne sustave malo poduzetništvo bilo je slabo razvijeno i zastupljeno, bez obzira na dugu tradiciju vukovarskog obrtništva. Uslijed promjena zakonske regulative, kao i uvođenjem poticaja i povlastica, poboljšana je poduzetnička klima i potaknut razvoj poduzetništva.

U Strategiji razvoja gospodarstva Grada Vukovara za razdoblje 2021. – 2031. predstavljena je analiza gospodarskih sektora na temelju pokazatelja poslovanja za 2020. godinu. Prerađivačka industrija jest sektor s najvećim udjelom u ukupnoj zaposlenosti među poduzetnicima (28,2 %), ali je tek na četvrtom mjestu prema udjelu u ukupnim prihodima, a na trećem prema udjelu u bruto dodanoj vrijednosti (BDV). Najveći sektor prema prihodima, izvozu i BDV-u jest, očekivano, sektor opskrbe električnom energijom i plinom. Međutim, ovaj sektor zapošljava tek 2,2 % ukupne radne snage kod poduzetnika. Vrlo važan sektor jest trgovina koja se nalazi na prvom mjestu prema broju poduzetnika, drugom mjestu prema broju zaposlenih te na trećem mjestu prema udjelu u BDV-u. Među ostale važne sektore spadaju još i poljoprivreda koja čini 8 % BDV-a i 7,7 % svih zaposlenih među poduzetnicima. Građevinarstvo također značajno doprinosi zaposlenosti kao i BDV-u te se nalazi na trećem mjestu prema broju poduzetnika. Sličnu razinu važnosti bilježe poduzetnici u sektoru prijevoza i skladištenja, koji se nalaze na šestom mjestu prema BDV-u te na petom mjestu prema ukupnom prihodu. Poduzetnici iz područja informacija i komunikacija ostvaruju svega 0,5 % ukupnih prihoda, ali zato doprinose ukupnom BDV-u s 2,7 %, što ukazuje na njihovu značajnu poslovnu efikasnost. Sektor turizma

obuhvaća značajan broj poduzetnika (7,3 %), ali ostvaruje tek 0,3 % ukupnih prihoda te 1,3 % ukupnog BDV-a.

2.2.2. Vukovarsko poduzetništvo i obrt

Uz podatke i osnovne pokazatelje o stanju gospodarstva Vukovara koje objavljuje Financijska agencija (FINA), ovdje su predstavljene informacije i podaci obuhvaćeni Strategijom razvoja gospodarstva Grada Vukovara 2021. – 2031. koju je izradio Institut za razvoj i međunarodne odnose (IRMO). Obradeni su podaci o poslovanju poduzeća iz godišnjih financijskih izvještaja koje objavljuje FINA odnosno Hrvatska gospodarska komora, HGK te podaci DZS-a i Obrtničke komore. Podaci poslovanja poduzeća obuhvaćaju cjelokupno poslovanje poduzetnika sa sjedištem na području Grada Vukovara, uključujući i poslovanje koje se odvija izvan Vukovara. U analizi su posebno istaknuti podaci za mikro, mala i srednja poduzeća.

Vukovarsko gospodarstvo već dulji niz godina bilježi pozitivne rezultate, što ukazuje na to da se u potpunosti oporavilo od pretходne gospodarske krize iz 2009. godine te se može ustvrditi da pokazuje svoje najbolje rezultate od mirne reintegracije. Čak i u pandemijskoj 2020. godini većina pokazatelja poslovanja poduzeća bilježi pozitivan trend, što samo potvrđuje sve veću otpornost vukovarskog gospodarstva. U razdoblju 2016. – 2020. ukupni prihodi poduzetnika porasli su s 703,43 milijuna eura na 1,7 milijardi eura, odnosno za 143 %. Premda su za ovaj rast najzaslužniji veliki poduzetnici koji su povećali prihod s 3,4 na s 451,3 milijuna na 1,35 milijardi eura, važan porast bilježe mikro, mali i srednji poduzetnici čiji je prihod u promatranom razdoblju narastao s 252 milijuna na 385 milijuna eura. Posebno je važno što je povećanje prihoda praćeno povećanjem zaposlenosti i povećanjem plaća. Broj zaposlenih kod poduzetnika, prema podacima HGK-a, u razdoblju 2016. – 2020. povećan je s 4.329 na 5.337, što je porast od 23,3 %. Premda se ne odnose sva ova radna mjesta na grad Vukovar, s obzirom da tvrtke posluju i izvan svog sjedišta, nema dvojbe da se broj zaposlenih u vukovarskom gospodarstvu značajno povećao od 2016. godine. Broj zaposlenih je u 2020. tek blago smanjen u odnosu na 2019. (s 5.448 na 5.337), što je vrlo dobar rezultat s obzirom na ukupnu ekonomsku situaciju u RH i veliki pad BDP-a. Oporavak gospodarstva vidljiv je u pozitivnom trendu BDP-a koji je 2021. u odnosu na 2020. porastao za 13,1 posto.

Kad je riječ o prosječnim bruto plaćama zaposlenih kod poduzetnika, one su u razdoblju od 2016. do 2020. porasle za 26,5 %, pri čemu je porast plaća zabilježen čak i u pandemijskoj 2020. godini. Valja istaknuti kako je povećanje plaća na razini Grada Vukovara bilo nešto veće nego na razini Županije (26,5 % prema 22,6 %), što je također dobar pokazatelj sve veće uspješnosti vukovarskih poduzetnika. Porast plaća bilježe sve kategorije poduzetnika, s tim da najveće povećanje bilježe zaposleni kod velikih poduzetnika. Ipak, najveće plaće se i dalje bilježe kod srednje velikih poduzetnika, čije su plaće oko 30 % veće od gradskog prosjeka. S druge strane, najniže plaće bilježe mikro poduzetnici, gotovo 22 % manje od prosjeka.

Profitabilnost vukovarskih gospodarstvenika mjerena iznosom dobiti prije oporezivanja bila je prilično konstantna te se u prosjeku kretala na razini od oko 76 milijuna eura dobiti. Istovremeno, prosječna vrijednost zabilježenih gubitaka bila je znatno manja te se kretala na razini od oko 11 milijuna eura, što znači da je ukupno vukovarsko gospodarstvo poslovalo izrazito pozitivno, a neto rezultat kretao se na razini od oko 65 milijuna eura godišnje. U odnosu na ukupno ostvarene prihode, dobit prije oporezivanja iznosila je u prosjeku 5,8 %, što je nešto bolje od županijskog prosjeka koji je iznosio 5,3 %. Međutim, to je ipak prilično niska razina za profitabil-

nost gospodarstva, koja ograničava mogućnosti za buduća ulaganja u njegov razvoj.

Posebno je važno naglasiti značajan rast izvoza poduzetnika, koji potvrđuje sve snažniju izвозnu orijentaciju poduzetnika. U razdoblju 2016. – 2020. ukupni izvoz povećan je s 1,1 na 146 na 995 milijuna eura. Premda je većina ovog povećanja rezultat poslovanja velikih poduzeća (odnosno trgovačkog društva PPD d.o.o.), valja primijetiti kako su mikro, mali i srednji poduzetnici također zabilježili visoki rast izvoza. On je s 29,58 mil. eura u 2016. porastao na 72,12 mil. eura u 2020., što predstavlja povećanje od 143,8 %. S udjelom prihoda od izvoza u razini 19,7 %, mikro, mali i srednji poduzetnici ostvaruju veću razinu izvozne orijentiranosti od prosjeka gospodarstva RH (19,0 %), kao i u odnosu na prosjek Županije (15,4 % za mikro, mala i srednja poduzeća). Međutim, prema vrijednosti izvoza po stanovniku, vukovarski mali i srednji poduzetnici i dalje su ispod nacionalnog prosjeka. U 2018. godini izvoz po stanovniku Vukovara bio je 20 % manji od nacionalnog prosjeka za mikro, male i srednje poduzetnike.

Dobar pokazatelj stanja u vukovarskom gospodarstvu jest bruto dodana vrijednost (BDV) koju su poduzetnici ostvarili. Nju računamo kao zbroj dobiti, rashoda za zaposlene i amortizacije. Prema podacima HGK-a, u 2016. BDV je iznosio 123,8 milijuna eura, da bi u 2019. narastao na 162 milijuna eura. Istu su vrijednost poduzetnici ostvarili i u 2020. godini. Dakle, tijekom petogodišnjeg je razdoblja BDV povećan za 31 %. To je ipak nešto slabije povećanje nego na razini Županije, gdje je BDV rastao kumulativno za 40 %. Najveći uzrok ovom slabijem rezultatu poduzetnika s područja Grada Vukovara jest znatno sporiji rast BDV-a kod mikro, malih i srednjih poduzetnika u Vukovaru u odnosu na Županiju (24,7 % naprema 37,6 %). S druge strane, jedno od područja gdje poduzetnici nisu uspjeli ostvariti poboljšanje jesu ulaganja u dugotrajnu imovinu, odnosno investicije. Naime, prema podacima HGK-a, vrijednost investicija je sa 21,18 milijuna eura u 2016. smanjena na svega 7,74 milijuna eura u 2019., da bi se u 2020. godini tek blago povećala na 8,9 milijuna eura. Ukupno su vukovarski poduzetnici u razdoblju 2016. – 2020. investirali 67,56 milijuna eura, odnosno nešto više od 13,3 milijuna eura godišnje. To nije zanemariv iznos, ali za buduću rast i daljnje smanjenje zaostajanja za nacionalnim prosjekom potrebni su znatno veći iznosi investicija. Samo kao ilustracija, poduzetnici na razini Vukovarsko-srijemske županije investirali su u prosjeku 6,8 % ukupno ostvarenog prihoda u razdoblju 2016. – 2020., dok u slučaju Grada Vukovara taj udio iznosi 3,9 %. Drugim riječima, intenzitet investiranja poduzetnika na razini Županije bio je 70 % veći nego na razini Grada Vukovara.

Prema podacima HGK-a, u 2020. godini najviše poduzetnika u Županiji registrirano je u Vinkovcima (688, odnosno 30,6 %), a slijede Vukovar (613, odnosno 27,2 %) i Županja (194, odnosno 8,6 %). Vukovarski su poduzetnici u odnosu na ostatak županijskog gospodarstva pokazali mješovite rezultate. S jedne strane, udjel u broju poduzetnika povećan je, a dominantan položaj u pogledu ukupnih prihoda i izvoza je dodatno ojačan zbog nastavka dobrih rezultata PPD-a. S druge strane, udio u investicijama pao je, kao i udio u dobiti i bruto dodanoj vrijednosti. Međutim, vrlo su slični rezultati i kada se gleda samo malo i srednje gospodarstvo, s tim da su pozitivne promjene nešto blaže kod udjela u ukupnim prihodima i prihodima od izvoza. Ipak, s obzirom na rastuće udjele u pogledu broja poduzetnika, ukupnih prihoda i broja zaposlenih, može se ocijeniti da je, ukupno gledano, vukovarsko gospodarstvo snažnije raslo od ostatka županijskog gospodarstva.

Broj obrta u posljednjih pet godina porastao je s 379 u 2016. na 624 u 2020. godini, što predstavlja povećanje od 64,6 %. Poseb-

no je važno da je rast broja obrta zabilježen u 2020., što znači da pandemija nije poremetila sve bolje rezultate u obrtništvu. Na razini pojedinih djelatnosti, najviše obrta u 2020. osnovano je u ugostiteljstvu (34 nova obrta odnosno 18,3 % svih novoosnovanih obrta) i građevinarstvu (26, odnosno 14 %). Najveći udio otpada na ostale nespacificirane uslužne djelatnosti (109, odnosno 58,6 %). Spomenute se dvije djelatnosti također ističu po najvećem povećanju godišnjeg broja novootvorenih obrta u razdoblju 2016. – 2020.

Navedeno potvrđuje snažan gospodarski oporavak obrtništva u tim djelatnostima u prethodnom razdoblju, a koji nije zaustavila ni pandemija bolesti COVID-19. S druge strane, broj novih obrta u području metaloprerađivačke te prehrambeno-prerađivačke djelatnosti i dalje je relativno mali (između 5 i 7 godišnje).

2.2.3. Veliki gospodarski subjekti u vlasništvu RH na području Vukovara

BOROVO d.d. je velik gospodarski subjekt čija je osnovna djelatnost proizvodnja kožne i gumene obuće i promet obuće te trgovina na malo tim proizvodima. Društvo je 99,9 % u vlasništvu Republike Hrvatske, dok 0,01 % čine vlastite dionice. Borovo d.d. zapošljava krajem 2021. godine 575 zaposlenika, od toga oko trećine radi u 74 maloprodajna objekta diljem zemlje. Društvu su 21. svibnja 2013. pripojeni Borovo-Standard d.o.o, Borovo-Gumitrade d.o.o, Borovo-Kožna obuća d.o.o., Borovo-Poslovni centar, Borovo Trgovačka mreža i 2. kolovoza 2013. Borovo-Tehnički servis d.o.o.

U okviru studije »Utvrđivanje razvojnih konkurentskih i kolaborativnih prednosti i razvojnih potencijala za revitalizaciju gospodarstva Grada Vukovara« (Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara, 2018.), analizirane su mogućnosti revitalizacije lokacije Borovo. Borovo je danas još uvijek veliki poslovni subjekt. Razoreni objekti trebaju u potpunosti biti porušeni, dio pogona je potrebno obnoviti, a zastarjelu tehnologiju zamijeniti novom, odnosno modernizirati, što sve skupa zahtijeva značajna financijska sredstva. Prema podacima o stanju 2017. godine Borovo je djelovalo s kapitalom od 41,94 milijuna eura i ukupnom imovinom od 26,28 milijuna eura.

Za Borovo je razrađena projekcija razvoja s namjerom poticanja oživljavanja određenih proizvodnji, naročito u području gumarstva, odnosno, bolje rečeno, preradi polimera, što je Hrvatska u najvećoj mjeri izgubila rušenjem Borova, a svjetski trendovi u tom području su i te kako gospodarski interesantni. Daljnji razvoj Borova potrebno je promatrati u kontekstu daljnjeg razvoja industrijske proizvodnje Republike Hrvatske te razradom tehničko-ekonomskih studija koje mogu odgovoriti/naznačiti daljnji smjer razvoja tvrtke. Također, potrebno je izraditi projektne prijedloge te razmotriti mogućnosti financiranja uklanjanja ratom devastiranih građevina, obnove onih koje imaju potencijal za poslovnu ili neku drugu aktivnost/djelatnost te izgradnje novih iz različitih izvora sredstava.

Prema Urbanističko-konzervatorskoj studiji iz 2013., izrađenoj za Borovo d.d., na prostoru industrijskog i izgrađenog zemljišta izgrađen je industrijski kompleks kojeg čine:

1. objekti poduzeća za proizvodnju obuće – 71 074 m²
2. objekti poduzeća za proizvodnju auto-guma – 51 755 m²
3. objekti poduzeća za proizvodnju GTR-a – 34 100 m²
4. objekti poduzeća metaloprerađivačke djelatnosti – 21 148 m²
5. skladišta sirovina i gotovih proizvoda – 44 000 m²
6. objekti uprave, razvoja i ostale administrativno-tehničke namjene – 18 000 m².

Ukupna površina opisanog kompleksa u navedenoj studiji iz 2013. godine iznosi 240 077 m².

Nakon što je Grad Vukovar kupio od tvrtke Borovo parcelu veličine 69 hektara, vrijednu nešto više od 4,82 milijuna eura, stanje imovine razmjerno se promijenilo. Za lokaciju kao što je Borovo potrebno je osmisliti usklađeni urbani revitalizacijski akcijski plan. To se ne odnosi samo na preostale nesrušene objekte i za potrebe gospodarskih funkcija, već strateški pristup cjelokupnoj lokaciji sa svim funkcionalnostima lokacije. Svakako treba uzeti u obzir ulogu i značaj Borova kroz prošlost te sagledati lokaciju Borova u realnoj budućnosti. U priči o Borovu važno je istaknuti da razvojni procesi i pozitivni učinci na gospodarstvo i društvo nastaju kombinacijom lokalnih razvojnih faktora, prepoznavanjem njihova razvojna potencijala i dodatnim (vanjskim) investicijskim poticajem uz potrebnu participaciju dionika i šire javnosti.

Na lokaciji Borova pokrenut je niz aktivnosti, a trebao bi prema urbanističko-konzervatorskoj studiji iz 2013. obuhvatiti sljedeće:

- rušenje 12 zgrada uništenih tijekom rata
- upravljanje otpadom nastalim prije i nakon rata
- poduzetnički inkubator Vukovar u suradnji s Vukovarskom gospodarskom zonom: projekt izgradnje Poslovno-inovacijskog centra »BIC – Vukovar«
- razvoj Centra inovativnog poduzetništva, Edukacijskog i Proizvodnog centra te Poduzetničkog inkubatora.

Velik teret u organizacijskom, tehničkom i financijskom smislu predstavlja čišćenje terena i eventualna dekontaminacija. Zbog zahtjevnosti i imovinsko-pravnog stanja, procesi moraju biti koordinirani sa svih razina kako bi se mogle donositi odluke, pripremati planovi i tehnička dokumentacija nužna za financiranje i izvođenje radova. Potrebna je jasna dugoročna razvojna vizija uključujući industrijsku, kulturnu, okolišnu i prostornu politiku na svim razinama upravljanja razvojnim politikama. To uključuje interdisciplinarni pristup i višerazinsko upravljanje na svim razinama – državnoj, županijskoj i lokalnoj, ali i makro-regionalnoj te europskoj razini, zbog specifičnosti geostrateškog položaja Vukovara i Borova uz rijeke Dunav i pograničnog područja.

Za gospodarstvo Vukovara od velike je važnosti i rijeka Dunav koji je po veličini i po količini tereta druga najveća europska plovna rijeka koja plovnim putem Rajna-Majna-Dunav povezuje Njemačku, Austriju, Slovačku, Mađarsku, Hrvatsku, Srbiju, Rumunjsku, Bugarsku i Ukrajinu. Borovo d.d. i glavni koncesionar Luka Vukovar d.o.o. jesu u državnom vlasništvu. Objekti Borova smješteni su uz lučko područje uzduž Dunava i povezuju središte grada s Borovo naseljem. Gradska uprava uspijeva u suradnji s lokalnim institucijama i Fondom za obnovu i razvoj kroz različite projekte postepeno vraćati dijelove prostora u gospodarsku funkciju. Iako se radi o projektima koje financijski i stručno podržavaju Vlada i središnja tijela vlasti, nedostaje jasna koncepcija i cjelovita strategija stavljanja ovog prostora u funkciju. Kompleksnost uvjeta poslovanja Borova i Luke Vukovar vrlo je velika te se bez obuhvatne razvojne vizije problemi mogu rješavati samo parcijalno ili u interesu samo nekih, a ne većine Vukovaraca. U tom je smislu oslanjanje na buduće ulagače vrlo važno, no još je važnije da se njihov interes za ostvarenjem dobiti uklapa u širu razvojnu viziju grada, a ne da je ugrožava ili iskorištava. Jačanje konkurentnosti Vukovara uz usku suradnju dionika je ključno.

U smislu daljnjeg razvoja prostora na području Grada značajna je lokacija luke Vukovar. Luka Vukovar jedina je riječna luka u Hrvatskoj smještena na desnoj obali Dunava te omogućava plovnost i dostupnost 365 dana godišnje za sve vrste plovila, uključujući riječno-morske. Ukupna površina lučkog područja pokriva 26 hektara, dok dužina operativne obale iznosi 450 metara. Ovaj je prostor usko

povezan s prostorom uz željezničku prugu i ulazom u grad, pa je za njegov daljnji razvoj i korištenje od iznimnog interesa utvrditi namjere i pravac razvoja prvenstveno same luke Vukovar. U gospodarskom razvitku grada posebnu važnost imaju ne samo gospodarske djelatnosti, već i sinergija s naizgled neprofitnim i potrošačkim djelatnostima, kao što su kultura, umjetnost i druge, koje daju fizionomiju suvremenog grada sposobnog za sudjelovanje i konkurenciju u značajnim manifestacijama, što će privlačiti ljude iz cijeloga svijeta.

LUKA VUKOVAR d.o.o. obavlja lučki prekrcaj i skladištenje robe za razne poslovne subjekte iz Hrvatske i inozemstva. Luka Vukovar d.o.o. ima tehničke osobine E luke prema Europskom ugovoru o glavnim plovnim putovima od međunarodnog značaja (AGN; »Narodne novine«, broj 16/98.), status međunarodne luke te je od gospodarskog značaja za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobnu zaštitu. Prosječan broj zaposlenih u 2022. godini je 65 djelatnika. Ukupna površina lučkog područja iznosi 38,5 hektara, a dužina operativne obale, koja uključuje četiri veza, iznosi 450 metara. Na prostoru luke postoje tri operativna željeznička kolosijeka za rukovanje brod-obala i ukrcavanje/iskrcavanje generalnog i rasutog tereta. Unutarnji cestovni sustav luke sastoji se od glavne lučke ceste, kružnog puta terminala za rukovanje materijalima, zaštićenog od vremena, i gospodarskog puta terminala za kontejnere, koji osigurava pristup sustavu javnih cesta za svaki terminal ili objekt. Trenutni kapaciteti omogućavaju godišnji prekrcaj roba od oko 1.200.000 – 1.500.000 tona, ovisno o vrsti tereta. U intermodalnom europskom prometu, Luka Vukovar d.o.o. postala je najvažniji dio prenosnice između unutarnjih europskih plovnih putova, od Dunava preko hrvatskog teritorija, do Mediterana, čime je dobila neizmjerljiv privredni i prometni značaj, ne samo za Hrvatsku nego i za Europu. Luka Vukovar d.o.o. od 2018. godine uključena je u projekt Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije pod nazivom »Smart port« kojemu je cilj kroz digitalizaciju i nove ekološki napredne tehnologije povećati učinkovitost rada.

2.2.4. Poljoprivreda

U strukturi površina Grada Vukovara najzastupljenije su poljoprivredne površine s 56,11 % udjela koje zauzimaju 5,6 tisuća hektara. Prevladava osobito vrijedno obradivo tlo (P1) s udjelom od 91,47 %. Šumsko zemljište na području Grada Vukovara zauzima nešto više od tisuću hektara, a pošumljenost je 10,43 %.

Prema podacima iz Upisnika poljoprivrednika koji vodi Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, na području Vukovara u 2020. godini ukupno je registrirano 417 poljoprivrednih subjekata. Pozitivno je što broj poljoprivrednih gospodarstava raste te je u odnosu na 2016. godinu povećan za 54 subjekta, odnosno za 14,9 %. Prema pravnom obliku, najviše poljoprivrednika registrirano je u obliku OPG-a (2020. godine skoro 81 %). Ipak, vidljiva je razlika jer je u odnosu na 2016. godinu, kada je iznosio preko 90 %, taj broj pao. Taj se pad može objasniti činjenicom da je u međuvremenu uvedena kategorija SOPG (samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo).

Na području Grada registrirana je samo jedna poljoprivredna zadruga, unatoč tome što se povezivanje poljoprivrednih proizvođača već dugo vremena promovira kao posebno važno pitanje u kontekstu jačanja položaja poljoprivrednika na tržištu. Riječ je o zadrugi *Vrhunsko vukovarsko* koja okuplja male i velike proizvođače te obiteljska poljoprivredna gospodarstva s područja Grada Vukovara s ciljem stvaranja prepoznatljivosti kvalitete i izvornosti proizvoda, olakšanog plasmana na tržište i distribucije. Također, cilj zadruge jest pomoći proizvođačima u razvoju novih proizvoda, stvaranju

identiteta proizvoda kroz nova pakiranja i vizualni identitet proizvoda, kako bi proizvođači mogli dobiti oznaku kvalitete i izvornosti »Vrhunsko vukovarsko«. Zadruga je osnovana na poticaj Grada Vukovara u rujnu 2018., a financijsku potporu radu su osigurali Grad Vukovar i Fond.

Grad Vukovar kontinuirano osigurava proračunska sredstva za bespovratne potpore u poljoprivredi. U razdoblju od 2016. do 2020. godine za potpore u poljoprivredi ukupno je utrošeno 385 tisuća eura.

2.2.5. Turizam

Vukovarski turizam, koji svoje prednosti crpi iz prirodnih ljepota, bogate kulturne, povijesne i prirodne baštine te geoprometnog položaja, ima značajan potencijal za daljnji razvoj. Mreža institucija koje djeluju zajedno nastoji ovu gospodarsku granu podići na višu razinu. Dobivene su i značajne strane donacije s ciljem uključivanja vukovarskog prostora u međunarodne turističke rute. Postoje i mogućnosti razvoja elitnog lovačkog turizma te seoskog turizma na seljačkim gospodarstvima. Bogata kulinarska ponuda ovog kraja osnova je razvoja i kvalitetne ponude ugostiteljstva i hotelijerstva. Blizina arheološkog nalazišta Vučedol, parka prirode Kopački rit, vinorodna područja Iloka, simbol Grada Vukovara kao Grada heroja i prirodne ljepote, dodatna su podloga opravdanosti razvoja turističke ponude ovog područja.

Prema podacima Turističke zajednice Grada Vukovara za razdoblje 2016. – 2020. turistička kretanja bilježila su pozitivne trendove. Iz godine u godinu kontinuirano se povećavao broj smještajnih kapaciteta kao i smještajnih objekata, ostvareni broj noćenja te broj putničkih brodova. Godina 2019. bila je rekordna godina za turizam u Gradu. Ostvarene rezultate pratio je i privatni sektor, pa je tako i ponuda smještaja rasla. Kao što je istaknuto u analizi stanja Provedbenog programa Grada Vukovara, pandemija bolesti COVID-19 negativno je utjecala na pokazatelje u turizmu te je vidljiv značajan pad u 2020. godini. Unatoč tome Vukovar je nastavio raditi na promociji turizma te su u tu svrhu pokrenute virtualne šetnje. Virtualno se mogu obići Franjevački muzej Vukovar te Muzej vučedolske kulture kao i mjesta sjećanja pod upravljanjem Memorijalnog centra Domovinskog rata Vukovar. U 2021. godini pokrenuta je i panoramska virtualna šetnja 360° Vukovarom.

Grad Vukovar ulaganjima u razvoj i proširenje turističke ponude, a u svrhu autentičnosti i prikaza vremena kojemu svjedoči Vukovarski vodotoranj – simbol hrvatskog zajedništva, prepoznatljivi simbol Domovinskog rata, s ponosom je u 2020. godini otvorio njegova vrata. Samo u prvoj godini poslovanja, posjetilo ga je više od 80 tisuća posjetitelja. S obzirom na razaranja i stradavanja koja je Vukovar pretrpio u Domovinskom ratu, memorijalni je turizam čest motiv za posjet Vukovaru. Vodotoranj je zaštićeno kulturno dobro i memorijalni spomenik visine 50,33 metra, građen je između 1963. i 1968. godine. Nalazi se na nadmorskoj visini od 156,33 metra i predstavlja jedan od glavnih simbola grada. Tijekom Domovinskog rata pretrpio je više od 600 izravnih pogodaka, a danas je obnovljen i konzerviran te predstavlja jednu od glavnih i jedinstvenih turističkih atrakcija Vukovara. Sadržaji koji su vezani uz memorijalni turizam jesu Mjesto sjećanja – Vukovarska bolnica, Vukovarski vodotoranj, Masovna grobnica i Spomen-dom Ovčara, Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata, Spomen-dom hrvatskih branitelja na Trpinjskoj cesti te Križ na ušću Vuke u Dunav.

Podaci u turizmu pokazuju u prvih šest mjeseci 2022. godine bilježe snažan porast u odnosu na isto razdoblje 2021. godine i to za 330 % u dolascima i 145 % u noćenjima. Takav značajan porast pro-

izlazi iz činjenice da 2021. godine nije bilo dolazaka školske djece, točnije učenika 8. razreda kroz projekt Posjet učenika osmih razreda Vukovar. Realnije brojke su 70 % više dolazaka te 37 % više noćenja. Svakako, rekordna godina bila je 2019., a u prvih 6 mjeseci 2022. u odnosu na 2021. godinu već je 5 % više noćenja.

Nakon oslobođenja, uništena infrastruktura, ruševine, devastirani smještajni kapaciteti i nedostatak stručnog kadra priječili su razvoj turizma u Vukovaru. Turistička zajednica Grada Vukovara osnovana je 22. srpnja 1998., a Turistički ured započeo je s radom 1. srpnja 1999. Posljednjih godina učinjeni su značajni pomaci u radu Turističkog ureda koji organizira brojne turističke manifestacije, promovira turističku ponudu Vukovara nastupima na sajmovima i u suradnji s medijima organizira dolaske grupama posjetitelja.

Usporedo s razvojem raznih događanja u Vukovaru, kao što su konferencije, kongresi, forumi, festivali i sl., razvija se i ponuda malih gospodarstvenika. Potencijal razvoja turizma čine rijeka Dunav, kulturne znamenitosti, prije svega arheološki lokalitet Vučedol te gradska barokna jezgra i spomen-obilježja Domovinskog rata. Zabilježen je i porast broja inozemnih gostiju, čemu doprinose i inozemni kruceri po Dunavu.

Prema podacima iz Plana razvoja Vukovarsko-srijemske županije za razdoblje od 2021. – 2027. godine, riječni krucizing u VSŽ-u započeo je izgradnjom dva putnička pristaništa u Vukovaru i Iloku te posljednjih nekoliko godina prati trend rasta koji se pojavio u ovoj vrsti turizma. Godišnje preko ovih pristaništa na područje VSŽ-a uđe oko 35.000 gostiju koji se zadržavaju na ovom području uglavnom u poludnevnom izletima, koji su već uključeni u itinerer njihovog aranžmana. S obzirom na velik broj turista koji ovim putem uđu na područje Vukovarsko-srijemske županije, postoji veliki neiskorišteni potencijal u turističkoj ponudi. Planirana je izgradnja putničkog pristaništa namijenjenog manjim brodicama i jahtama na području lokacije Vučedol u Vukovaru, u sklopu projekta Arheološkog parka Vučedol. Također, planirana je i izrada klasifikacijske dokumentacije za potrebe pristajanja putničkih plovila u putničkom pristaništu Vukovar. Kao primjer višegodišnjeg projekta Lučke uprave Vukovar bitno je naglasiti pripremu projektne dokumentacije za izgradnju vertikalne obale u luci Vukovar, gdje je planirana izgradnja 300 metara nove okomite obale s pratećom infrastrukturom na dijelu na kojem obala nije izgrađena. Prema podacima Lučke uprave Vukovar za 2021. godinu, najviše turista dolazi iz Sjedinjenih Američkih Država, njih čak 50,00 %, potom iz Velike Britanije 10,00 %, Kanade 7,00 %, Francuske 7,00 %, Njemačke 7,00 % te Australije 5,00 %, dok turisti iz ostalih zemalja čine 14,00 %.

Smještajni kapaciteti u Vukovaru značajno su porasli i 55 objekata nudi smještaj s ukupno 1047 ležajeva (stanje iz rujna 2022.). Razvojem mreže turističke ponude i povećanjem broja smještajnih kapaciteta stalno se radi na zadržavanju turista u Vukovaru. Preduvjet za to jest popularizacija Vukovara i okolice kao turističke destinacije, što podrazumijeva suradnju s drugim turističkim zajednicama okolnih gradova i županija (Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske). Suradnja se posebno treba zasnivati na osmišljavanju turističkog proizvoda i integraciji turističke ponude regije (ruralni, lovni, kulturni i drugi vidovi kontinentalnog turizma). Naponi poboljšanja turizma u Gradu Vukovaru uključuju i edukaciju na seminarima i edukaciju turističkih vodiča u sklopu projekata Grada Vukovara za poticanje poduzetništva.

Grad Vukovar je u svibnju 2021. godine revidirao dokument »Grad Vukovar: strateške smjernice razvoja turizma u vremenu od 2016. do 2020. godine« te su donesene strateške smjernice razvoja turizma Grada Vukovara u predstojećem razdoblju do 2026. godine.

Kreiranjem novih sadržaja turističke ponude otvorit će se prostor za novi razvojni iskorak. Jedan od značajnijih prostora za turistički razvoj Vukovara jest prostor park šume Adica, koji je idealan za razvoj rekreativnog, zabavnog i edukativnog turizma.

Razvoju novog turističkog proizvođača **Eko-etno Adica** doprinijelo je, između ostalih (Grad Vukovar i FORGV), i financiranje sredstvima EU IPA IIIc komponente za regionalnu konkurentnost. Eko-etno Adica nudi sadržaje kojima upotpunjuje turistički proizvod grada Vukovara: restoran slavonsko-srijemske kuhinje, vinski podrum s kušaonom vina, smještaj, infrastruktura za sport, rekreaciju i boravak u prirodi. Navedenim sredstvima financirani su 2011. radovi na objektima i obnova park šume. Lokacija je sa središtem grada povezana turističkim vlakom. U okviru centra Eko-etno Adica provode se brojne radionice i edukacije s temom razvoja poduzetništva i turizma. Uz već postojeće sadržaje, novim projektom Adica planira se nastavak revitalizacije i ostvarenje punog potencijala park šume kroz uređenje prostora uz staro korito rijeke Vuke, uređenjem adrenalinsko-edukativnog parka i »čarobne šume« Adica te uređenja smještajnih kapaciteta (bungalova i kampa).

Arheološko turistički park Vučedol s Muzejom vučedolske kulture, otvorenim 2014. godine, prezentira vučedolsku kulturu. Arheološki lokalitet Vučedol datira od 3000. do 2200. g. pr. Kr. Istraživanja koja su započela prije stotinu godina potvrđuju Vučedol kao jedan od najznačajnijih arheoloških lokaliteta Europe. Stari Vučedolci bavili su se zemljoradnjom, uzgojem stoke, lovom i ribolovom. Na lokalitetu su otkrivene peći za bakar te kalupi za proizvodnju oružja i oruđa, poznavali su mnoge zanate među kojima se ističe proizvodnja keramičkog posuđa, tkalačka vještina i obrada kože. Vučedol pokazuje začetke urbaniziranog područja, otkriveni su stambeni i gospodarski objekti, ulice sa glavnim trgovom i izdvojeni prostor Gradac sa značenjem akropole. Vučedolci su poznavali i računanje vremena. Počeci vučedolskog kalendara mogu se tražiti u razdoblju nakon 3000. g. pr. Kr. što je više stotina godina starije od najstarijeg europskog kalendara (Stonehenge). Otvorenjem muzeja povećava se turistička ponuda Grada Vukovara.

2.2.6. Tržište rada na području Vukovara

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO), krajem lipnja 2022. godine u Gradu Vukovaru zaposleno je 8.281 osoba, što čini 16,5 % zaposlenih u županiji, od toga je 48 % žena te 52 % muškaraca.

Prema podacima Porezne uprave, krajem kolovoza 2022. godine evidentirano je 8.576 obveznika u kategoriji zaposlenih osoba. Većina zaposlenih prima prosječnu neto plaću u rasponu od 3.501 do 4.500 kuna / 464,66 do 597,25 eura (2.443 zaposlenih ili 28,5 % od ukupnog broja obveznika).

Kao što je istaknuto u Strategiji razvoja gospodarstva Grada Vukovara 2021. – 2031., Grad Vukovar unatoč krizi i negativnim trendovima bilježi kontinuiran rast broja radnih mjesta. Promatrajući razdoblje od 2016. do 2020. godine vidljiv je porast od 1.177 radnih mjesta, tj. povećanje od 13 %. Grad Vukovar susreće se s izazovom nedovoljnog broja postojeće radne snage određenih zanimanja u odnosu na potrebe poslodavaca. Rješenju istog pristupio je na način dodjele gradskih stipendija učenicima srednjih škola deficitarnih zanimanja.

Na temelju informacija o zaposlenju tijekom 2021. godine iz evidencije HZMO-a, na području Vukovarsko-srijemske županije zaposleno je 7.270 osoba, odnosno 6,5 % manje nego tijekom 2020. godine. U ukupnom broju zaposlenih žene imaju udjel od 57,2 % (4.157). U mjere sufinanciranja zapošljavanja, samozapošljavanja,

obrazovanja i stručnog osposobljavanja za rad uključena je 1.481 osoba. Na temelju pozitivno ocijenjenih zahtjeva zaposlene/samozaposlene su 942 osobe, u obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje je uključeno 445 osoba, dok su u očuvanje radnih mjesta uključene 94 osobe. Sezonsko zapošljavanje u turizmu na moru predstavlja znatan udjel u ukupnom zapošljavanju, kako u Republici Hrvatskoj tako i u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Međutim, zbog pandemije bolesti COVID-19, u sezoni 2021. godine s područja Vukovarsko-srijemske županije zaposlio se tek 921 radnik, što u odnosu na 2020. godinu čini povećanje od 14,1 %, no u odnosu na broj zaposlenih prije pandemije u 2019. godini, to je smanjenje od 43,9 %. Tijekom 2021. godine Hrvatski zavod za zapošljavanje Područni ured Vukovar sudjelovao je kao partner u provedbi 6 projekata.

U Vukovaru za razdoblje od 2004. do 2021. godine zabilježeno je prosječno godišnje *smanjenje broja nezaposlenih* osoba od 6,9 %. U ukupnom broju nezaposlenih, žene imaju prosječan udjel od 56,0 %. Ukoliko se promatra struktura nezaposlenih u Vukovaru prema razini obrazovanja, vidi se da se unazad osamnaest godina ona nije bitno mijenjala, odnosno najbrojnije su osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja u trajanju do 3 godine i školom za KV i VKV radnike (u prosjeku 35,7 %) te osobe sa završenom osnovnom školom (u prosjeku 26,2 %). S obzirom na razinu obrazovanja, najveći prosječni pad broja nezaposlenih bilježi se kod osoba sa završenom osnovnom školom (-9,1 %) te kod osoba sa završenom srednjom školom za zanimanja u trajanju do 3 godine i školom za KV i VKV radnike (-8,8 %). Porast u navedenom razdoblju bilježimo jedino kod nezaposlenih osoba sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem, doktoratom (0,9 %).

Prema podacima HZZ-a za 2021. godinu o nezaposlenima prema dobnoj strukturi, u Gradu Vukovaru primjećuje se veći udio mladih u strukturi nezaposlenih, koji u dobnoj skupini od 15 do 29 godina čine 32,34 % od ukupnog broja nezaposlenih. Gotovo jednak udio od gotovo 32 % nezaposlenih obuhvaća dobne skupine od 30 do 44 godine. U PU Vukovar prosječan mjesečni broj nezaposlenih osoba do 29 godina života smanjen je u odnosu na 2020. godinu za 12,0 %, broj osoba u dobi između 30 i 44 godine smanjen je za 19,0 %, dok se prosječan mjesečni broj osoba preko 45 godina života smanjio za 22,5 %.

Broj zaposlenih iz evidencije Zavoda, u razdoblju od 2004. do 2021. godine, bilježi prosječan godišnji pad od 1,1 %. S obzirom na razinu obrazovanja u prethodnih osamnaest godina u prosjeku se najviše zaposlilo osoba sa završenom srednjom školom za zanimanja u trajanju do 3 godine i školom za KV i VKV radnike (37,6 %), slijede osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja u trajanju od 4 i više godina (29,7 %) te osobe sa završenom osnovnom školom (17,5 %). Najmanji prosječan udjel u zaposlenima s područja Vukovara imaju osobe bez škole i s nezavršenom osnovnom školom (0,5 %), zatim osobe sa završenom gimnazijom (2,9 %), fakultetom, akademijom, magisterijem, doktoratom (5,6 %) te osobe sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem i višom školom (6,1 %).

2.2.7. Podržavajuća gospodarska infrastruktura i projekti

U cilju osiguranja osnovnih infrastrukturnih uvjeta za malo i srednje poduzetništvo i privlačenja domaćih i stranih ulagača, posljednjih godina uložena su znatna proračunska sredstva u uređenje Poduzetničke zone Priljevo, Gospodarske zone Vukovar i Podunavske slobodne zone.

Poduzetnička zona Priljevo zauzima oko 40 931 m². Zona je namijenjena proizvodnim, skladišno-distribucijskim, proizvodno-uslužnim i uslužno-trgovačkim aktivnostima.

Gospodarska zona Vukovar smještena je na zapadnom prilazu Vukovaru. Od središta je udaljena 4 km. Zauzima 33 ha na sjecištu željeznice s državnim cestovnim prometnicama prema Vinkovcima i Osijeku. Dobro je cestovno povezana s 39 km udaljenim čvorom Županja na autocesti Zagreb – Lipovac, preko 16 km udaljenim Vinkovcima, najvećim željezničkim čvorištem u Hrvatskoj. Zbog blizine i dobre prometne povezanosti sa susjednim državama Bosnom i Hercegovinom, Mađarskom i Srbijom, Gospodarska zona Vukovar može imati dominantnu ulogu u međunarodnom tranzitu roba. Jedna od najbitnijih komparativnih prednosti Gospodarske zone jest smještaj u neposrednoj blizini luke na Dunavu.

Gospodarska zona Dunav osnovana je 26. studenoga 2018., a osnivač, upravitelj i nositelj razvoja Gospodarske zone Dunav je Grad Vukovar. Obuhvaća ukupnu površinu od 513.331 m², nalazi se u zapadnom dijelu Vukovara u blizini državne ceste D2 (smjer Osijek-Vukovar-Ilok). Elektroenergetski izvor i plinoenergetski izvori – magistralni vod je uz rubni dio zone. Glavni vodoopskrbni cjevovod u kontaktu je sa zonom. Dostupne su TK instalacije i veze uz rubni dio zone. Prostor zone odvojen je od područja guste naseljenosti. Na predmetnom zemljištu moguća je, u skladu s Generalnim urbanističkim planom Grada Vukovara, izgradnja objekata radi privođenja gospodarskoj namjeni (I – proizvodna namjena). Prodaja zemljišta obavlja se putem Javnog natječaja (objavljen u listopadu 2021., dostupan na: <https://www.vukovar.hr/natjecaji/15744-javni-natjecaj-za-prodaju-zemljišta-u-gospodarskoj-zoni-dunav>). Investitor/kupac može ostvariti potporu, odnosno povlaštenu cijenu zemljišta u vidu umanjenja kupoprodajne cijene zemljišta za 30 %, 60 % i 80 %, ovisno o visini ulaganja i broju otvorenih novih radnih mjesta. U planu je izrada projektno dokumentacije za izgradnju infrastrukture unutar obuhvata zone. Navedeno zemljište trenutno se koristi za poljoprivrednu obradu.

Podunavska slobodna zona d.o.o. Vukovar poslovala je u režimu slobodne zone od 14. veljače 2003. do 31. prosinca 2021. kada je na zahtjev korisnika koncesije društva Podunavska slobodna zona d.o.o. ukinuta koncesija za osnivanje slobodne zone. Koncesija je ukinuta zbog izmijenjenog gospodarskog interesa korisnika koncesije kao i samih korisnika slobodne zone. Korisnici su svoje poslovanje nastavili na istome prostoru, ali izvan režima slobodne zone, dok je društvo Podunavska slobodna zona d.o.o. izmijenilo službeni naziv u **PSZ d.o.o.** U 2021. godini Podunavska slobodna zona Vukovar imala je 4 korisnika s 259 zaposlenih na poslovima u zoni. Obuhvat Slobodne zone iznosio je 7.648 m², sukladno Odluci o davanju koncesije za osnivanje Podunavske slobodne zone Vukovar (»Narodne novine«, br. 144/02., 126/04., 83/15. i 83/20.).

Poduzetnički inkubator Vukovar – U kolovozu 2012. Grad Vukovar je u suradnji s **Vukovarskom gospodarskom zonom d.o.o.** pokrenuo projekt izgradnje Poslovno inovacijskog centra pod nazivom **BIC – Vukovar**. Projekt se realizira na prostoru Gospodarske zone i veličine je 15 776 m², a u svom sastavu će imati Centar inovativnog poduzetništva, Edukacijski i Proizvodni centar te Poduzetnički inkubator. Projekt će se provoditi u nekoliko faza. Prvu fazu obnove objekta zgrade Poly bivšeg kombinata Borovo financirao je FORGV kroz proračun 2013. Cilj cijelog projekta je otvaranje 500 – 1000 radnih mjesta sa smještajem 25 – 30 poduzetnika.

Razvojnu agenciju Vukovar d.o.o. (VURA) osnovalo je Gradsko vijeće Grada Vukovara 2008. godine. Osnovne su djelatnosti VURA-e prema osnivačkim dokumentima: gospodarenje poslovnim

zonama i poduzetničkim inkubatorima, razvoj i potpora tehnološki utemeljenom i inovativnom poduzetništvu, poduka poduzetnika za primjenu standarda i normativa, savjetovanje u vezi s poslovanjem i upravljanjem, istraživanje tržišta i ispitivanje javnog mnijenja, poslovno informiranje, organiziranje poduke za poduzetnike, seminara i savjetovanja, izrada razvojnih, investicijskih, marketinških i drugih ekonomsko financijskih programa i studija, ugovora i druge dokumentacije; identifikacija razvojnih prilika, projekata i programa, upravljanje postojećim i novim razvojnim programima, potpora tehnološki utemeljenom i inovativnom poduzetništvu, poticanje poslovne suradnje, tehnološkog transfera i komercijalizacije rezultata istraživanja; tehnička pomoć glede programa međunarodne i međuregionalne suradnje usmjerenih na tehnološki razvoj i razvoj inovativnog poduzetništva, izrada gospodarskih projekata i studija i dr.

Financijska potpora gospodarstvenicima i projektima razvoja gospodarstva u Vukovaru obuhvaća sredstva iz proračuna Grada Vukovara, sredstva Fonda za obnovu i razvoj Grada Vukovara te poticaje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja i drugih institucija na središnjoj razini. Sredstva na raspolaganju iz gradskog proračuna relativno su skromna u odnosu na mogućnosti financiranja projekata gospodarskog razvoja putem Fonda za obnovu i razvoj Grada Vukovara kao i Intervencijskog plana Grada Vukovara. Fond, osim što je sudjelovao u formiranju lokalnog jamstvenog fonda agencije VURA-e u prošlom razdoblju, provodi programe sufinanciranja gospodarskih projekata. Sufinanciranje poduzetničkih projekata dodjeljuje se kao državna potpora male vrijednosti za projekte financirane vlastitim sredstvima poduzetnika, i to 25 % od iznosa vlastitih ulaganja za proizvodne projekte i projekte u poljoprivredi i 15 % za ostale projekte. Fond sufinancira i gospodarske projekte koji se financiraju iz kreditnih linija poslovnih banaka i drugih financijskih institucija. Stimulativnim se sufinanciranjem potiču proizvodni projekti.

Zbog prepoznate potrebe poduzetnika koji prijavljuju EU projekte za podrškom u pripremi i sufinanciranju projekata, Fond je u suradnji s Ekonomskim institutom, Zagreb razvio model sufinanciranja gospodarskih projekata koji omogućuje optimalno financiranje poduzetničkih projekata. Model ima za cilj ubrzanu ekonomsku revitalizaciju i jačanje konkurentnosti gospodarskih subjekata, s naglaskom na posebne ciljeve:

- Ubrzana obnova građevinskih objekata i objekata infrastrukture u funkciji poduzetništva
- Tehničko-tehnološka modernizacija i proširenje postojećih kapaciteta
- Pokretanje novih poduzetničkih aktivnosti i razvoj poduzetništva s ciljem postizanja boljih poslovnih rezultata i mogućnosti izlaska na strana tržišta
- Promicanje zelenog gospodarstva, energetske učinkovitosti i ekoloških standarda u proizvodnim procesima te povećanje razvojnih potencijala u skladu s eko i drugim međunarodnim standardima
- Zadržavanje postojećih i stvaranje novih radnih mjesta.

Od posebnog su značaja i dodatno se vrednuju gospodarski projekti koji dokazuju osjetljivost prema socijalno ugroženim kategorijama stanovništva, zapošljavaju mlade, promiču jednake mogućnosti i zaštitu okoliša.

Logistička podrška razvoju poduzetništva od strane Grada međutim nije dovoljno zaživjela u praksi. Glavna prepreka su, čini se, postojeći kapaciteti uprave Grada Vukovara, nedostatni za strateško osmišljavanje i provedbu programa i projekata razvoja gospodarstva grada, što bi trebao biti prioritet. S obzirom na potrebe, raspoloživi ljudski resursi ograničeni su.

Zaključno, na području Vukovara ne postoji jedinstveni centar odnosno institucija za informiranje, savjetovanje i edukaciju poduzetnika. Niz postojećih institucija bi trebao koordinirano djelovati u cilju zajedničkog stvaranja povoljnih uvjeta za razvoj gospodarstva. Tu se posebice podrazumijeva unapređenje suradnje na realizaciji zajedničkih programa razvoja gospodarstva između Grada Vukovara – Odjela za gospodarstvo i Gradskog vijeća, Fonda za obnovu i razvoj Grada Vukovara, agencije VURA-e, Hrvatske gospodarske komore – Županijske komore Vukovar i drugih.

2.2.8. Ključni podaci i pokazatelji rezultata sufinanciranih gospodarskih projekata

PiP – Cilj 1. Gospodarstvo	Mjerna jed.	2014. – 2020.
Ukupna vrijednost plana na razini cilja	eur	129.425.603,87 eur
Ukupna vrijednost realizacije na razini cilja	eur	12.932.700,27 eur
Ukupno projekata:	broj	80
– Realizirano 100 %	broj	21
– Projekti se nastavljaju 2021. – 2027.	broj	40
– Projekti od kojih se odustalo	broj	20

2.2.9. SWOT analiza obnove i razvoja gospodarstva Grada Vukovara

Snage	Slabosti
Raspoloživa infrastruktura i uređenje nove gospodarske infrastrukture (slobodna, gospodarska i poduzetnička zona)	Unatoč rastućem broju poduzetnika i obrta, poduzetnički sektor i dalje je relativno nerazvijen i otežano prati nove tehnološke trendove digitalizacije, te zelene i energetske tranzicije
Kontinuirana ulaganja iz gradskog proračuna te Fonda za obnovu i razvoj Grada Vukovara za razvoj poduzetništva na području Vukovara	Neravnoteža na tržištu rada i nedostatak kvalificirane radne snage u rastućim industrijama i uslužnim djelatnostima
Kontinuiran rast broja aktivnih poduzeća i obrta	Kapaciteti grada i razvojnih institucija za poticanje razvoja gospodarstva ograničeni su
Positivan trend pokazatelja gospodarskog razvoja unatoč globalnim krizama što ukazuje na rastuću otpornost gospodarstva (pandemija bolesti COVID-19, rat u Ukrajini) kao i rastuću konkurentnost vukovarskog gospodarstva u regionalnim i nacionalnim okvirima	Nedostatak specijaliziranih potpornih institucija za gospodarstvo, npr. centara kompetencija za pojedine industrije koji bi nudili napredne poslovne usluge te povezivali znanstveno-istraživačke institucije i gospodarstvo
Koriste se raspoloživi programi poticaja i pomoći za gospodarstvo	Nepostojanje sustavnog pristupa privlačenju ulaganja
Obnovljeni turistički uslužni i smještajni kapaciteti i povećana ulaganja u njih	Nedostatak opremljenih poduzetničkih zona i spremnih većih površina za ulaganja

Luka Vukovar jedina je hrvatska teretna luka na Dunavu, koja je otvorena cijele godine za promet	Velika predratna proizvodna poduzeća još uvijek nisu završila predratne procese i posluju u otežanim uvjetima (Borovo)
Nova ulaganja u energetiku i obnovljive izvore energije	Slaba uključenost poduzetnika u proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (primjerice kroz ulaganje u fotonaponske sustave)
Positivna iskustava postojećih ulagača koji nastavljaju i šire proizvodnju na području Vukovara, kao i uspješni primjeri start-up poduzeća primjer su i dobar poticaj za druge ulagače	Značajno zaostajanje u razini plaća u pojedinim gospodarskim sektorima (turizam, trgovina, prerađivačka industrija, IT) otežava zadržavanje domaće radne snage na području grada te privlačenje radne snage iz drugih područja
Značajna iskustva s provedbom EU projekata koji se odnose na povećanje zapošljivosti radne snage i poboljšanje kvalitete obrazovanja	Slaba umreženost poduzetnika putem klastera i drugih oblika povezivanja na zajedničkim projektima i/ili lancima proizvodnje
Postojanje snažnih poljoprivrednih subjekata na području poljoprivrede	Slaba organiziranost, povezanost i nepovoljna obrazovna struktura poljoprivrednih proizvođača
Zadruga Vrhunsko vukovarsko kao pozitivan primjer uspješnog brendiranja i povezivanja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda	Niska razina digitalizacije u poljoprivredi
Jačanje turističkog imidža grada uslijed povećanja broja turističkih događanja i ukupne ponude zahvaljujući strateškom pristupu razvoju turizma	Nedovoljna promidžba grada kao turističke destinacije i zadržavanje turista u Vukovaru
Značajno ojačana turistička ponuda kroz brojna memorijalna obilježja (Vodotoranj, Vukovarska bolnica, Ovčara i dr.), te obilježja kulturne i prirodne baštine (Vučedol, Dunav, Adica i druga sportsko-rekreacijska infrastruktura)	Manjak kvalitete kao i ukupnih smještajnih kapaciteta na području grada, uključujući kampove
Prilike	Prijetnje
Institucionalna potpora gospodarskim projektima i postojanje programa poticanja razvoja gospodarstva i obnove gospodarske infrastrukture	Postojeća strateška infrastruktura u nadležnosti središnje države (luka, željeznica) ne prati u dovoljnoj mjeri potencijale povoljnog geoprometnog i strateškog položaja Vukovara
Porezne i druge pogodnosti za poduzetnike na području Vukovara koje ostvaruju na temelju Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara te drugih povezanih zakona	Iseljavanje i nastavak negativnog demografskog trenda sve više smanjuje ukupni potencijal buduće radne snage s područja grada

Nova Karta regionalnih potpora (2022. – 2027.) omogućuje dodjelu regionalnih potpora do 70 % za mikro i mala poduzeća, do 60 % za srednje poduzetnike i do 50 % za velike poduzetnike (povećanje za 25 % u odnosu na sadašnje uvjete)	Globalne krize uslijed pandemija i političke nestabilnosti u susjednim zemljama te rat u Ukrajini
Prirodni resursi za razvoj gospodarstva, posebno uslužnih djelatnosti i turizma	Niska konkurentna sposobnost hrvatskog gospodarstva općenito
Dostupnost izvora financiranja EU-a i mogućnost zajedničkog prijavljivanja projekata i prekogranične suradnje	Neravnoteže na hrvatskom tržištu rada i sustav obrazovanja koji ne prati potrebe gospodarstva
Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike za Republiku Hrvatsku 2023. – 2027. omogućuje naseljima Grada Vukovara osnivanje lokalnih akcijskih grupa (LAG) i kandidiranje razvojnih projekata	Neriješeni imovinsko-pravni odnosi koji koče obnovu i gospodarski razvoj
Povoljan geostrateški položaj i prometna povezanost šire mogućnosti za razvoj djelatnosti prometa i transporta (npr. razvoj luke Vukovar)	Posljedice klimatskih promjena i elementarne nepogode (poplave, suše i sl.)
Mogućnost korištenja željezničkog prijevoza za potrebe gospodarstva	
Relativno niski troškovi radne snage, posebno u metaloprerađivačkom i IT sektoru prilika je za investitore	
Veleučilište »Lavoslav Ružička« kao važan »osigurač« kvalitete radne snage te čimbenik jačanja suradnje gospodarstva i obrazovanja	

2.3. ANALIZA OBNOVE I RAZVOJA DRUŠTVA GRADA VUKOVARA

Prema konačnim podacima popisa stanovništva iz 2021. godine objavljenima 22. rujna 2022., Vukovar je imao 23.536 stanovnika. Na razini Vukovarsko-srijemske županije evidentirano je 144.438 stanovnika, od toga 74.428 žena i 70.010 muškaraca. Radno sposobnih stanovnika (15 – 64 godine) bilo je 63,3 %. U Vukovaru je broj stanovnika kontinuirano opadao od 1991. godine te je sada na razini 1961. godine. Pad stanovništva u odnosu na 2011. godinu jest gotovo 15 %, a u odnosu na 1991. godinu oko 50 %.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) i godišnjim izvješćima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo o prirodnom kretanju stanovništva, vitalni indeks pokazuje jasan trend smanjenja, kako na razini Vukovarsko-srijemske županije tako i na nacionalnoj razini.

Pristup obrazovanju, znanstvena djelatnost, kulturna ponuda, raspoloživost športskih i drugih sadržaja u slobodno vrijeme, uključujući aktivnosti u udrugama i vjerskim zajednicama, značajno

doprinosu kvaliteti života i rada u Vukovaru. Ponuda društvenih sadržaja i usluga snažno utječe na razvoj grada jer je jedan od važnih motiva za povratak ili ostanak u gradu, posebice mladih ljudi i obitelji s djecom.

Društvene djelatnosti u Vukovaru su u nadležnosti različitih institucija, od gradskih, županijskih i državnih, sve do pojedinačnih ustanova koje svaka u svojoj domeni vode brigu o društvenom razvoju grada. Upravne poslove vezane za društvene djelatnosti državne razine u Vukovaru obavlja Služba za opću upravu Vukovarsko-srijemske županije. Poslove županijske razine obavlja niz upravnih odjela, i to za obrazovanje i društvene djelatnosti, sport, mlade i demografiju te turizam i kulturu. Upravni odjel za društvene djelatnosti Grada Vukovara obavlja poslove kojima se osiguravaju potrebe građana u području kulture i tehničke kulture, poslove koji se odnose na ljudska prava, ravnopravnost spolova, prava nacionalnih manjina, odnose s vjerskim zajednicama i razvojem civilnog društva, promicanja zaštite i unaprjeđenja kvalitete življenja, socijalne skrbi i unaprjeđenja zdravstvene zaštite. Zatim, Upravni odjel za obrazovanje, sport i branitelje obavlja poslove kojima se osiguravaju potrebe građana u području odgoja i obrazovanja, sporta te zaštite i promicanja prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata.

Grad Vukovar utvrđen je kao jedno od pilot područja za provedbu *Programa integrirane fizičke, gospodarske i socijalne regeneracije malih gradova na ratom pogođenim područjima* kojeg provodi Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. U okviru navedenog Programa Gradu Vukovaru odobren je u ožujku 2017. Intervencijski plan koji se sastoji od projekata u području društveno-gospodarskog razvoja koji se provode do kraja 2023. godine: Izgradnja Ekonomske škole Vukovar; Rekonstrukcija zgrade Radničkog doma u Borovu naselju; Program za socijalnu koheziju i povećanje zaposlenosti; Obnova nogometnog stadiona u Vukovaru; Centralna kuhinja za prehranu djece u vrtićima; Izgradnja gradske tržnice; Razvoj poduzetništva u gradu Vukovaru; Projekt Adica; Jačanje kapaciteta za provedbu Intervencijskog plana Grada Vukovara; Razvoj dodatnih obrazovnih sadržaja i modernizacija sportske dvorane Borovo naselje.

2.3.1. Odgoj i obrazovanje

Prema podacima iz Provedbenog programa za razdoblje 2021. – 2025., na području Grada Vukovara djeluje sedam osnovnih škola i dva dječja vrtića. Ukupno je u vrtićkoj godini 2020./2021. u dječje vrtiće upisano 791 dijete. Broj objekata dječjih vrtića je 10 te je u 2021. godini osim vrtića Bogdanovci, pridodan i vrtić Petrovci. S obzirom na značajan broj porasta djece polaznika vrtića, Grad Vukovar u razdoblju 2016. – 2020. godine otvorio je 8 novih odgojnih skupina u oba gradska vrtića (Dječji vrtić Vukovar 1 i Dječji vrtić Vukovar 2).

Dječji vrtići i osnovne škole na području Vukovara provodili su i sudjelovali u brojnim EU i nacionalnim projektima u proteklom razdoblju. Trenutno dječji vrtići provode EU projekt »Super je biti različit« koji je usmjeren na unaprjeđenje, razvoj i provedbu novih programa rada s darovitom djecom i djecom s teškoćama u razvoju (poteškoće iz autističnog spektra) Dječjeg vrtića Vukovar 1 i Dječjeg vrtića Vukovar 2. Projektom će se unaprijediti kvaliteta života darovite djece i djece s poteškoćama u razvoju, njihovim uključivanjem u postojeće i nove programe dječjih vrtića. Ponuda sadržaja za djecu predškolskog uzrasta obogaćena je i aktivnostima društva »Naša djeca« koje u Vukovaru organizira dječje igraonice, kreativne radionice i događanja za djecu.

U Vukovaru djeluje sedam *osnovnih škola* s dvije područne škole u Vukovaru te po jednom u Lipovači i Sotinu. U Vukovaru

djeluje i specijalna OŠ Josipa Matoša za djecu i mladež s teškoćama u razvoju, kao jedina ustanova tog tipa u Vukovarsko-srijemskoj županiji. U OŠ Dragutina Tadijanovića djeluje i Osnovna glazbena škola Vukovar s odjelima za glasovir, gitaru, harmoniku, flautu, tamburu, violinu i suvremeni ples. Otkako je Grad Vukovar 2019. godine preuzeo osnivačka prava osnovnih škola na području Grada Vukovara, sveukupno je uloženo 3.293.059,79 eura u investicijsko održavanje, dugotrajnu imovinu i poboljšanje pedagoških standarda.

U školskoj godini 2021./2022. u osnovne škole upisano je 1.874 učenika, što je 4,9 % više nego godinu prije kada je broj učenika u odnosu na prethodnu godinu bio 1,5 % niži nego školske godine 2019./2020. Pozitivan trend porasta broja djece rezultat je povećanog broja radnih mjesta na području grada i dodjele kadrovskih stanova mladim obiteljima.

Osnovne škole provode EU projekt »Bez brige za ušinu 3« kojim se djeci iz socijalno ugroženih obitelji te obiteljima s troje i više djece koji su korisnici dječjeg doplatka osigurava besplatna prehrana. Također, Osnovna škola Dragutina Tadijanovića provodi projekt »Drugi dom« kroz koji je osiguran produženi boravak za djecu prvih i drugih razreda. Od preuzimanja osnivačkih prava nad osnovnim školama Grad Vukovar ulaže puno truda da bi sva djeca imala najbolje uvjete pohađanja nastave. Osigurana je preobuka, bilježnice, radne bilježnice, troškovi osiguranja te pomoćnici u nastavi. Osiguran je i produženi boravak u svim vukovarskim osnovnim školama čime je učenicima osiguran boravak u školi i nakon nastave, osiguran ručak, pisanje zadaće te odmor i igra, a zaposlenim roditeljima time je osigurana sigurnost njihove djece. U tu svrhu adaptirane su prostorije u školama. U program produženog boravka tijekom 2020. godine utrošeno je 92.905,97 eura, a za 2021.g. predviđeno je 159.267,37 eura.

Srednjoškolsko obrazovanje organizirano je u četiri srednjoškolske ustanove.

Gimnazija Vukovar provodi redovito srednjoškolsko obrazovanje učenika u programima jezične, prirodoslovno-matematičke i opće gimnazije. U svakom programu postoji po jedan odjel na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu te jedan po modelu A na srpskom jeziku i ćirilničnom pismu. U školskoj godini 2013./2014. bilo je upisano 387 učenika, dok je u školskoj godini 2021./2022. upisano 312 učenika, što je još uvijek znatno ispod kapaciteta gimnazije. Škola, naime raspolaže kapacitetima za upis 576 učenika. U Gimnaziji Vukovar u školskoj godini 2021./2022. ukupno je zaposleno 75 djelatnika, od kojih je 61 nastavnik.

Tehnička škola Nikole Tesle Vukovar obrazovna je ustanova za srednjoškolsko strukovno obrazovanje mladih i odraslih. U školskoj godini 2013./2014. broj upisanih u redovnom programu bio je 432 učenika, dok je u programu obrazovanja odraslih bilo upisano 80 odraslih. U Tehničkoj školi Nikola Tesla Vukovar učenici/polaznici se obrazuju u programima obrazovanja/strukovnim kurikulumima u obrazovnim sektorima: Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija; Strojstvo, brodogradnja i metalurgija; Elektrotehnika i računarstvo te Tekstil i koža. U školskoj godini 2021./2022. ukupno je zaposleno 99 djelatnika, od kojih je 80 nastavnika.

Učenici/polaznici Srednje strukovne škole Marko Babić obrazuju se u programima obrazovanja/strukovnim kurikulumima u obrazovnim sektorima:

- poljoprivreda, prehrana i veterina
- turizam i ugostiteljstvo;
- ekonomija, trgovina i poslovna administracija;
- osobne, usluge zaštite i druge usluge.

Škola ima kapacitete za upis od 700 do 750 učenika u redovnom programu i u programu obrazovanja odraslih. U školskoj godini 2013./2014. broj upisanih u redovnom programu bio je 519 učenika, dok je program obrazovanja odraslih pohađalo 10 polaznika. U školskoj godini 2021./2022. broj upisanih u redovnom programu je 238 učenika. U školskoj godini 2021./2022. u školi je zaposleno 87 zaposlenika. U okviru strukovne škole djeluju školski frizerski salon, kozmetički salon, restoran, slastičarna i putnička agencija – svi otvoreni za javnost.

Ekonomska škola Vukovar u školskoj godini 2013./2014. imala je 420 polaznika, dok je u školskoj godini 2021./2022. upisano ukupno 219 učenika. Učenici se obrazuju u programima obrazovanja/strukovnim kurikulumima u obrazovnom sektoru: Ekonomija, trgovina i poslovna administracija. U Ekonomskoj školi Vukovar zaposleno je 70 osoba, od čega je 58 nastavnika.

U Vukovaru djeluje i jedini učenički dom na području Vukovarsko-srijemske županije – *Dom učenika Vukovar*. Kapacitet doma je 120 osoba, a u školskoj godini 2021./2022. u njega je smješteno 39 učenika. Učenički dom otvoren je 1936. godine, a 1991. je devastiran. Sadašnje kapacitete obnovili su i opremili Ministarstvo znanosti i obrazovanja (tada Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta) i FORGV 2011. godine. U domu je zaposleno 18 osoba.

Od ulaganja u infrastrukturu završena je obnova Tehničke škole Nikole Tesle Vukovar na kojoj su u 2021. godini ugrađene fotonaponske ćelije na krovu škole. Izrađen je i predan na natječaj projekt fotonaponskih ćelija za Srednju strukovnu školu Marko Babić Vukovar. Ministarstvu turizma i sporta u 2022. godini predan je zahtjev za sufinanciranje projektno-tehničke dokumentacije izgradnje školske sportske dvorane. U Ekonomskoj školi sanirani su stropovi te je izvršena energetska obnova škole u 2019. godini. Za Gimnaziju Vukovar, u suradnji s Građevinskim i arhitektonskim fakultetom u Osijeku, napravljeni su projekti sanacije klizišta i kapilarne vlage. Sve škole sudjeluju u Erasmus+ projektima razmjene učenika i nastavnika.

Gradskim planovima predviđena je i izgradnja novog objekta Srednje ekonomske škole na Olajnici.

Osim smještaja učenika, višak smještajnih kapaciteta u obliku najma prostora nude se sportskim skupinama i udrugama vezano uz djelatnost Sportskih objekata Vukovar (SOV).

Kapaciteti srednjih škola dostatni su, čak nadmašuju potrebe. Škole, međutim, djeluju u neadekvatnim uvjetima i u većini njih potrebno je urediti prostorije škole, područja oko škole, izgraditi sportsku dvoranu i sl. Od ulaganja u infrastrukturu završena je obnova Tehničke škole i Učeničkog doma. Gradskim planovima predviđena je i izgradnja novog objekta Srednje ekonomske škole na Olajnici.

Visoko obrazovanje u Vukovaru provodi se na Veleučilištu »Lavoslav Ružička« (VEVU). Veleučilište je osnovano 2005. godine kao nastavak prijašnjih dislociranih studija Sveučilišta u Osijeku i Splitu. U akademskoj godini 2021./2022. upisano je 936 studenata na tri studija: fizioterapije, upravni studij i studij trgovine. Od značajnijih projekata u prethodnom razdoblju i projekata u tijeku mogu se izdvojiti sljedeći: »Izgradnja studentskog doma u Vukovaru«, »STEP UP – unaprjeđenje i razvoj stručne prakse za studente VEVU«, Projekt »STTeh – Digital Tools and Methods for Safe Transfer Techniques for Caregivers in Today's Health Care Sector«, projekti mobilnosti Erasmus+ za studente i osoblje, »Život u pokretu« – kreiranje novih i inovativnih STEM sadržaja te jačanje kapaciteta civilnog društva za popularizaciju STEM-a.

Grad Vukovar također svake školske i akademske godine osigurava stipendije za studente i učenike srednjih škola deficitarnih

zanimanja. Broj dodijeljenih stipendija (2016. – 2020.) studentima je 924, a učenicima 71.

Obrazovanje na poslijediplomskoj razini potiče se programom sufinanciranja poslijediplomskog specijalističkog studija i poslijediplomskog sveučilišnog (doktorskog) studija polaznika s područja Vukovara. Program je ustanovio Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara, a u svrhu poticanja poslijediplomskog obrazovanja u razdoblju 2009. – 2013. godine izdvojeno je 197.746,46 eura za 125 naknada.

U sklopu Učilišta Studium provode se programi za odrasle: osposobljavanje, usavršavanje i prekvalifikacije u strukama poljoprivrede, zdravstva, turizma i ugostiteljstva, prometa, graditeljstva i geodezije, ekonomije-trgovine-poslovne administracije, elektrotehnike i računarstva i osobnih usluga; te škola stranih jezika: engleski, poslovni engleski, njemački, francuski i talijanski. Usto, na području Vukovara djeluju još dvije privatne škole stranih jezika. Ponudu programa cjeloživotnog učenja valja obogatiti kako bi se stručnost lokalne radne snage približila potrebama dinamičnog tržišta rada.

2.3.2. Znanost

Od 2006. godine u Vukovaru djeluje područni centar Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar (Zagreb), koji se bavi znanstvenim istraživanjima različitih aspekata uspostave i obrane današnje hrvatske države. Razlozi osnivanja Centra temelje se na značenju Vukovara, no istražuju se i druge društveno-humanističke teme (povijesne, demografske, sociološke, psihologijske, religijske, gospodarske) važne za Grad Vukovar, Vukovarsko-srijemsku županiju i istočnu Hrvatsku. Centar Vukovar će u tom smislu pokušati stvoriti snažniju intelektualnu i akademsku jezgru, koja može postati značajnim pokretačem poslijeratne obnove i revitalizacije te društveno-gospodarskog napretka toga kraja. Zapošljava 5 djelatnika: jednog znanstvenog savjetnika, jednog višeg asistenta i tri doktoranda. U aktivnosti Centra ubrajaju se podupiranje, organiziranje, prikupljanje i čuvanje raznolike povijesne građe, dokumenata i izvora o stvaranju hrvatske države i o Domovinskom ratu, ali i o svim drugim aspektima društvenog, povijesno-političkog, demografskog, ekonomskog i kulturnog razvoja kraja. Cilj mu je i pokretanje ili podupiranje izdavačke djelatnosti, napose pisanja i tiskanja knjiga, monografija i zbornika radova o Domovinskom ratu, gradu Vukovaru, Vukovarsko-srijemskoj županiji i istočnoj Hrvatskoj.

U Vukovaru je 2. travnja 2008. godine osnovana ustrojbeno jedinica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti pod nazivom Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Vukovaru. Zavod je počeo s radom 15. prosinca 2011. Zavod je sudjelovao, zajedno s Ekonomskim institutom, Zagreb i Institutom Ivo Pilar iz Vukovara, u realizaciji projekta »Revitalizacija i reindustrijalizacija industrijskih urbanih središta u Vukovarsko-srijemskoj županiji i širem okruženju s posebnim osvrtom na Grad Vukovar«. U Zavodu je trebalo zaposliti tri djelatnika, ali je zbog pomanjkanja financijskih sredstava zaposlen samo jedan.

2.3.3. Kultura

Kulturna baština Vukovara jest iznimno bogata u arheološkom i povijesnom smislu. Brojna su arheološka nalazišta neolitika, bronzanog, starijeg i mlađeg željeznog doba. Najznačajnije nalazište Vučedol uključeno je u projekt nastavka arheoloških istraživanja lokaliteta kojim će biti osigurana sredstva za izgradnju arheološkog parka s replikama vučedolskih kuća. Dva najznačajnija nalaza 4.000 godina stare vučedolske kulture postali su simboli grada: Vučedolska golubica i Vučedolska čizmica.

Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Vukovaru brine o očuvanju kulturnih dobara i baštine u gradu. Ratna razaranja 1991. godine i neovlašteno rušenje u vrijeme okupacije uzrokovali su veliko uništenje povijesne jezgre. Na području povijesne urbanističke cjeline Vukovara utvrđena je ratna šteta na ukupno 118 spomeničkih i ambijentalnih građevina. Obnovljen je veliki dio povijesnih građevina, posebice u baroknoj jezgri grada, u kompleksu Muzeja Eltz, Franjevačkom samostanu i zgradi Gimnazije. U čuvanje i obnovu kulturne baštine putem muzejskih zbirki, izložbi, izdavačke djelatnosti i organizacije srodnih manifestacija uključen je i *Gradski muzej Vukovar*. Gradski muzej član je Muzejske udruge istočne Hrvatske te svojim aktivnostima obogaćuje kulturni i društveni život grada.

Čuvari kulture i tradicije ovoga kraja jesu brojna kulturno-umjetnička društva. Jedno od najstarijih u Vukovaru je HKGD Dunav, dok manjinske zajednice svojim kulturno-umjetničkim djelovanjem čuvaju tradiciju i običaje svojih matičnih zemalja te obogaćuju kulturnu scenu Vukovara.

Prema Izvješću o stanju u prostoru Grada Vukovara (2017. – 2020.) na području Vukovara, prema Registru kulturnih dobara RH, nalazi se 49 zaštićenih i preventivno zaštićenih kulturnih dobara upisanih u Registar kulturnih dobara RH, a dijele se na pojedinačno zaštićena kulturna dobra i kulturno-povijesne cjeline, memorijalnu baštinu te arheološka nalazišta. Na listi zaštićenih kulturnih dobara 32 su pojedinačno zaštićena kulturna dobra, 2 kulturno-povijesne cjeline, 7 lokaliteta memorijalne baštine i 8 arheoloških nalazišta, od čega su 3 trajno zaštićene arheološke zone i 5 trajno zaštićenih pojedinačnih nalazišta. Osim materijalnih, u Vukovaru je moguće identificirati i niz nematerijalnih kulturnih dobara koje valja sačuvati, kao npr. priče o Vukovaru i spomen na značajne osobe iz gradske povijesti. Sve navedeno dio je identiteta grada i kao takvo treba postati i dijelom njegova kulturnog, turističkog i drugih djelovanja. Unatoč velikim naporima uložnim u dosadašnju obnovu kulturnih dobara i baštine Grada Vukovara, obnova kulturnih dobara nije dovršena. U narednom programskom razdoblju iskazana je potreba za daljnjom obnovom objekata sakralne arhitekture pod zaštitom.

Predloženi objekti za obnovu kulturne baštine u Vukovaru sukladno prijedlogu Konzervatorskog odjela u Vukovaru Ministarstva kulture i medija (srpanj 2022.) jesu:

- Gašparova apoteka, V. Nazora 2 (k.č.br. 1928) – Potrebno je napraviti projekt cjelovite obnove u skladu s budućom namjenom i provesti postupak kroz sustav eDozvola. Procijenjena vrijednost radova za projekt: 53.089,12 eura. Procijenjena vrijednost radova konstruktivne sanacije i uređenja pročelja: 291.990,18 eura.

- Kuća Milanković, V. Nazora (k.č.br. 1923) – prije rušenja napravljen je arhitektonski snimak postojećeg stanja na temelju kojeg treba napraviti projekt faksimilne rekonstrukcije. Procijenjena vrijednost izrade dokumentacije: 53.089,12 eura. (Napomena: vrlo složeni vlasnički odnosi – Velepromet i 15 privatnih vlasnika).

- Kuća Kolarić, V. Nazora 4 (k.č.br. 1927). Napravljeni su izvedbeni nacrti povijesnog pročelja, a treba napraviti cjeloviti projekt faksimilske rekonstrukcije. Procijenjena vrijednost izrade dokumentacije: 26.544,56 eura.

- Kuća Gnus – Turistička zajednica, Strossmayerova 15 (k.č.br. 1731). Napravljen je projekt obnove za cijelu kuću i izdana potvrda glavnog projekta. Potrebno je osigurati sredstva za izvođenje radova. Procijenjena vrijednost radova: 199.084,21 eura.

- Kurija Adamović (k.č.br. 1746) – prije rušenja napravljen je arhitektonski snimak postojećeg stanja na temelju kojeg treba napraviti projekt faksimilne rekonstrukcije i definirati buduću namjenu.

Procijenjena vrijednost izrade dokumentacije: 66.361,40 eura. Vlasnik: Grad Vukovar – potrebno definirati buduću namjenu. Zgrada nekadašnje banke SDK (k.č.br. 2163) – iako je napravljen projekt obnove potrebno je raditi novi prema važećoj regulativi. Procijenjena vrijednost radova za izradu dokumentacije: 39.816,84 eura.

– Secesijska uglovnica (Ugao Zmajevе ulice i Ulice dr. Franje Tuđmana) (k.č.br. 2166/2) – potrebno je napraviti projekt faksimilske rekonstrukcije. Procijenjena vrijednost za izradu dokumentacije: 79.633,69 eura. (Napomena: složeni vlasnički odnosi.)

– Kuća Radivojević («TEHNIČAR») (k.č.br. 1812/7) – Napravljena je dokumentacija. Potrebno je osigurati sredstva za izvođenje radova. Procijenjena vrijednost radova: 265.445,62 eura.

– Kuća Pojić-Čirić uređenje svih pročelja (k.č.br. 2026/1). Postoje detaljni nacrti rekonstrukcije pročelja. Izvedbeni projekt s troškovnicama s izvedbom radova: 46.452,98 eura.

– Kuća u ulici Dr. F. Tuđmana 34 (k.č.br. 2125) – Uređenje uličnog pročelja sa stolarijom.

– Procijenjena vrijednost radova: 26.544,56 eura.

– Kuća u ulici Dr. F. Tuđmana 36 (k.č.br. 2124) – Uređenje uličnog pročelja sa stolarijom i izrada projekta. Procijenjena vrijednost radova: 55.743,58 eura.

– Kuća u ulici Dr. F. Tuđmana 38 (k.č.br. 2123) – Potrebno je obnoviti ulično pročelje sa stolarijom. Procijenjena vrijednost radova: 13.272,28 eura.

– Zgrada nekadašnjeg magistrata, Ulica dr. Franje Tuđmana 13, (k.č.br. 1846/1). Izrada drvenog izloga, Procijenjena vrijednost radova: 13.272,28 eura.

– Bata-Ville – Izrada urbanističkog plana uređenja Kulturno-povijesne cjeline Bata-villea, predviđenog GUP-om ili detaljnog plana uređenja, kako bi se riješili brojni problemi u korištenju prostora i provela zaštita kulturne baštine. Površina zaštićene cjeline: 652.405,33 m².

– Mauzolej Eltz (Kapela Kristova uzašašća) – Uređenje unutrašnjosti. Izrađena je projektna dokumentacija. Zadnjih pet godina izvedena je konstruktivna sanacija, obnova pročelja i dio okoliša (djelomično je sanirana ograda), financirano od Grada Vukovara i Ministarstva kulture i medija. Procijenjena vrijednost radova: 106.178,25 eura.

– Kuća Despotović, Jelačićeva 4 (k.č.br. 3821) – uređenje uličnog pročelja sa stolarijom, ulično pročelje 150m², dvorišno 270m²: A. Konzervatorsko-restauratorska istraživanja s izvješćem; B. Izvedbeni projekt s troškovnikom; C. Izvedba radova s nadzorom sveukupno 39.816,84 eura.

– Kuća Andrije Biro, Radićeva 66 (k.č.br. 3714), uređenje uličnog pročelja, ulično pročelje 90 m²: A. Konzervatorsko-restauratorska istraživanja s izvješćem, B. Izvedbeni projekt s troškovnikom-postoji, C. Izvedba radova s nadzorom sveukupno 28.535,40 eura.

Opći cilj uređenja pročelja u kulturno-povijesnoj cjelini je poboljšati izgled šireg i užeg središta grada uređenjem pročelja na nekoliko građevina. Građevine su oštećene ratnim djelovanjima 1991. godine i narušavaju svojim izgledom gradsku jezgru te je neophodna obnova njihovih pročelja. Projektom se namjerava obnoviti vrijednije stilske građevine, značajne u kulturno-povijesnoj cjelini grada te time ujedno zaustaviti njihovo daljnje propadanje i omogućiti stavljanje u upotrebnu funkciju. Posebni ciljevi jesu izrada projektne dokumentacije i izvedba radova na kulturnim dobrima, uređenje pročelja.

Državni arhiv u Vukovaru javna je ustanova u kulturi koja se bavi čuvanjem, zaštitom, obradom, korištenjem i istraživanjem ar-

hivskog gradiva, uglavnom zapisa ili dokumenata od trajnog značenja za kulturu i povijest Vukovarsko-srijemske županije. Arhiv vrši stručni nadzor nad stvarateljima i imateljima arhivskog i registra-turnog gradiva na području Vukovarsko-srijemske županije. Državni arhiv u Vukovaru osnovan je Uredbom Vlade Republike Hrvatske 2007. godine. S radom je počeo 2008. godine, a zapošljava 7 djelatnika. Posluju na dvije lokacije: u Vukovaru, gdje se nalazi Uprava arhiva, i u Vinkovcima. Državni arhiv u Vukovaru čuva i arhivsko gradivo povezano s djelovanjem Gradske i Županijske uprave, kao i gradivo koje se odnosi na poslovanje relevantnih poslovnih subjekata na spomenutom području od osamostaljenja Republike Hrvatske, tj. od početka procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja. Krajem 2017. godine svečano je otvorena nova zgrada Državnog arhiva u Vukovaru. Obnovu zgrade Državnog arhiva u Vukovaru financirao je Fond. Činom svečane primopredaje arhivskog fonda 2018. »Vukovarsko vlastelinstvo«, zajedno s preostalim 75 fondova i zbirki iz područja uprave, pravosuđa i gospodarstva, dovršen je proces preuzimanja arhivskog gradiva iz Državnog arhiva u Osijeku. U 2022. godini Državni arhiv u Vukovaru, nizom kulturnih i znanstvenih manifestacija i događanja, obilježava 15. godišnjicu svoga osnutka i djelovanja. U posjedu Arhiva nalazi se gotovo 800 arhivskih fondova i zbirki, odnosno 2500 d/m arhivskog gradiva. Arhiv nadzire 396 stvaratelja i imatelja arhivskog gradiva.

U okviru programa javnih potreba u području kulture, tehničke kulture i turizma, financirano je u prvoj polovici 2021. godine 19 korisnika s 687 tis.eura te 34 korisnika u drugoj polovici 2021., za što je izdvojeno nešto više od 663 tis.eura. Najviše sredstava (65 % u prvoj polovici te 78 % u drugoj polovici 2021.) izdvaja se za ključne gradske ustanove u kulturi kao što su Gradska knjižnica Vukovar, Gradski muzej Vukovar te Javna ustanova u kulturi (JUK) »Hrvatski dom Vukovar«. Grad također sufinancira djelovanje HAZU-a i Turističku zajednicu u Vukovaru. U gradu se redovito odvijaju kulturna događanja u organizaciji Odsjeka za kulturu Grada Vukovara, Hrvatskog doma Vukovar, Gradskog muzeja Vukovar i drugih institucija.

Gradska knjižnica Vukovar obnovljena je 2001. godine. Posjeduje zavidnu knjižnu građu i razinu opremljenosti odjela za odrasle, dječjeg odjela i studijskog odjela, s pratećim sadržajima. Gradska knjižnica u 2022. godini ima 20 zaposlenika i djeluje na četiri lokacije: Centralna knjižnica u Vukovaru i ogranci: Borovo naselje, Sotin i Lovas. Gradska knjižnica posjeduje 108.365 jedinica knjižnične građe, provodi programske aktivnosti kao što su brzo čitanje, »Vaše zdravlje u Vašim rukama«, predavanja iz popularne psihologije i pedagogije, »Internetski kriminal«, »Hrana za dugu mladost« i dr. Organizira brojna događanja kao što su Chill out, Antirecesijski sajam, Jesenji susret s piscima i glumcima, Mjesec hrvatske knjige, S knjigom točno u sridu, Grad to ste vi, Puzalica, Noć knjige i dr. U Gradsku knjižnicu upisano je 2022. godine 5.600 članova, od čega 1.500 djece i 4.100 odraslih. U tijeku 2012. godine knjižnične usluge i programe koristi oko 70.000 korisnika. Uz financijsku podršku Veleposlanstva SAD-a, Gradska knjižnica provodi projekt »Američki kutak« u okviru kojeg se provode besplatni programi i radionice. Od 2016. godine Gradska je knjižnica potpuno informatizirana, a 2019. uloženo je u Digitalnu zbirku knjižnice. Od 2020. godine planirana je cjelokupna energetska obnova prostora Gradske knjižnice Vukovar kroz projekt energetske obnove tvrtke Tehnostan.

Javna ustanova u kulturi »Hrvatski dom Vukovar« osnovana je 15. veljače 2008., a osnivač je Grad Vukovar. Djelatnost Ustanove čine priprema i organizacija izvođenja dramskih predstava, glazbeno-scenskih događaja, lutkarskih i drugih scenskih djela i predstava gostujućih kazališta i kazališnih 13 družina, organizacija koncerata i drugih manifestacija od interesa za Grad, prezentacija i interpretaci-

ja života i rada Lavoslava Ružičke te upravljanje objektima Hrvatski dom i Ružičkina kuća. Ustanova ima jednu posebnu ustrojstvenu jedinicu – Kazališna družina Scena Martin. Ustanova provodi EU projekt Cooltura čija je svrha osigurati potrebna sredstva za razvoj novih kulturnih sadržaja te uključivanje djece i mladih u kulturne aktivnosti, što će omogućiti i njihovu bolju socijalnu integraciju. Ukupna vrijednost projekta je 176.595,76 eura, iznos EU potpore 100 %. Važnije manifestacije koje Ustanova provodi su Festival glumca, Dani smijeha, Kino pod zvijezdama i Vukovarske adventske svečanosti – program u suradnji.

U Gradu Vukovaru se od 2016. godine potiču projekti sufinanciranja energetske obnove obiteljskih kuća za koje se građanima dodjeljuju bespovratna sredstva putem javnih poziva Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost. Cilj je nacionalnim sredstvima potaknuti građane na primjenu mjera energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama radi smanjenja količine potrebne energije za grijanje i hlađenje ali i povećanja udobnosti i kvalitete boravka u obiteljskim kućama. Projektima se vlasnicima obiteljskih kuća sufinanciraju mjere poboljšanja toplinske izolacije vanjske ovojnice (fasada, krov), ugradnja energetske učinkovitih prozora te ugradnja sustava za grijanje koji koriste obnovljive izvore energije, poput dizalica topline i kotlova na biomasu, ugradnja solarnih panela te fotonaponskih elektrana za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe. Do sada su završena 1.253 projekta energetske obnove obiteljskih kuća i ugradnje obnovljivih izvora energije. Također, provedeno je 7 projekata energetske obnove obiteljskih kuća građana u riziku od energetskog siromaštva kojima je energetska obnova kuća financirana u cijelosti. Energetska obnova višestambenih i zgrada javnog sektora sufinancirala se iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI) putem kojih se na području Grada Vukovara provelo 12 projekata, te se ista nastavlja provoditi i sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost u sklopu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO). Na području Grada Vukovara iz NPOO-a su do sada ugovorena 2 projekta energetske obnove višestambenih zgrada koja su trenutno u provedbi. Ove aktivnosti će se nastaviti i u budućem periodu kao doprinos realizaciji ciljeva Dugoročne strategije obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine.

Grad Vukovar će izraditi Strategiju zelene urbane obnove Grada Vukovara, koja će predstavljati temelj za cjeloviti pristup izgrađenom okolišu te razvoj projekata iz različitih područja trenutno prepoznatih kao važnih tema javnih politika na nacionalnoj i Europskoj razini te nuditi rješenja za mnoge izazove u urbanim područjima, kao što su zagađenje sastavnica okoliša, degradacija javnih otvorenih prostora, smanjenje propusnih površina, pojava urbanih toplinskih otoka, negativni učinci klimatskih promjena, kružno gospodarenje prostorom i zgradama i sl.

Nakon 15 godina od obnove Hrvatskog doma i Ružičkine kuće uočeni su nedostaci i kvarovi na objektima koje je nužno otkloniti te obnoviti pojedine dijelove kako bi rad mogao nesmetano teći. Oba su objekta zaštićeni spomenici kulture koji zahtijevaju značajna financijska sredstva/ jer svako ulaganje mora biti usklađeno s konzervatorskim uvjetima. U dijelu Hrvatskog doma i aneksu Ružičkine kuće ravna su krovšta koja propuštaju vlagu zbog dotrajalosti nakon obnove i nužna je njihova sanacija. Zbog svog položaja ista bi bila pogodna podloga za instalaciju solarnih ploča. Prostori se neprekidno koriste za brojne svrhe te se, osim redovnih programa, prostor iznajmljuje udrugama i ustanovama na području grada Vukovara. Domaćin su učenicima osnovnih škola iz cijele Hrvatske u sklopu provedbe programa Škole mira koju provodi Memorijalni centar Do-

movinskog rata Vukovar, prilikom koje je nužno osigurati, uz prikladan prostor, i odgovarajuću profesionalnu opremu za projekcije.

Amaterska Scena Martin godinama uspješno djeluje u Hrvatskom domu Vukovar te okuplja velik broj publike, pružajući i kreirajući kulturni sadržaj svima, bez obzira na dob.

Gradski muzej Vukovar upošljava 22 djelatnika, a objekt muzeja od 6.000 m² obnovljen je 2011. godine. Stalni postav prezentira arheološku prošlost vukovarskog kraja, povijesni razvoj Vukovara, etnografsku baštinu i tradicijske kulture, Domovinski rat kroz bitku za Vukovar, život Vukovaraca u progonstvu te povratak i obnovu života u Vukovaru. Gradski muzej je nakon razminiranja terena 2001. godine nastavio arheološka istraživanja Vučedola koja vodi dugogodišnji istraživač dr. sc. Aleksandar Durman. Zahvaljujući rezultatima njegovih istraživanja snimljene su dvije dokumentarne televizijske serije: »Vučedol – akropola na Dunavu« i organizirane izložbe »Vučedol: 3000 godina prije Kr.« u Klovićevim dvorima u Zagrebu, »Vučedolski Orion – najstariji europski kalendar« u Gradskom muzeju Vukovar, Arheološkom muzeju u Zagrebu i Narodnom muzeju u Ljubljani te izložbu »Zašto svi bogovi metalurgije šepaju – golubica ili jarebica« u Gradskom muzeju Vukovar i Galeriji Klovićevi dvori u Zagrebu.

Gradski muzej Vukovar sudjeluje u dva projekta u sklopu jedinstvenog projekta Vlade RH, a koje pod nazivom »Obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok-Vukovar-Vučedol« provodi Ministarstvo kulture i medija RH. To su projekti izgradnje Arheološkog parka i Muzeja vučedolske kulture na Vučedolu te projekt otvorenja stalnog postava Gradskog muzeja Vukovar u obnovljenom dvorcu Eltz.

Najpoznatija *kulturna događanja u Vukovaru* jesu Festival komorne glazbe, Vukovarske adventske svečanosti, Vukovar Film Festival, Vukovarsko lutkarsko proljeće, Festival Glumca, Bonofest, festival duhovne glazbe, Hip-Hop festival, Vinkovo, Ljeto u Vukovaru – kulturno-zabavna manifestacija, Ružičkini dani, sastanak tehničara i tehnologa Slavonije i Baranje sa dijelom posvećenim promicanju lika i djela Lavoslava Ružičke i brojne druge pojedinačne izložbe, koncerti, događanja i umjetničke radionice. Od festivala provode se VUF ljetni glazbeni festival, Festival tamburaške glazbe, Vukovar street art, Rolling wheels – urbani festival, Obilježavanje mira i tolerancije i VuFis – vukovarski festival igre i smijeha. Vukovarsko kino »Borovo«, koje se nalazi u gradskoj četvrti Borovo naselje, jedino je na području Vukovarsko-srijemske županije. Nakon završene obnove objekta »Golubica mall« (bivša Nama), 2013. godine otvoreno je kino Cinestar.

Lokalni mediji su Hrvatski radio Vukovar, Radio Dunav, Radio Borovo i Vukovarske novine. Suvremeni oblici komunikacije (internet portali i slično) zahtijevaju daljnju modernizaciju lokalnih medija. Kulturni život grada obogaćuju svojim aktivnostima i raznovrsne udruge u kulturi i amaterska kulturno-umjetnička društva (6 KUD-ova).

2.3.4. Sport

Grad Vukovar na temelju Zakona o sportu osigurava kroz Program javnih potreba u sportu na području Vukovara provođenje programa i aktivnosti. Krovna organizacija je Zajednica sportskih udruga Grada Vukovara s 52 članice, od kojih su 5 pridružene članice. Osigurane su plaće za 2 djelatnika. Na području Zajednice djeluje jedan savez – Nogometno središte Vukovar s 27 članica. Prema podacima Grada trenutno su na području Vukovara registrirana 1354 sportaša, od kojih su 328 sportašice. Isto tako, u klubovima treniraju i djeca (početnici) kojih je svake godine sve veći broj, a trenutno klubovi broje 348 djevojčica i 361 dječaka.

U dodjeli sredstava primjenjuje se Pravilnik o uvjetima i kriterijima za financiranje programa sportskih udruga – klubova grada Vukovara, Pravilnik o kriterijima, mjerilima i postupcima za organizaciju i sufinanciranje sportskih manifestacija na području grada Vukovara, Pravilnik o stipendiranju sportaša te Kriteriji za sufinanciranje rada stručnog kadra.

U okviru Programa javnih potreba u sportu Grad Vukovar izdvojio je u 2021. godini za 165 korisnika nešto više od 1,06 mil. eura, od čega je 55 %, odnosno 584 tis. eura izdvojeno za izgradnju, rekonstrukciju i opremanje sportskih građevina te 20 % ili 212 tis. eura za gospodarenje i korištenje sportskih građevina kojima upravlja Javna ustanova »Sportski objekti Vukovar«. Za provedbu Programa javnih potreba u sportu Grada Vukovara u 2022. godini, sukladno izmjenama i dopunama od 7. srpnja 2022., planirano je 1,26 mil. eura.

Odlukom Gradskog vijeća Grada Vukovara 5. srpnja 2016. godine osnovana je Javna ustanova za upravljanje sportskim objektima Grada Vukovara »Sportski objekti Vukovar« (SOV). Osnovna djelatnost Ustanove jest upravljanje i održavanje sportskih građevina u vlasništvu Grada Vukovara, sportska poduka i sportska rekreacija. Ustanova upravlja sljedećim sportskim objektima i građevinama: Plivalište Vukovar, ŠRC Lijeva bara, Sportska dvorana Borovo naselje, Teniski tereni Vukovar, Zemljište za sport i rekreaciju (vanjski sportski tereni Sportske dvorane), ŠC Trpinjska cesta, Nogometni stadion Borovo naselje, Atletski stadion Vukovar, Klizalište Vukovar.

Programi Ustanove pomno se planiraju za svaku godinu, a sve u svrhu razvoja sporta i sportske rekreacije te kvalitete života i zdravlja građana. Jedan od primarnih ciljeva jest optimizacija troškova poslovanja Ustanove, kao i pronalazak novih načina i metoda racionalnijeg upravljanja rashodima poslovanja, unaprjeđenje i proširenje usluga te povećanje vlastitih izvora financiranja, osobito iz EU fondova. U prethodnom razdoblju sudjelovali su kao nositelji ili partneri u čak 9 EU projekata te u nacionalnim i regionalnim projektima, čime osiguravaju brojne besplatne i sufinancirane programe za korisnike. U budućnosti im je cilj nastaviti raditi na poboljšanju kvalitete postojećih objekata i proširenju sportskih programa za sve skupine, sportske aktivnosti djece, mladih i odraslih te sportske aktivnosti osoba s invaliditetom.

Kao što je navedeno u *Provedbenom programu Grada Vukovara za razdoblje 2021. – 2025.*, Plivalište Vukovar godišnje bilježi više od 150.000 posjeta, ako tome dodamo više od 50.000 korisnika Sportske dvorane, 8.000 posjetitelja Tenis centra, uz korisnike Klizališta te drugih otvorenih terena dolazimo do zbilja frekventnijem lokaciji u gradu. Grad Vukovar kroz djelovanje ustanove »Sportski objekti Vukovar« uspješno nastavlja dugu povijesnu tradiciju kojom je obilježen kao grad sporta jer sport ima punu podršku šire društvene zajednice i prepoznat je kao područje od općeg društvenog interesa, koji pridonosi zajednici kroz mnoge direktne i indirektno koristi.

Jedan od značajnijih projekata izgradnje sportske infrastrukture provedenih u Vukovaru je izgradnja i opremanje Plivališta Vukovar. Od otvorenja 2017. godine, Plivalište Vukovar u pet je godina posjetilo 652 tisuće korisnika, što je više od 130 tisuće korisnika prosječno godišnje, pri čemu je 2021. bila rekordna godina sa 165 tisuća korisnika, stoga i ove brojke svjedoče o najfrekventnijem mjestu u gradu. Plivalište Vukovar jest moderan sportsko-rekreacijski centar te uz svoje prateće uslužne djelatnosti omogućuje građanima potpuno zadovoljavanje svih potreba za kretanjem, zabavom i ugodnim okruženjem. Prostor Plivališta podijeljen je u tri osnovna segmenta – bazeni, VUgym fitness centar te prostori saune i ugostiteljske ponude. U tom prostoru zajednički interes poslovanja pronašli su i drugi

obrtnici upotpunjujući usluge Plivališta. Plivalište Vukovar zbog svoje kvalitetne ponude, osim građana rekreativaca svakodnevno koriste i brojni sportski klubovi – Plivački i Vaterpolo klub Vukovar, Ženski odbojkaški klub Vukovar, Hrvatski nogometni klub Vukovar 1991, Gimnastički klub Vukovar, Spasilački klub Dunav te povremeno drugi klubovi iz grada i okolice. Plivalište Vukovar domaćin je plivačkim i vaterpolo ekipama koje zbog dobrih uvjeta dolaze na sportske pripreme. Plivalište Vukovar najčešće ugošćuje hrvatsku paraplivajuću reprezentaciju i hrvatsku plivačku reprezentaciju. Sportski objekti Vukovar na Plivalištu provode i 12 svojih redovnih programa koji su podijeljeni na mokre, koji se odvijaju na bazenu, i suhe, koji se odvijaju u fitness centru. U okviru Plivališta vrlo je popularna i Rođendaonica. Poseban trud uložen je u omogućavanje korištenja Plivališta u doba pandemije. Gledano kroz programske aktivnosti, sadržaje i posjećenost, Plivalište je prilagođeno novim uvjetima rada osiguravajući svim korisnicima sigurnost, pritom zadržavajući kvalitetu i raznovrsnost ponude. Interes korisnika za sadržaje koje nude SOV izuzetno je velik, a slika koju Plivalište stvara o gradu Vukovaru izuzetno je pozitivna. Sve navedeno ostvareno je prvenstveno zbog stručnosti ljudi koji kreiraju i provode programe na Plivalištu te oslušuju potrebe građana.

SOV sudjeluje u nizu projekata sufinanciranim iz EU izvora: »INSPORT«, »Sportom kroz život«, Swim, »Što sve sportom mogu ja!«, »Za jedno – ZAJEDNO!«, »Plivaj bolje, trči brže i kroz život vozi duže«, »Socijalna i motivacijska potpora hrvatskim braniteljima – SIMPA«, »GYMNASTICS FOR YOUTH – GYM4U«. Uspješnom provedbom navedenih projekata u području sporta prepoznaje se iznimna važnost sportskih objekata za društveni razvoj Grada, kao i suradnju organizacija civilnoga društva.

2.3.5. Civilno društvo, vjerske zajednice i manjine

Grad Vukovar provodi *Program javnih potreba u području društvenih djelatnosti* kojim osigurava financiranje programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge na području grada. Programom su poticani novi načini i postupci jačanja demokratskog ustroja društva, podupirale su se partnerska suradnja i zajedničke aktivnosti udruga, njihovo povezivanje te razmjena iskustava i primjera najbolje prakse. Aktivnom politikom prema djeci i mladima radilo se na unapređivanju položaja djece i mladih, njihovom aktivnom uključivanju u javni život zajednice kroz organizirane oblike djelovanja. U 2021. godini sufinancirani su putem javnog natječaja programi i projekti iz područja zaštite ljudskih prava i razvoja civilnog društva, demokratizacije, zaštite okoliša i održivog razvoja i izvaninstitucionalnog obrazovanja.

Zbog pandemije izazvane virusom SARS-CoV-2 otkazane su pojedine kulturno turističke manifestacije tijekom 2020. i 2021. godine te su neke udruge otkazale pojedine projektne aktivnosti.

Prema podacima iz Registra udruga Ministarstva pravosuđa i uprave na području Grada Vukovara djeluje 246 aktivnih udruga civilnog društva od kojih je najviše sportskih udruga. Neke od njih opisane su u nastavku.

– *Europski dom Vukovar* udruga je posvećena obnovi i revitalizaciji društvene zajednice u Vukovaru, a aktivnosti su usmjerene ka povećanju tolerancije, zajedništva, komunikacije i pro-europskih načela.

– *Vukovarski institut za mirovna istraživanja i obrazovanje* udruga je angažirana u obrazovanju i davanju psihosocijalne potpore stanovništvu te radu s mladima i osobama s posebnim potrebama. U svom djelovanju povezuju lokalnu i državnu upravu s privatnim sektorom, potiču suradnju na svim razinama i na taj način doprinose

lokalnom razvoju. Udruga iskazuje potrebu za financijskom potporom za osnivanje škole zdravog življenja, obiteljskog savjetovašta i provedbu programa za nezaposlene osobe.

– Društvo »Hrvatska žena« okuplja članice na predavanjima, radionicama, humanitarnim akcijama, kulturno-umjetničkim programima koja pridonose jačanju uloge i mjesta žena u društvu.

– Centar za socijalno podučavanje PRONI bavi se mladima u Vukovaru nudeći im putem *Info centra za mlade* obrazovne aktivnosti van sustava redovnog školovanja, savjete, informacije, sudjelovanje na tribinama i radionicama. PRONI u Vukovaru u suradnji s PRONI centrima u drugim gradovima i drugim institucijama sudjeluje u istraživanjima vezanim za mlade, organizira okrugle stolove, parlamente i slično, a intenzivirana je i međunarodna suradnja.

Među aktivnije civilne udruge svrstavaju se i Mirovna grupa mladih »Dunav«, Udruga za zaštitu životinja »Daj šapu«, PROANIMA, kreativka – udruga za kreativno osmišljavanje slobodnog vremena djece i VUKA – Vukovarska udruga kulturnog aktivizma. Civilne udruge u Vukovaru bave se raznovrsnim aktivnostima, što ukazuje na perspektivan razvoj civilnog društva u gradu.

U Vukovaru postoji više *vjerskih zajednica*: rimokatolička, pravoslavna, evanđeosko-pentekostna, kršćansko-adventistička, grkokatolička i islamska, od kojih je najzastupljenija rimokatolička vjerska zajednica, pa pravoslavna. U Vukovaru djeluju i udruge nacionalnih manjina Mađara, Nijemaca i Austrijanaca, Rusina i Ukrajinaca.

2.3.6. Civilna zaštita

Civilna zaštita nalazi se pod djelokrugom rada Ravnateljstva civilne zaštite, Područnog ureda civilne zaštite Osijek, Službe civilne zaštite Vukovar. Unutar Ministarstva unutarnjih poslova s danom 1. siječnja 2019. ustrojeno je Ravnateljstvo civilne zaštite u sklopu kojeg su ustrojene Područni uredi civilne zaštite te Službe civilne zaštite. Služba civilne zaštite na raspolaganju je svim građanima, a Grad Vukovar nastoji pružiti svu potrebnu logističku pomoć s ciljem da Služba i u budućnosti bude na vrlo visokoj razini učinkovitosti te na raspolaganju svim građanima Vukovarsko-srijemske županije.

Prema analizi stanja civilne zaštite Grada Vukovara iz 2021. godine, Stožer civilne zaštite čini 12 članova. Plan djelovanja civilne zaštite donesen je 2019. godine i usklađen je s procjenom rizika od velikih nesreća za grad Vukovar. Postrojba civilne zaštite opće namjene ima 42 obveznika. Grad Vukovar potpisao je sporazum o sufinanciranju opremanja i osposobljavanja operativnih snaga i udruga od interesa za sustav civilne zaštite za razdoblje 2020. – 2024. Sporazum su potpisali 5 gradova i županija.

U Vatrogasnoj zajednici Grada Vukovara djeluje aktivno Javna vatrogasna postrojba (JVP) i dva dobrovoljna vatrogasna društva (DVD Vukovar i DVD Sotin). Planom zaštite od požara za područje Grada Vukovara utvrđene su zadaće i područje djelovanja Javne vatrogasne postrojbe i dobrovoljnih vatrogasnih društava. JVP Vukovar sudjelovao je sa svojim raspoloživim kapacitetima na vježbama operativnih snaga, kao i na vlastitim vježbama u svrhu unaprjeđivanja samog rada i poboljšanja osposobljenosti vatrogasaca, kao i postrojbe u cjelini. Uz 38 profesionalnih vatrogasaca na raspolaganju je 15 dobrovoljnih vatrogasaca DVD-a Vukovar koji se uključuju u aktivnosti JVP-a Vukovar. Postrojba je u potpunosti opremljena vozilima. Grad Vukovar je u proračunu za 2021. godinu izdvojio 836 tis.eura za rad Javne vatrogasne postrojbe. JVP u svom radu koristi plovilo za spašavanje ljudi na vodi i iz vode. JVP raspolaže tlačnom crpkom HYDRO SUB 60 čiji je protok 20 tisuća litara u minuti i koristi se za crpljenje vode u poplavama.

Pravne osobe za sustav civilne zaštite jesu Komunalac d.o.o., Vodovod grada Vukovara d.o.o. Vukovar te Tehnostan Vukovar. Okolnicu sustava zaštite i spašavanja čine službe i pravne osobe koje imaju zadaće u sustavu zaštite i spašavanja. Aktivnosti prilikom angažiranja na poslovima zaštite i spašavanja uključuju Dom zdravlja Vukovar, Lučku kapetaniju Vukovar, Veterinarske stanice Vukovar, HEP terensku jedinicu Vukovar, Hrvatske vode, VGO Osijek, ured Vukovar; Hrvatski crveni križ, Centar za socijalnu skrb Vukovar i Hrvatske gorske službe.

2.3.7. Zdravstvo

Stanovnicima Vukovara osigurane su zdravstvene usluge i usluge socijalne skrbi. Za unapređenje zdravstvene zaštite u Gradu Vukovaru zadužen je Upravni odjel za društvene djelatnosti, a na razini Vukovarsko-srijemske županije je odgovornost koordinacije zdravstvenih ustanova. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje na području regionalnog ureda Vinkovci 2021. godine bilo je 160.027 osiguranika, što je 1,1 % manje nego prethodne godine. Dio zdravstvenih ustanova pruža izravne usluge zdravstvene zaštite, a dio je nadležan za javno zdravstvo, unapređenje zaštite zdravlja građana, provedbu prava zdravstvene zaštite i druge aktivnosti vezane za funkcioniranje sustava zdravstva u Vukovaru.

Dom zdravlja Vukovar zdravstvena je ustanova čiji je osnivač Vukovarsko-srijemska županija te pruža zdravstvene usluge na području od Iloka do šire okolice Vukovara, na površini većoj od 500 km². Zdravstvene ambulante nalaze se u Domu zdravlja koji djeluje na dvije lokacije – na Sajmištu i u Borovu naselju. Stanovništvu su u ambulantomata na raspolaganju liječnici opće prakse, stomatolozi, ginekolozi, pedijatri te ortodont.

Središnje ustanove za zdravstvenu skrb u Vukovaru jesu Nacionalna memorijalna bolnica »Dr. Juraj Njavro« Vukovar i Dom zdravlja Vukovar. Dok su zgrade Nacionalne memorijalne bolnice »Dr. Juraj Njavro« Vukovar, najvećim dijelom obnovljene, nužna je sanacija zgrada Doma zdravlja. Veliki problem s kojim se susreću obje ustanove jest deficitarnost i velika fluktuacija medicinskog kadra.

Nacionalna memorijalna bolnica Vukovar pravni je slijednik Opće županijske bolnice Vukovar i bolnice hrvatskih veterana.⁵ Odlukom o proglašenju Zakona o prijenosu osnivačkih prava nad Općom županijskom bolnicom Vukovar i bolnicom hrvatskih veterana na Republiku Hrvatsku (»Narodne novine«, broj 25/20.) osnivač postaje Republika Hrvatska. Stupanjem na snagu Zakona o prijenosu osnivačkih prava nad Općom županijskom bolnicom Vukovar i bolnicom hrvatskih veterana na Republiku Hrvatsku prava i dužnosti osnivača u ime RH obavljat će Vlada Republike Hrvatske putem Ministarstva zdravstva. Sukladno odredbama zakona o zdravstvenoj zaštiti (»Narodne novine«, broj 150/08.) NMB Vukovar ustanova je na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite u kojoj se obavljaju djelatnosti bolničkog liječenja, specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite, dnevne bolničke opskrbe u okviru ambulantnog liječenja, medicinsko-biokemijskog laboratorija, bolničkog ljekarništva. Svojom djelatnošću NMB Vukovar osigurava zdravstvenu zaštitu osiguranicima s područja Vukovarsko-srijemske županije (50.000 osiguranika što čini 32 % od ukupno osiguranih osoba u Vukovarsko-srijemskoj županiji), kao i svim osiguranicima iz ostalih županija kojima je potrebna zdravstvena zaštita. Ugovorom s HZZO-om, a na temelju javne zdravstvene mreže, utvrđeni su kapaciteti s obzirom

⁵ Vlada Republike Hrvatske je 25. kolovoza 2022. prihvatila prijedlog i donijela odluku da se Nacionalna memorijalna bolnica Vukovar preimenuje u Nacionalnu memorijalnu bolnicu »Dr. Juraj Njavro« Vukovar.

na vrstu zdravstvene djelatnosti. Sukladno tome NMB Vukovar ima ugovoreno 106 postelja za liječenje akutnih bolesti, 20 postelja za produženo liječenje, 5 postelja za liječenje kroničnih bolesti kao i 114 stolaca dnevnih bolnica. Sukladno podacima iz Plana poslovanja za 2022. godinu, u 2021. godini je u NMB Vukovar bilo zaposleno ukupno 683 djelatnika, od čega je zdravstvenih djelatnika 531, odnosno 78 %, a nezdravstvenih djelatnika 152, odnosno 22 %. U NMB Vukovar specijalizaciju obavlja 40 doktora medicine i 1 magistra farmacije.

Sredstva za *izravna kapitalna ulaganja* namijenjena su obnavljanju dotrajale medicinske opreme i nabavci suvremene medicinske opreme koja će omogućiti pružanje adekvatne zdravstvene skrbi osiguranicima, prema Planu nabave za 2022. godinu. Planirani i projicirani iznosi usklađuju se s limitima koje dostavlja Ministarstvo zdravstva za NMB.

Specifičnost Vukovara i okolice jest da se radi o posebnom dijelu ratom razorene Hrvatske gdje se procjenjuje da čak 70 % stanovništva ima posebne potrebe u smislu starosti, bolesti ili su žrtve rata. Za usporedbu, u područjima Hrvatske koja nisu imala takve razorne posljedice rata, prosječno 10 – 12 % populacije čine osobe s takvim posebnim potrebama. Dio osoba s posebnim potrebama čine osobe s invaliditetom. Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) i Analize stanja Plana razvoja Vukovarsko-srijemske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine na području VSŽ-a 2021. živi 21.365 osoba s invaliditetom, od čega je 13.519 osoba muškog spola (63 % od ukupnog broja osoba s invaliditetom), a 7.846 ženskog spola (37 % od ukupnog broja osoba s invaliditetom). Invaliditet je prisutan u svim dobnim skupinama, a najveći broj osoba s invaliditetom, njih 11.161 (52 % od ukupnog broja osoba s invaliditetom) je u dobnj skupini 20 – 64 godine. VSŽ ima nešto povoljnije pokazatelje prevalencije osoba s invaliditetom u ukupnom broju stanovnika (14,2 %) u odnosu na nacionalni prosjek (14,4 %) te se nalazi na 13. mjestu od svih županija RH po udjelu osoba s invaliditetom u populaciji. Posebne potrebe imaju žrtve rata, bilo osobno bilo kao članovi obitelji, stradalnici izravno ili oni koji su traumatizirani posljedicama rata. Te osobe zahtijevaju institucionaliziranu i sustavnu medicinsku pomoć koja se može adekvatno pružiti u okviru Centra za rehabilitaciju žrtava rata. U ožujku 2022. godine u Osijeku je otvoren regionalni centar za veterane Domovinskog rata. Regionalni centar za savjetodavnu i psihosocijalnu podršku veterana iz Domovinskog rata, vrijedan više od 265 tis. eura, uređen je i opremljen u suradnji s Veleposlanstvom SAD-a u Hrvatskoj.

2.3.8. Socijalna skrb

U Gradu Vukovaru osigurana je pomoć najugroženijem stanovništvu. *Upravni odjel za društvene djelatnosti* obavlja poslove kojima se osiguravaju potrebe građana u području *socijalne skrbi*.

Isti odjel zadužen je i za poslove kulture i tehničke kulture, poslove koji se odnose na ljudska prava, ravnopravnost spolova, prava nacionalnih manjina, odnose s vjerskim zajednicama i razvojem civilnog društva, promicanja zaštite i unaprjeđenja kvalitete življenja i unaprjeđenja zdravstvene zaštite. Brigu o socijalno ugroženim stanovnicima i invalidima u Vukovaru vode humanitarne udruge i udruge socijalne skrbi, posebno kroz projekte deinstitucionalizacije.

Centar za socijalnu skrb Vukovar nadležan je za područje gradova Vukovara i Iloka te općina Bogdanovci, Borovo, Lovas, Tompojevci, Tovarnik, Trpinja i Negoslavci s pripadajućim naseljima. Mjesna nadležnost Centra u cijelosti se odvija na području od posebne državne skrbi. Centar je organiziran na način da se poslovi

obavljaju u sjedištu Centra, a dio poslova u Podružnici u Iloku te dio poslova u Podružnici Obiteljski centar. Podružnica Obiteljski centar djeluje u Vukovaru od travnja 2015. godine. Obavlja dio djelatnosti Centra i to savjetodavnu ulogu koja se odnosi na brak, roditeljstvo, obiteljske i partnerske odnose, razvoj socijalizacijskih vještina djece i mladih, razvoj komunikacije i tolerancije u mladenačkim i partnerskim odnosima, organizira i provodi edukacije posvojitelja, obiteljsku medijaciju, potiče volonterski rad, potiče programske aktivnosti namijenjenih edukaciji i promidžbi obiteljskih vrijednosti te obavlja poslove vezane uz obavljanje djelatnosti dadilje.

Tijekom 2021. godine nastavljena je suradnja kroz projekte i aktivnosti s Domom za starije i nemoćne Ilok kroz projekt »Prijevoz starijih osoba u gradu Iloku«, Udrugom »Breza« Osijek kroz projekt »Together«, UZOSIO Golubicom kroz projekt »Možemo i mi«, Crvenim križem, Udrugom »Žena« Vukovar, Konjičkim klubom »Dunavski raj« Vukovar, Europskim domom Vukovar, Društvom multiple skleroze Vukovarsko-srijemske županije, kao i ostalim udrugama na području Vukovara i županije.

Kroz programe Grada Vukovara pravo na pomoć imaju samci, obitelji i samohrani roditelji, a provode se različiti oblici socijalne skrbi od pomoći za podmirenje troškova stanovanja, za novorođenčad, predškolsku djecu, školsku djecu, studente, umirovljenike, subvencioniranje troškova prijevoza, pomoć i njega u kući, subvencioniranje smještaja, zdravstvena zaštita, pravo na posebnu zaštitu sudionika Domovinskog rata, ukop nezbrinutih osoba, prehrana u pučkim kuhinjama, sufinanciranje civilnog društva, te ostali oblici jednokratne pomoći. Socijalni program Grada Vukovara obuhvaća 8.336 korisnika u 2021. godine i za program je izdvojeno iz gradskog proračuna 593 tisuća eura u prvj polovici 2021. te 411 tisuća eura u drugoj polovici 2021. godine.

Kroz Program u području društvenih djelatnosti u prvj polovici 2021. godine financirana su 64 korisnika u iznosu od 186 tisuća eura iz proračuna Grada Vukovara. U drugoj polovici 2021. godine financirana su dodatna 23 korisnika s 69,7 tisuća eura. U okviru programa financirane su usluge kod pružatelja usluga za djecu s poteškoćama u razvoju, tekuće donacije udrugama, potpore radu vijeća nacionalnih manjina, redovna djelatnost Crvenog križa, služba traženja, vatrogasna zajednica, zaštita potrošača te obilježavanje važnijih obljetnica i očuvanje uspomena na Domovinski rat te tekuće donacije udrugama proisteklim iz Domovinskog rata i održavanje Doma branitelja.

U Gradu Vukovaru postoji *Dom za starije i nemoćne osobe* koji je obnovljen 2007. godine, smještajnog kapaciteta 108 osoba. U okviru stalnog smještaja Dom pruža usluge stanovanja, prehrane, njege, brige o zdravlju, socijalnog rada, psihosocijalne rehabilitacije, fizikalnu terapiju, radnu terapiju, radne aktivnosti, aktivno provođenje vremena i organiziranog prijevoza, ovisno o utvrđenim potrebama i izboru korisnika. Također, pruža usluge poludnevnog i cjelodnevnog boravka, pomoći i njege u kući te smještaj za oboljele od Alzheimerove demencije i drugih demencija (raniji stadiji bolesti).

Grad Vukovar u okviru brige za stare i nemoćne provodi EU projekt »Pokloni mi osmijeh II« sufinanciran u 100 %-tnom iznosu bespovratnih sredstava iz Europskog socijalnog fonda, u okviru OPULJP 2014. – 2020. Vrijednost projekta iznosi 647.297,10 eura.

U provođenju socijalnih usluga u Gradu Vukovaru, velik doprinos dostupnosti socijalnih usluga koje sustavno nisu osigurane daju upravo udruge i ustanove koje imaju ograničene kapacitete i potrebna su daljnja ulaganja. Posebnu pažnju je potrebno posvetiti razvoju rane intervencije kod djece sa poteškoćama u razvoju, uslugama psihosocijalne podrške, boravaka za sve kategorije korisnika, kao i

socijalnih usluga smještaja i organiziranog stanovanja. Potrebno je osigurati kvalitetne usluge svim kategorijama korisnika u izvaninstitucionalnom obliku. Kod ulaganja u infrastrukturu potrebno je pratiti i poticati ulaganja u cilju dostupnosti osobama s invaliditetom svih objekata na području grada.

U procesu deinstitutionalizacije potrebna su ulaganja u odgovarajuću infrastrukturu kojima bi se osiguralo proširenje i uređenje kapaciteta organiziranog stanovanja. Projekt priprema Udruga za osobe s intelektualnim oštećenjem (UZOSIO) »Golubica« Vukovar i svrha mu je unapređenje socijalne infrastrukture radi osiguranja uvjeta za provođenje deinstitutionalizacije i prevenciju deinstitutionalizacije. Planirano je uređenje i opremanje 2 stana u vlasništvu Udruge za organizirano stanovanje, što uz postojeće 2 stambene zajednice ukupno čini raspoloživo 4 stambenih zajednica za organizirano stanovanje za ukupno 22 korisnika. Uređenjem prostora zajednica doprinosi se razvoju mreže socijalne usluge organiziranog stanovanja. Doprinos ovog projekta jest osiguranje kapaciteta za povećanje broja korisnika socijalnih usluga kod prijavitelja za novih 4 odraslih osoba s invaliditetom.

2.3.9. Branitelji i njihove obitelji

Vukovarski branitelji i stradalnici i njihove obitelji posebna su skupina kojoj treba posvetiti svu moguću pažnju kako bi im se barem dijelom nadoknadilo sve što su braneci Vukovar i Hrvatsku izgubili ili propustili u pogledu zdravlja, radne sposobnosti, obrazovanja i zaposlenja.

Zakonom zajamčena prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i njihove obitelji u nadležnosti su Ministarstva hrvatskih branitelja (MHB). MHB obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na pravni položaj, rješavanje pravnog položaja i drugih pitanja hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata (dalje: HRVI) i mirnodopskih vojnih invalida, hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, članova obitelji smrtno stradalog ili nestaloga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, mirnodopskih i civilnih invalida Drugog svjetskog rata te članova njihovih obitelji i osoba stradalih na obavljanju obvezne vojne službe od 15. svibnja 1945. godine do 17. kolovoza 1990. godine i članova njihovih obitelji te osoba stradalih u obavljanju vojnih i redarstvenih dužnosti u stranoj zemlji u okviru mirovnih misija. MHB obavlja stručne poslove usmjerene promicanju vrijednosti Domovinskog rata i očuvanju digniteta njegovih sudionika i stradalnika, obilježavanju mjesta stradanja, unaprjeđenju opsega sveobuhvatne skrbi, poticanju projekata u cilju poboljšanja kvalitete življenja, povećanju stupnja obrazovanja i konkurentnosti hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji te upoznavanju šire javnosti sa svim značajnim događajima i mjestima iz Domovinskog rata.

U djelokrugu Ministarstva obavljaju se stručni i drugi poslovi koji se odnose na traženje nestalih osoba iz Domovinskog rata, organizaciju ekshumacija masovnih i pojedinačnih grobnica na području Republike Hrvatske, prikupljanje i obradu podataka o ekshumiranim žrtvama u cilju identifikacije te organizaciju identifikacije posmrtnih ostataka žrtava i pogrebnu skrb. Neriješena sudbina nestalih i nasilno odvedenih osoba u Domovinskom ratu i dalje predstavlja najaktualnije humanitarno pitanje posljedica oružane veliko-srpske agresije na Republiku Hrvatsku. Od ukupnoga broja neriješenih slučajeva iz 1991./92., 46 % čine osobe s područja Vukovarsko-srijemske županije, od kojih su većina stanovnici i hrvatski branitelji nasilno odvedeni i stradali u Vukovaru i prigradskim naseljima 1991. uslijed ratnih događanja i pokušaja proboja iz neprijateljskog okruženja

u Vukovaru kada im se gubi trag na području Petrovaca i Marinaca⁶. Radi njihovoga pronalaska, Ministarstvo hrvatskih branitelja u suradnji s drugim nadležnim tijelima u Republici Hrvatskoj, a sukladno Zakonu o osobama nestalim u Domovinskom ratu, poduzima aktivnosti traženja, što osobito uključuje: prikupljanje saznanja o nestalim osobama i prikrivenim mjestima masovnih i pojedinačnih grobnica iz svih raspoloživih izvora; terenske izvide i sustavna istraživanja mogućih mjesta ukopa; organizaciju i koordinaciju procesa ekshumacije, obrade i identifikacije ekshumiranih posmrtnih ostataka te dostojnu pogrebnu skrb o identificiranim osobama, prema željama njihovih obitelji.

U razdoblju do 2016. godine, intenzivirane su i unaprijeđene sve aktivnosti usmjerene na pronalazak nestalih i smrtno stradalih osoba u Domovinskom ratu za koje nije poznato mjesto ukopa. U tom razdoblju, na području Vukovarsko-srijemske županije provedeno je sustavno istraživanje 128 mogućih mjesta prikrivenih grobnica, pri čemu su pronađeni i ekshumirani posmrtni ostaci 46 osoba. Osobito je značajan pronalazak tri masovne grobnice:

– Masovna grobnica u Marincima (2020.) – ekshumirani posmrtni ostaci 4 hrvatska branitelja

– Masovna grobnica na Bobotskom mrciništu kod Bobote (2021.) – ekshumirani posmrtni ostaci 13 civilnih osoba, mještana Tenja nasilno odvedenih u srpnju 1991. godine

– Masovna grobnica u Šarviz doli (2023.) – ekshumirani posmrtni ostaci 11 civila i hrvatskih branitelja, mještana Berka i Vukovara, nasilno odvedenih u rujnu i listopadu 1991.

Uz navedene, najposebnije istražene lokacije Ovčara, Priljevo, Inženjerski poligon, Balenica, zatim prostor Gradske tržnice u Vukovaru, Veleprometa, veći broj lokacija na području Sotina, Trpinje, Negoslavaca, Petrovaca, Bogdanovaca, Borova, Bršadina, Svinjarevaca, Mirkovaca i dr., a od travnja 2022., sustavno se pretražuje prostor odlagališta otpada u Petrovačkoj doli.

Pritom, potraga za nestalim osobama s područja Vukovara i Vukovarsko-srijemske županije nije ograničena samo na prostor Grada i njegovu okolicu, budući da tragovi zločina vode i susjednoj, Osječko-baranjskoj županiji, a isto tako dio nestalih i nasilno odvedenih osoba s toga područja pronađen je i na teritoriju Republike Srbije.

Uz aktivnosti neposredno usmjerene na pronalazak nestalih i smrtno stradalih osoba u Domovinskom ratu za koje nije poznato mjesto ukopa, unaprjeđuje se sustav traženja, metodologija rada u provedbi terenskih aktivnosti i obradi posmrtnih ostataka, suradnja s udrugama obitelji nestalih osoba, suradnja s međunarodnim organizacijama i susjednim državama. Budući da ključnu prepreku većoj učinkovitosti pronalaska osoba nestalih u Domovinskom ratu predstavlja nedostatak vjerodostojnih informacija o mjestima prikrivenih masovnih i pojedinačnih grobnica, u predstojećem razdoblju, Ministarstvo će snažno nastaviti s provedbom aktivnosti u cilju rješavanja sudbine osoba nestalih u Domovinskom ratu.

Također, provedbom Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnoga razdoblja, Ministarstvo hrvatskih branitelja, u suradnji s drugim tijelima i jedinicama lokalne samouprave, pridonosi očuvanju spomena na žrtve Drugog svjetskog rata i poslijeratnoga razdoblja.

⁶ Budući da se podaci u službenim evidencijama Uprave za zatočene i nestale mijenjaju nakon svakog novoga upisa, odnosno svake identifikacije posmrtnih ostataka, umjesto apsolutnih brojeva naveden je postotak kako bi se približili razmjeri stradanja.

Služba za opću upravu u Vukovarsko-srijemskoj županiji nadležna je za provođenje Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i rješava zahtjeve za ostvarivanje njihovih prava sukladno nacionalnim mjerama u okviru djelokruga Ministarstva hrvatskih branitelja. Služba provodi godišnji plan javnog natječaja za sufinanciranje programa udruga iz Domovinskog rata. Također, zaprima zahtjeve za usluge osoba za pružanje njege i pomoći HRVI⁷ 100 % I. skupine, ukop hrvatskih branitelja, jednokratnu novčanu pomoć, utvrđivanje činjenice je li rana, ozljeda, ili bolest neposredna posljedica sudjelovanja u obrani suvereniteta RH, priznavanje statusa HRVI-ja; priznavanje prava na besplatne udžbenike te naknadu za nezaposlene.

Vukovarskim braniteljima i obiteljima branitelja, osim potpore na temelju zakonom zajamčenih prava, nužna je i dodatna potpora. Ona se kvalitetno ne može pružati pojedinačno niti neformalnim skupinama, stoga se institucionalizirano pomažu udruge proizašle iz Domovinskog rata financiranjem njihovih potreba i aktivnosti. Grad Vukovar u svom Proračunu za 2022. godinu izdvaja 38.489,61 eura za područje vezano uz branitelje.

Grad Vukovar sudjeluje u financiranju 15 braniteljskih udruga proisteklih iz Domovinskog rata s područja Grada Vukovara.

Ministarstvo hrvatskih branitelja u okviru partnerske suradnje s udrugama iz Domovinskog rata financijski podupire njihov rad i djelovanje u području promicanja vrijednosti Domovinskog rata, obilježavanja obljetnica, psihosocijalnog osnaživanja te poboljšanja kvalitete života braniteljske i stradalničke populacije iz Domovinskog rata, za koju svrhu provodi javne pozive za financiranje/sufinanciranje njihovih aktivnosti po kojima je financirano niz aktivnosti udruga iz Domovinskog rata s područja Grada Vukovara. Ministarstvo će nastaviti s provedbom javnih poziva za udruge iz Domovinskog rata i financiranjem njihovih aktivnosti pa tako i aktivnosti udruga s područja Grada Vukovara. Također, a kako bi se doprinijelo trajnom očuvanju sjećanja na žrtvu Vukovara i njegovog stanovništva u Domovinskom ratu te osiguralo uvjete za realizaciju Zakonom o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj (»Narodne novine«, broj 110/19.) propisano je kako se 18. studenoga obilježava Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje te je isti postao neradni dan kako bi se dala mogućnost svima koji žele da na primjeren način dolaskom u Vukovar ili u svojim domovima obilježiti Dan sjećanja. Ujedno je propisano da je nositelj organizacije obilježavanja blagdana Vlada Republike Hrvatske u suradnji s Predsjednikom RH, Hrvatskim saborom i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Usto, Grad Vukovar je 2020. godine Zakonom proglašen mjestom posebnog domovinskog pijeteta (»Narodne novine«, broj 25/20.). Ministarstvo hrvatskih branitelja osim što sudjeluje u organizaciji obilježavanja Dana sjećanja osigurava financijska sredstva koja se isplaćuju Gradu Vukovaru za sufinanciranje obilježavanja. Ministarstvo hrvatskih branitelja pokrenulo je i organiziralo aktivnost obilježavanja »Bitke za Vukovar« koja se po prvi puta obilježila na 30. obljetnicu u rujnu 2021. godine te se obilježavanje nastavilo u 2022. i 2023. godini.

Ministarstvo hrvatskih branitelja je u razdoblju od 2017. do 2022. godine ukupno sufinanciralo 252 potpore aktivnosti u ukupnom iznosu od 539.137,30 eura, dok je Gradu Vukovaru Ministarstvo odobrilo 6 potpora u ukupnom iznosu od 576.872,17 eura.

Javna ustanova »Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar« (MCDR Vukovar) institucija je osnovana Uredbom Vlade Re-

publike Hrvatske koja čuva sjećanje na Domovinski rat i Bitku za Vukovar kroz memorijalne, obrazovne, znanstvene, turističke i međunarodne djelatnosti. Ustanova je počela s radom u siječnju 2014. godine i u nadležnosti je Ministarstva hrvatskih branitelja. Jedna od osnovnih aktivnosti MCDR-a Vukovar provedba je programa obveznih jednodnevnih i dvodnevnih posjeta Vukovaru učenika osmih razreda osnovnih škola iz cijele Republike Hrvatske. Kroz program učenici se educiraju o vrijednostima Domovinskog rata i značaja Bitke za Vukovar u obrani teritorijalne cjelovitosti i suvereniteta Republike Hrvatske, što obuhvaća i posjećivanje memorijalnih mjesta na širem području grada Vukovara. MCDR Vukovar upravlja i održava određene memorijalne lokacije na širem području grada Vukovara. Kroz provođenje programa upoznavanja posjetitelja s vrijednostima Domovinskog rata i Bitke za Vukovar povezuje memorijalne objekte u Vukovaru: spomenik na Trgu žrtava Ovčare, Spomen-obilježje masovne grobnice na Ovčari, Spomen dom Ovčara, Spomen dom hrvatskih branitelja na Trpinjskoj cesti, hangare Veleprometa, Dom ratnika Lužac, Križ na Lušcu, Središnji križ, Spomen-obilježje »Bogdanovci«, Spomen-obilježje »Put spasa – Kukuruzni put«, Spomen-obilježje Sotin-Skendra, spomenik 12 redarstvenika, Spomen-obilježje masovne grobnice »Nova ulica i Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata«. MCDR Vukovar posebnu pozornost pridaje obilježavanju obljetnica, upravljanju i održavanju objekata, prikupljanju, obradi i prezentaciji memorijalno-dokumentacijskog gradiva u vezi s Domovinskim ratom, prikupljanju i čuvanju artefakata iz Domovinskog rata, pripremi i opremanju stalnog tematsko-kronološkog postava, uređenju i opremanju mjesta sjećanja te revitalizaciji već postavljenih vanjskih i unutarnjih eksponata, kao i promociji vrijednosti Domovinskog rata.

Ministarstvo hrvatskih branitelja je za područje Vukovarsko-srijemske županije ustrojilo Područni odjel Vukovar čije se sjedište nalazi u Vinkovcima, te koji od 2018. godine ima svoj područni ured/ispostavu u gradu Vukovaru. Područni odjel ustrojen je radi efikasnog zadovoljavanja potreba braniteljske i stradalničke populacije u sredini u kojoj žive, a prvenstveno obavlja poslove pružanja stručne, savjetodavne, psihosocijalne i primarne pravne pomoći. Uz područni odjel, čiji je rad dostupan kroz osmosatno radno vrijeme, djeluje i Centar za psihosocijalnu pomoć Vukovarsko-srijemske županije pri kojem su angažirani stručni suradnici i čiji je rad dostupan kroz dežurstva u poslijepodnevnim satima. Primarna uloga centra je pružanje savjetodavne, pravne i psihosocijalne pomoći braniteljskoj i stradalničkoj populaciji na području Grada Vukovara i okolice. Pomoć se pruža stacionarno, telefonski ili osobnim dolaskom u prostorije centra te mobilno, posjetom stradalnika u njegovom domu. Zajedničkim djelovanjem područnog odjela i centra za psihosocijalnu pomoć osigurana je stalna dostupnost savjetodavne, stručne i psihosocijalne pomoći korisnicima u potrebi.

Preventivni sistematski pregledi za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata – Na području Grada Vukovara se u suradnji s Općom županijskom bolnicom Vukovar i bolnicom hrvatskih veterana (danas: Nacionalna memorijalna bolnica »Dr. Juraj Njavro« Vukovar) Ministarstvo hrvatskih branitelja od listopada 2016. godine organizira provedbu preventivnih sistematskih pregleda za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata. Provedba preventivnih sistematskih pregleda hrvatskih branitelja započela je Pilot Programom 2016. godine upravo u Gradu Vukovaru i Vukovarsko-srijemskoj županiji radi osiguranja dostupnije zdravstvene zaštite što većem broju hrvatskih branitelja s obzirom na pretrpljena razaranja i traume. U razdoblju od listopada do kraja prosinca 2016. godine u Općoj županijskoj bolnici Vukovar i bolnici hrvatskih veterana preventivnom sistematskom pregledu pristupilo je 575 hrvatskih branitelja. Nakon uspješ-

⁷ Status hrvatskog ratnog vojnog invalida iz Domovinskog rata (HRVI).

no završenog Pilot Programa preventivnih sistematskih pregleda hrvatskih branitelja na području Grada Vukovara i Vukovarsko-srijemske županije Ministarstvo hrvatskih branitelja je od 2017. godini nastavilo s organizacijom preventivnih sistematskih pregleda hrvatskih branitelja u svim županijama Republike Hrvatske. Preventivni sistematski pregledi organizirani u okviru ovog Programa usmjereni su na prevenciju i rano otkrivanje kardiovaskularnih i drugih kroničnih nezaraznih i onkoloških bolesti odnosno onih bolesti od kojih pobolijeva i umire najveći broj hrvatskih branitelja. Jedan od prioritarnih ciljeva Ministarstva hrvatskih branitelja je provedbom mjera usmjerenih prevenciji i ukupnoj zaštiti zdravlja smanjiti pobol i smrtnost hrvatskih branitelja u nižim dobnim skupinama, a povećati očekivano trajanje i kvalitetu njihova života.

U razdoblju od 2016. do danas u Nacionalnoj memorijalnoj bolnici „Dr. Juraj Njavro« Vukovar preventivnom sistematskom pregledu pristupilo je ukupno 6.486 hrvatskih branitelja za što je ukupno utrošeno 681.529,29 EUR.

Projekt »Posjet učenika osmih razreda Vukovaru« obuhvaća sve osnovne škole Republike Hrvatske te u njemu od 2016. godine sudjeluje oko 40.000 učenika osmih razreda i njihovih pratitelja svake školske godine. Učenici kroz predavanja i obilazak memorijalnih lokacija na širem području grada Vukovara uče o Domovinskom ratu i Bitci za Vukovar. Učenici obilaze Spomen-dom hrvatskih branitelja na Trpinjskoj cesti, izložbene postave u krugu Memorijalnog centra, Mjesto sjećanja – Vukovarsku bolnicu '91, Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata, Spomen-dom Ovčaru, masovnu grobnicu na Ovčari, hangare Veleprometa, ruševine Borovo Commercea, Spomen-obilježje »Kukuruzni put – Put spasa« te crkvu sv. Filipa i Jakova. Također, učenici uče i o kulturnoj baštini grada Vukovara obilazeći Gradski muzej Vukovar i Muzej vučedolske kulture. MCDR Vukovar financira prijevoz, prehranu, smještaj i ulaznice za sve učelnike te oni ne snose nikakve troškove terenske nastave. Učenici su smješteni u hostelu koji ima kapacitet od 330 kreveta, a prehrana im je organizirana u restoranu koji se, kao i hostel, nalazi u sklopu Memorijalnog centra. Prema podacima iz Provedbenog programa MHB-a 2021. – 2024., od osnutka Ustanove Vukovar su u sklopu projekta »Posjet učenika osmih razreda Vukovaru« posjetili 160.561 učenik osmih razreda i njihovi pratitelji.

Kroz upoznavanje posjetitelja s vrijednostima Domovinskog rata i Bitke za Vukovar Javna ustanova MCDR Vukovar povezuje memorijalne objekte koji su njoj nadležnosti: Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar, Spomen-dom Ovčara i Spomen-dom hrvatskih branitelja na Trpinjskoj cesti. MCDR Vukovar predstavlja središnju točku svih aktivnosti, lokaliteta i organizacija povezanih sa sjećanjem na Domovinski rat i na tragediju Vukovara.

Spomen-dom Ovčara čuva sjećanje na ranjenike i civile odvedene iz Vukovarske bolnice, zatvorene i mučene u bivšem poljoprivrednom hangaru, a potom pogubljene. Najveći dio zarobljenika pogubljen je nedaleko od hangara kamo su ih pod okriljem tame odvozili na egzekuciju. Danas je hangar pretvoren u spomen-dom u kojemu se nalaze fotografije i imena osoba koje su ondje provele svoje posljednje sate života, kao i njihovi osobni predmeti.

Spomen-dom hrvatskih branitelja na Trpinjskoj cesti izrađen je u Borovu naselju kraj mjesne zajednice u kojoj je 1991. godine bilo zapovjedništvo toga dijela grada u znak sjećanja na sve poginule pripadnike 204. vukovarske brigade. Zgrada je napravljena u obliku čvrsto stisnute šake koja simbolizira snagu kojom se Vukovar branio od agresije. U središtu je ponor s kupolom uništenog tenka bivše JNA-e, a oko njega su ispisana imena svih poginulih pripadnika 204. vukovarske brigade. Na 12 zidnih ekrana mogu se vidjeti rat-

ne fotografije i videosnimke ratnih događanja te čuti ratna izvješća. Ispred spomen-doma stoji tenk kao znak sile koju su slomili hrabri branitelji te bista Blage Zadre, junaka grada Vukovara koji se borio i vodio branitelje upravo u tom dijelu grada.

Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru (u daljnjem tekstu: Memorijalno groblje) nastalo je otkrićem najveće masovne grobnice u Hrvatskoj nakon Drugog svjetskog rata. Završetkom mirne reintegracije 1998. godine ekshumirano je 938 tijela, a na mjestu masovne grobnice danas se nalazi 938 bijelih mramornih križeva, po jedan u spomen na svaku žrtvu. Uokolo mjesta masovne grobnice prostiru se aleje u kojima su vječni mir našli poginuli hrvatski branitelji i članovi njihovih obitelji, civilne žrtve i umrli hrvatski ratni vojni invalidi. U središnjem dijelu groblja, 5. kolovoza 2000. godine postavljen je spomenik čija je autorica gospođa Đurđa Ostoja. Spomenik je izrađen od patinirane bronce, visok je četiri metra, a u središtu je »zračni« križ i vječni plamen. Memorijalno groblje središnje je mjesto odavanja počasti nacionalnoj žrtvi u uspostavi samostalne, nezavisne, suverene i demokratske Republike Hrvatske odnosno svim stradalim hrvatskim braniteljima i civilima iz Domovinskog rata.

Memorijalnim grobljem upravlja Ministarstvo hrvatskih branitelja koje obavlja administrativnu i protokolarnu skrb te osigurava tekuće i investicijsko održavanje Memorijalnog groblja čime se održava njegova postojeća potrebna razina funkcioniranja, izgleda i uređenosti. U 2022. godini za tekuće održavanje Memorijalnog groblja utrošeno je 325.894,34 eura. Od 2018. godine, kada je izrađena revizija dijela projekta rekonstrukcije, sanacije i dogradnje Memorijalnog groblja, Ministarstvo hrvatskih branitelja je tijekom 2020. i 2021. godine izradilo projektnu dokumentaciju, provelo postupke javne nabave te su uvedeni građevinski radovi rekonstrukcije i dogradnje upravne zgrade groblja s ispračajnom dvoranom (mrtvačnicom), trijemom, centrom za posjetitelje, čvrstom ogradom oko objekta i većim sanitarnim čvorom za što je ishođena uporabna dozvola. Ukupna investicijska vrijednost za navedenu aktivnost iznosila je 726.018,71 eura. Također, tijekom 2022. godine izrađena je projektna dokumentacija, provedeni su postupci javne nabave za radove radi proširenja grobnog polja i prilagodbe objekta osobama s invaliditetom te za radove izgradnje Kapelice Krista Kralja Mučenika. Radovi na aktivnostima započeli su u 2023. godini. Procijenjena investicijska vrijednost proširenja grobnog polja i prilagodbe objekta osobama s invaliditetom iznosi 270.023,28 eura, a izgradnja Kapelice Krista Kralja Mučenika 551.047,20 eura, čije opremanje je planirano u 2024. godini. Tijekom 2024. i 2025. godine, planira se daljnja revizija projektne dokumentacije i sanacija Memorijalnog groblja u fazama koje se odnose na obnovu elektroinstalacija, polaganja svjetlovodnog kabla, video nadzor objekta i vodoopskrbni sustav. Memorijalno groblje na godišnjoj razini posjećuje velik broj osoba, a samo tijekom 2022. godine evidentiran je dolazak 162.130 posjetitelja.

Spomen-obilježje na mjestu masovne grobnice Ovčara prvo je obilježeno mjesto masovne grobnice u Republici Hrvatskoj, postavljeno 1998. godine kao spomen na 200 ranjenih hrvatskih branitelja i civila iz vukovarske bolnice koji su smaknuti u velikosrpskoj agresiji na Republiku Hrvatsku, a radi trajnog sjećanja na žrtve iz Domovinskog rata. Sva mjesta masovnih grobnica pa tako i Ovčara obilježavaju se postavljanjem jednakog spomen-obilježja koje je rad akademskog kipara Slavomira Drinkovića. Uz spomen-obilježje simbolično je posađeno 200 grmova po jedan za svaku žrtvu. Postavljanje spomen-obilježja i investicijsko održavanje spomen-obilježja je u nadležnosti Ministarstva hrvatskih branitelja, dok je redovno održavanje u nadležnosti jedinica lokalne samouprave. Ministar-

stvo je u razdoblju od 2018. do 2021. godine izvršilo rekonstrukciju spomen-obilježja na mjestu masovne grobnice Ovčara na način da je saniran humak i opločenje oko spomen-obilježja s prilaznom i odlaznom stazom, zatim je izvedena staza od parkinga do obruba spomen-prostora i zamijenjene su ploče oko spomen-obilježja, te je izvršena prilagodba staze osobama s invaliditetom, za što je ukupno utrošeno 118.989,90 eura. Osim toga, u sljedećem razdoblju planirano je obilježavanje mjesta masovne grobnice u Sotinu za koju će, uz postavljanje spomen-obilježja, te temeljenja i partnerskog uređenja za postavljanje spomen-obilježja, biti potrebno izraditi pristupni put do mjesta masovne grobnice.

Hrvatsko društvo logoraša srpskih koncentracijskih logora registrirano je u Zagrebu, a djeluje u Vukovaru putem ogranka Grada Vukovara, podružnice Vukovarsko-srijemske županije u Vukovaru i Centra za istraživanje ratnih zločina, Vukovar. Hrvatsko društvo logoraša zastupa interese svih logoraša na području Vukovara, pomaže i razvija aktivnosti članstva na očuvanju stećevina Domovinskog rata, a posebice spoznaja i događanja u vezi sa zatočeništvom u srpskim koncentracijskim logorima. Udruga ima 3.200 članova i organizira razne radionice, sportska natjecanja, obilježavanja Dana logoraša i drugih datuma vezanih uz Domovinski rat, daje pomoć oboljelim logorašima, obiteljima logoraša i oboljelima od PTSP-a.

Udruga *HVIDR-a* dragovoljna je udruga hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata, koji su se udružili radi zaštite i promicanja zajedničkih nacionalnih, humanitarnih, socijalnih, zdravstvenih, sportskih, kulturnih i drugih interesa i ciljeva te zajedničkih uvjerenja, bez namjere stjecanja dobiti. Cilj Udruge HVIDR-a Vukovar je socijalna i pravna zaštita njenih članova. Na području Vukovara, prema podacima nadležnog upravnog tijela Vukovarsko-srijemske županije, evidentirano je oko 2.000 hrvatskih ratnih vojnih invalida. U Udruzi HVIDR-a Vukovar djeluje oko 500 članova. Temeljne udruge HVIDR-a Vukovara, Vinkovaca, Županje, Iloka i Otoka udružene su u Županijsku zajednicu udruga HVIDR-a na području Vukovarsko-srijemske županije (700 članova), koja je pravna osoba udružena u Zajednicu županijskih zajednica HVIDR-a Republike Hrvatske. Zajednica udruga HVIDR-a Vukovarsko-srijemske županije nema zaposlenih osoba. Čelnici i ostali članovi udruge su volonteri angažirani na organizaciji sportskih natjecanja, druženju djece branitelja te obilježavanju obljetnica.

Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Grada Vukovara osnovana je radi zbližavanja branitelja i članova njihovih obitelji, obilježavanje obljetnica, pomoći u rješavanju otvorenih pitanja branitelja i članova njihovih obitelji te okuplja 400 članova.

Udruga Nezavisni dragovoljci hrvatski – ogranak Vukovar okuplja 35 članova na aktivnostima očuvanja stećevina Domovinskog rata.

Udruga maloljetnih dragovoljaca Domovinskog rata RH jest nevladina, nestranačka, braniteljska udruga proizašla iz Domovinskog rata. Djeluje na području RH i šire. Članovi su osobe koje su u dobi od 14 do 17 godina početkom agresije na područje RH dragovoljno izravno stupile u borbu u sklopu oružanih formacija RH (HV-a, HOS-a, Policije) i tako provele najmanje 100 dana, ukoliko prije toga nisu bile ranjene ili oboljele. Udruga broji preko 800 članova diljem Hrvatske (u Vukovaru je 90 članova) i ima podružnice u Osijeku, Vinkovcima, Zadru, Splitu, Zagrebu i Petrinji. Udruga štiti maloljetne branitelje i njihove obitelji u ostvarivanju zakonskih prava i promiče njihove zajedničke nacionalne, humanitarne, socijalne, zdravstvene, sportske, kulturne i druge interese i ciljeve i zajednička uvjerenja, bez namjere stjecanja financijskih dobiti. Udruga nema zaposlenih osoba. Čelnici i ostali članovi udruge su volonteri.

Udruga umirovljenika MUP-a vukovarskih branitelja Domovinskog rata braniteljska je i umirovljenička udruga čiji su članovi od 1990. godine do pada branili grad Vukovar kao pričuvni ili djelatni pripadnici MUP-a. Udruga ima 300 članova i temeljna zadaća udruge jest skrb o vukovarskim braniteljima koji su u sustavu MUP-a branili Vukovar.

Hrvatska udruga vukovarskih branitelja iz Domovinskog rata »Vukovar '91« dragovoljna je vanstranačka udruga osoba koje su kao hrvatski branitelji aktivno branili Vukovar od 1. rujna, a najkasnije od 18. studenoga 1991. godine, kao i onih hrvatskih branitelja koji su se uključili u obranu grada Vukovara prije 1. rujna 1991. godine, a ostali ga braniti do 18. studenoga 1991. godine. Članovi Udruge okupili su se radi zaštite i promicanja zajedničkih nacionalnih, humanitarnih, socijalnih, zdravstvenih, sportskih, kulturnih i drugih interesa i ciljeva te zajedničkih uvjerenja. HUVBDR »Vukovar '91« djeluje na području Republike Hrvatske u ograncima. HUVBDR »Vukovar '91« nema zaposlenih osoba. Čelnici i ostali članovi udruge su volonteri. Udruga obilježava značajne datume u spomen na Domovinski rat te organizira sportska natjecanja i predavanja za djecu o opasnostima minskog okruženja.

Udruga djece poginulih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata Grada Vukovara ima podružnice po cijeloj Hrvatskoj. Sjedište je u Vukovaru. Okuplja 600 članova. Osnovni ciljevi Udruge jesu očuvanje digniteta Domovinskog rata, spomen na poginule roditelje te pomoć svoj djeci poginulih i nestalih hrvatskih branitelja u ostvarivanju svojih prava koja im pripadaju po Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. Udruga nema zaposlenih osoba. Čelnici i ostali članovi udruge su volonteri. U Vukovaru provode program radionica za mlade (kompjutorski tečajevi i sl.).

Hrvatska udruga roditelja poginulih branitelja Domovinskog rata Grada Vukovara brine o roditeljima poginulih branitelja i obilježavanju grobova njihove djece, kao i očuvanju spomena na Domovinski rat, posebno značajnih mjesta u okolici Vukovara. Udruga okuplja 150 članova i vodi brigu o roditeljima poginulih branitelja.

Udruga udovica hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata RH – Grada Vukovara je vanstranačka udruga žena čiji su muževi poginuli u Domovinskom ratu kao hrvatski branitelji. Udruga okuplja i djecu udovica koja su izgubila očeve tijekom Domovinskog rata. Ima 125 članica, a u djelatnosti Udruge uključeno je i 20 djece. Udruga pruža pomoć udovicama i njihovoj djeci u ostvarivanju zakonskih prava i promiče zajedničke nacionalne, humanitarne, socijalne, zdravstvene, sportske, kulturne i druge interese i ciljeve i zajednička uvjerenja, bez namjere stjecanja financijskih dobiti. Udruga udovica nema zaposlenih osoba. Čelnice i ostale članice su volonterke.

»Vukovarske majke« – *udruge roditelja i obitelji zarobljenih i nasilno odvedenih hrvatskih branitelja* jest nevladina, nestranačka udruga koja svim pravno dozvoljenim sredstvima traži istinu o nestalim hrvatskim braniteljima i žrtvama Domovinskog rata, pomaže članovima u ostvarivanju statusnih prava i provodi projekte kojima se čuva sjećanje na Domovinski rat. Članovi udruge volonterski djeluju u dva uredu u Vukovaru i Puli, a u sjedištu u Zagrebu je zaposlena jedna osoba. Članstvo u udruzi je dragovoljno, a čine ga članovi obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja, kao i oni koji su u međuvremenu riješili sudbine svojih najmilijih, te podupirući članovi. Udruga ima 330 članova, od toga 130 u Vukovaru, 30 u Puli i 170 u Zagrebu. Najviše tijelo udruge je Skupština, a radom rukovodi predsjednik udruge, dva dopredsjednika i osam članova Izvršnog odbora, od kojih je jedan tajnik, svi s mandatom od dvije godine.

Braniteljice Domovinskog rata RH je udruga koja ima za cilj dokumentiranje doprinosa žena u obrambenom Domovinskom ratu, te promicanje, razvitak i unaprjeđenje odnosa prema domoljubnim vrijednostima i vrijednostima mirotvorstva. Udruga ima 97 članova.

Udruga obitelji poginulih, umrlih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata provodi aktivnosti vezane uz zaštitu statusnih prava i brigu o obiteljima poginulih, umrlih i nestalih hrvatskih branitelja Domovinskog rata. Udruga ima 85 članova.

Zajednica povratnika Hrvatske – Vukovarsko-srijemske županije okuplja oko deset tisuća članova, a svoje aktivnosti usmjerava ka povratku prognanika, obnovi obiteljskih kuća i gospodarstvu.

Najviše potreba braniteljske udruge iskazale su i u dijelu svojih aktivnosti vezanih za očuvanje spomena na Domovinski rat, od prikupljanja i očuvanja dokumentacije, postavljanja stalnih obavijesnih ploča s najvažnijim informacijama o Vukovaru u Domovinskom ratu, te obilježavanja spomeničkih objekata na mjestima stradanja (izgradnja više memorijalnih i spomen-obilježja za sve smrtno stradale hrvatske branitelje, zatočene i nestale, uređenje »Kukuruznog puta – Puta spasa« Vukovar – Nuštar s postajama križnog puta i drugo).

2.3.10. Realizacija projekata u području obnove i razvoja društva Grada Vukovara

PiP – Ciljevi 2. Društvo, 4. Zdravstvo i socijalna skrb, 5. Branitelji i obitelj	Mjerna jed.	2014. – 2020.
Ukupna vrijednost plana na razini cilja	eur	160.786.715,75 eur
Ukupna vrijednost realizacije na razini cilja	eur	54.282.451,23 eur
Ukupno projekata:	broj	194
– Realizirano 100 %	broj	55
– Projekti se nastavljaju 2021. – 2027.	broj	117
– Projekti od kojih se odustalo	broj	20

2.3.11. SWOT analiza obnove i razvoja društva Grada Vukovara

Snage	Slabosti
Dostupnost predškolskog odgoja, osnovnoškolskog, srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja	Nedostatni kapaciteti vrtića
Obnovljeni vrtići i osnovne škole	Nedostatno opremljeni kabineti za informatiku, biologiju, fiziku, kemiju i sl. u srednjim školama
Raspoloživost visokoškolskih programa	Deficit kadrova u obrazovanju, znanosti i istraživanju
Dostupni programi cjeloživotnog obrazovanja	Nedostaju kapaciteti za odgovarajući studentski standard (npr. studentski smještaj – studentski dom)
Mogućnost stipendiranja visokog obrazovanja, poslijediplomskih studija i cjeloživotnog obrazovanja	Ponuda programa cjeloživotnog obrazovanja nije dovoljno široka

Postojanje ustanova koje se bave znanstveno-istraživačkim radom	Kulturna baština nije u dovoljnoj mjeri iskorištena za promidžbu i stvaranje identiteta grada, kao i razvoj turizma (npr. Vučedol)
Bogata kulturna baština i institucije koje su aktivne na zaštiti i obnovi	Nedovoljna zainteresiranost stanovništva za dodatne programe obrazovanja i slobodnih aktivnosti
Obnovljena i nova sportska infrastruktura te raznovrsni sportski i klubovi tehničke kulture na raspolaganju korisnicima svih generacija	Općenito niska društvena svijest o nužnosti aktivnog rada civilnog sektora
Prisutnost medija osigurava kvalitetno informiranje i praćenje društvenog života grada	Nedostatne mogućnosti daljnje obrazovanja djelatnika Doma zdravlja
Aktivna prisutnost vjerskih zajednica	Nedostajuće određene usluge i oprema specijalističke dijagnostike kao i informatičke opreme u zdravstvu
Dostupnost usluga primarne zdravstvene zaštite stanovnicima Vukovara	Nedostatni specijalistički liječnički kadar i/ili prateće medicinsko osoblje
Objekti opće bolnice obnovljeni, modernizirani i osigurane usluge	Neadekvatna medicinska skrb za osobe s posebnim potrebama – žrtve rata
Dostupnost usluga specijalističke dijagnostike	Nedovoljna uključenost svih socijalno ugroženih skupina u programe socijalne pomoći
Dostupnost pratećih zdravstvenih usluga (sanitetski prijevoz, ljekarne)	Nedostatna opremljenost institucija socijalne skrbi (objekti i oprema Centra za socijalnu skrb i Crvenog križa)
Dostupnost socijalnih usluga	Nedostatni kapaciteti za pružanje socijalnih usluga (oprema, objekti, stručnjaci)
Provede se programi socijalne pomoći socijalno ugroženom dijelu stanovništva	Nedostatni kapaciteti za smještaj starijih i nemoćnih osoba te nedostatak hospicija
Programi Grada Vukovara za socijalnu zaštitu obitelji i djece	Potrebe socijalno ugroženog stanovništva sve više rastu
Humanitarne i udruge socijalne skrbi pomažu socijalno ugroženom stanovništvu	Nezadovoljavajuća osposobljenost braniteljskih udruga za formuliranje i prijavu izglednih projekata
Angažiranost braniteljskih udruga u podizanju kvalitete života i integraciji branitelja i obitelji u svakodnevni život i rad, u liječenju posljedica stradanja u Domovinskom ratu i drugim aktivnostima koje proističu iz njihovih formalnih statuta	Nedovoljno prisutni sveobuhvatni programi pomoći oboljelima od PTSP-a, resocijalizacije i integracije branitelja i njihovih obitelji u društveni i gospodarski život Vukovara
Postojanje programa za okupljanje, sportska druženja i obilježavanje spomena na Domovinski rat	

Prilike	Prijetnje
Zainteresiranost privatnog sektora za rastuće potrebe u obrazovanju	Nedostatno financiranje društvenih djelatnosti uslijed krize i smanjenog proračunskog financiranja
Mogućnost javno-privatnog partnerstva u društvenim djelatnostima	Nizak životni standard prepreka je većem korištenju dodatnih programa obrazovanja i aktivnosti u slobodno vrijeme
Dostupnost izvora financiranja EU-a i mogućnost zajedničkog prijavljivanja projekata i prekogranične suradnje	Nedostatak specijalističkog liječničkog kadra u RH
Udruge i ustanove koje posjeduju licence za pružanje socijalnih usluga	Neujednačeno financiranja rada ustanova i udruga koje pružaju socijalne usluge
Status branitelja određen posebnim zakonima i propisima	Utjecaj gospodarske krize na porast socijalno ugroženih skupina
Kontinuirano financiranje kroz programe i potpore Ministarstva hrvatskih branitelja	Nezadovoljavajuća percepcija braniteljskog položaja
Održavanje Memorijalnog centra i spomen područja	
Sredstva pomoći i podrške na raspolaganju (npr. donacije)	

3. STRATEŠKI OKVIR

PIP 2027 godine predstavlja integrirani razvojni dokument koji objedinjuje ciljeve obnove i razvoja lokalne jedinice i nacionalne razvojne ciljeve posebnog Zakona za grad Vukovar. Uzeti su u obzir strateški ciljevi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, kao i razvojni ciljevi Europske unije za novo programsko razdoblje 2021. – 2027. Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara nacionalna je razvojna institucija koja u ime Vlade Republike Hrvatske na lokalnoj razini ima poseban zadatak brinuti o provedbi Plana i programa obnove i razvoja Grada Vukovara u suglasju s lokalnim stanovništvom i vlastima. U okviru Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine provodit će se mjere i projekti prema prioritetnim područjima, te su predstavljeni u nastavku.

3.1. PRIORITETNA PODRUČJA I MJERE OBNOVE I RAZVOJA GRADA VUKOVARA

PRIORITETNA PODRUČJA

1. Prostor i okoliš

»Održiv prostorni razvoj i energetski učinkovit, prometno povezan Grad okrenut zelenim tehnologijama i očuvanju okoliša«

3.2. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI I OSTVARENJA

3.2.1. Pokazatelji uspješnosti prema prioritetnim područjima PIP-a 2027

Naziv pokazatelja prioritetnim područjima (PP)	Izvor	Mjerna jed.	Polazna vrijednost 2021.	Ciljana vrijednost 2027.
PP1. Količina miješanog komunalnog otpada u Gradu Vukovaru	Komunalac d.o.o. Vukovar	tona god.	5.889	4120
PP2. Broj registriranih poduzetnika na području Grada Vukovara	FINA	broj	616	750
PP3. Broj nezaposlenih mladih (15 – 29)	HZZ PU Vukovar	broj	327	275

2. Gospodarstvo

»Inovativno gospodarstvo usmjereno na revitalizaciju industrije i iskorištenje razvojnih potencijala«

3. Društvo

»Zdrav, uključiv i kulturni grad s trajno očuvanim spomenom na Vukovar – Grad heroj«

MJERE

1. Prostor i infrastruktura: »Održiv prostorni razvoj i energetski učinkovit, prometno povezan grad okrenut zelenim tehnologijama i očuvanju okoliša«

1.1. Zelenim tehnologijama doprinijeti kvaliteti života i očuvanju okoliša u Gradu Vukovaru

1.2. Valorizirana kulturna i prirodna baština u obnovljenom gradu

1.3. Prometna i komunalna infrastruktura održavana i modernizirana

1.4. Luka Vukovar modernizirana i povećani kapaciteti

1.5. Energetska tranzicija Grada Vukovara

1.6. Digitalizacija u razvoju prostorne infrastrukture

2. Gospodarstvo: »Inovativno gospodarstvo usmjereno na revitalizaciju industrije i iskorištenje razvojnih potencijala«

2.1. Ulaganja u inovacije, digitalizaciju i nove zelene tehnologije

2.2. Stvoreni preduvjeti za ulaganja u reindustrijalizaciju

2.3. Ojačani i korišteni razvojni potencijali u turizmu i poljoprivredi

2.4. Snažna potpora malom i srednjem poduzetništvu putem poticaja, poduzetničke infrastrukture i programa financiranja

2.5. Smanjen deficit na tržištu rada aktivnim mjerama obrazovanja i privlačenjem stručnih kadrova

3. Društvo: »Zdrav, uključiv i kulturni grad s trajno očuvanim spomenom na Vukovar – Grad heroj«

3.1. Provedba digitalizacije u pružanju javnih usluga

3.2. Unaprijeđena kvaliteta života mladih u Gradu Vukovaru

3.3. Postignuta viša razina standarda opremljenosti odgojno-obrazovnih ustanova

3.4. Potaknuto cjeloživotno učenje i usklađeni obrazovni programi s potrebama tržišta rada

3.5. Kontinuiran razvoj kulture, sporta i civilnog sektora

3.6. Očuvane vrijednosti nacionalnih manjina

3.7. Kvalitetna zdravstvena i socijalna skrb pružena korisnicima u odgovarajuće opremljenim objektima uz kvalificirane kadrove

3.8. Unaprijeđena kvaliteta života branitelja i njihovih obitelji te kontinuirano promicanje vrijednosti Domovinskog rata u Gradu Vukovaru.

3.2.2. Pokazatelji ostvarenja projekata prema prioritetnim područjima i mjerama u razdoblju provedbe PIP-a

Prioritetna područja (PP) i mjere (M)	Naziv pokazatelja	Mjerna jed.	Vrijednost za razdoblje (2014. – 2020.)	Vrijednost za razdoblje (2021. – 2022.)	Vrijednost za razdoblje (2021. – 2027.)
PROSTOR I OKOLIŠ					
PP1. Održiv prostorni razvoj i energetska učinkovit, prometno povezan Grad okrenut zelenim tehnologijama i očuvanju okoliša	Obnovljena i nova zelena i energetska učinkovita infrastruktura stavljena u funkciju	Broj objekata/lokacija u funkciji	27	33	54
M1.1. Zelenim tehnologijama doprinijeti kvaliteti života i očuvanju okoliša u Gradu Vukovaru	Primijenjena zelena tehnologija u infrastrukturnim rješenjima	broj projekata	2	5	7
M1.2. Valorizirana kulturna i prirodna baština u obnovljenom gradu	Obnovljena i očuvana kulturna i prirodna baština	broj projekata	6	10	13
M1.3. Prometna i komunalna infrastruktura održavana i modernizirana	Funkcionalna prometna i komunalna infrastruktura	broj projekata	12	13	17
M1.4. Luka Vukovar modernizirana i povećani kapaciteti	Međunarodna luka Vukovar uspješno posluje	broj projekata	0	0	2
M1.5. Energetska tranzicija Grada Vukovara	Primijenjena energetska učinkovita rješenja	broj projekata	6	5	10
M1.6. Digitalizacija u razvoju prostorne infrastrukture	Digitalizacija u razvoju prostorne infrastrukture	broj projekata	1	0	5
GOSPODARSTVO					
PP2. Inovativno gospodarstvo usmjereno na revitalizaciju industrije i iskorištenje razvojnih potencijala Grada Vukovara	Realizirani gospodarski razvojni projekti	Broj projekata	662	221	687
M2.1. Ulaganja u inovacije, digitalizaciju i nove zelene tehnologije	Realizirana ulaganja u nove tehnologije	broj projekata	5	0	10
M2.2. Stvoreni preduvjeti za ulaganja u reindustrializaciju	Realizirana ulaganja u reindustrializaciju	broj projekata	9	0	10
M2.3. Ojačani i korišteni razvojni potencijali u turizmu i poljoprivredi	Realizirana ulaganja u turizmu i poljoprivredi	broj projekata	6	0	8
M2.4. Snažna potpora malom i srednjem poduzetništvu putem poticaja, poduzetničke infrastrukture i programa financiranja	Provedeni programi dodjele poticaja, financiranja i sufinanciranja razvoja poduzetničke infrastrukture	broj javnih poziva	13	6	8
M2.5. Ukupno sufinancirani projekti i potpore malom i srednjem poduzetništvu	Sufinancirani projekti i potpore malom i srednjem poduzetništvu	broj projekata	629	215	650
M2.6. Smanjen deficit na tržištu rada aktivnim mjerama obrazovanja i privlačenjem stručnih kadrova	Proveden program obrazovanja i privlačenja stručnih kadrova	broj projekata	0	0	1
DRUŠTVO					
PP3. Zdrav, uključiv i kulturni Grad s trajno očuvanim spomenom na Vukovar – Grad heroj	Provedeni projekti koji doprinose unapređenju kvalitete života po svim aspektima društvenog razvoja	Broj projekata	50	51	87
M3.1. Provedba digitalizacije u pružanju javnih usluga	Provedba digitalizacije u pružanju javnih usluga	broj projekata	5	0	10

M3.2. Unaprijeđena kvaliteta života mladih u gradu Vukovaru	Unaprijeđena kvaliteta života mladih u gradu Vukovaru	broj projekata	4	8	10
M3.3. Postignuta viša razina standarda opremljenosti odgojno-obrazovnih ustanova	Postignuta viša razina standarda opremljenosti odgojno-obrazovnih ustanova	broj projekata	11	11	15
M3.4. Potaknuto cjeloživotno učenje i usklađeni obrazovni programi s potrebama tržišta rada	Potaknuto cjeloživotno učenje i usklađeni obrazovni programi s potrebama tržišta rada	broj projekata	0	0	1
M3.5. Kontinuiran razvoj kulture, sporta i civilnog sektora te civilne zaštite	Kontinuiran razvoj kulture, sporta i civilnog sektora te civilne zaštite	broj projekata	7	15	23
M3.6. Očuvane vrijednosti nacionalnih manjina	Očuvane vrijednosti nacionalnih manjina	broj projekata	3	3	5
M3.7. Kvalitetna zdravstvena i socijalna skrb pružena korisnicima u odgovarajuće opremljenim objektima uz kvalificirane kadrove	Kvalitetna zdravstvena i socijalna skrb pružena korisnicima u odgovarajuće opremljenim objektima uz kvalificirane kadrove	broj projekata	5	6	8
M3.8. Unaprjeđena kvaliteta života branitelja i njihovih obitelji te kontinuirano promicanje vrijednosti Domovinskog rata u gradu Vukovaru	Unaprjeđena kvaliteta života branitelja i njihovih obitelji, te kontinuirano promicanje vrijednosti Domovinskog rata u gradu Vukovaru	broj projekata	15	8	15

Napomena: Izvor verifikacije kvalitativnih pokazatelja uspješnosti navedenih u tablici na razini područja prioriteta i mjera jesu godišnja izvješća Fonda za obnovu i razvoj Grada Vukovara. Na razini realizacije projekata pratit će se postignuće izravnih rezultata koje će prijavitelji projekata navoditi u prijavama projekata. Pokazatelji izravnih rezultata za svaki projekt koji će sufinancirati Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara biti će obuhvaćeni ugovorom na temelju podataka koje će dostaviti prijavitelj prilikom kandidiranja projekata za financiranje. Za svaki projekt očekuju se 1 – 3 pokazatelja izravnih rezultata uz jasno navođenje mjernih jedinica.

4. RELEVANTNI AKTI

4.1. AKTI STRATEŠKOG PLANIRANJA

4.1.1. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine

Strateški cilj 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima / U opisu strateškog cilja ističe se da se glavna razvojna pitanja slabije razvijenih područja u Hrvatskoj odnose na nepovoljnu gospodarsku strukturu koju obilježavaju slaba uloga privatnog sektora i velika prisutnost državnog sektora, nedovoljno razvijen ljudski kapital, niska kultura poduzetništva, nedovoljno učinkovite institucije, depopulacija, iseljavanje i starenje stanovništva. U mnogim su slučajevima temeljni uzroci nerazvijenosti i depopulacije stanovništva izravno povezani s ratnim stradanjima, velikim gubitkom stanovništva i visinom štete nastale tijekom Domovinskog rata. Najistaknutiji primjer je Grad Vukovar, koji je u ratu pretrpio velike ljudske gubitke i strašnu devastaciju svoje javne i poslovne infrastrukture.

4.1.2. Nacionalni plan oporavka i otpornosti (NPOO)

Pandemija bolesti COVID-19 uzrokovana korona virusom (SARS-CoV-2) koja je 2020. iznenada pogodila svijet, pa tako i Europu, izazvala je najveću gospodarsku krizu još od doba Drugog svjetskog rata. Kako bi države članice Europske unije što prije izašle iz te situacije i stvorile temelje za još otpornija društva i održivija gospodarstva, Europska komisija, Europski parlament i europski lideri u veljači 2021. postigli su dogovor o uspostavi posebnog Mehanizma

za oporavak i otpornost. Prva je svrha tog paketa vrijednog 1,8 bilijuna eura ublažiti gospodarske i socijalne posljedice pandemije bolesti COVID-19, ali i učiniti gospodarstvo održivijim i otpornijim, a društvo spremnije na izazove i nove prilike. Kako bi iskoristile dio sredstava osiguranih Mehanizmom za oporavak i otpornost, države članice trebaju pripremiti vlastiti plan za oporavak i otpornost, koji je akcijski plan projekata, mjera i reformi. Uzimajući u obzir glavne ciljeve Mehanizma, u pripremi Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO), Vlada je posebnu pozornost pridala reformama i investicijama, osobito onima koje se odnose na zelenu i digitalnu tranziciju i transformaciju, koje su okosnica NPOO-a. Mjere i aktivnosti NPOO-a pridonijet će postizanju pametnog, održivog i uključivog rasta, uz povećanje broja radnih mjesta, produktivnosti i konkurentnosti gospodarstva, kao i jačanju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije Hrvatske. Hrvatska je za svoj NPOO u okviru Mehanizma osigurala financijska sredstva u iznosu od gotovo 9,9 milijardi eura od čega je 6,3 milijarde eura bespovratnih sredstava, a oko 3,6 milijardi eura povoljnih zajmova.

U fokusu NPOO-a jesu mjere koje podupiru jačanje okvira za istraživanje, razvoj i inovacije te politike za sljedeću generaciju, u čijem su fokusu djeca i mladi. Povrh navedenoga, s obzirom na uzroke i posljedice zadnje krize, NPOO-om će se pružiti potpora aktivnostima vezanim za jačanje otpornosti zdravstvenog sustava za izazove u budućnosti.

Plan je strukturiran tako da obuhvaća pet komponenti i jednu inicijativu:

- ▶ Gospodarstvo
- ▶ Javna uprava, pravosuđe i državna imovina

- ▶ Obrazovanje, znanost i istraživanje
- ▶ Tržište rada i socijalna zaštita
- ▶ Zdravstvo
- ▶ inicijativa: Obnova zgrada

Provedba NPOO-a započela je krajem 2021. nakon što ga je Vijeće Europske unije potvrdilo na temelju prijedloga Europske komisije. Isplata bespovratnih sredstava obavlja se na temelju izvršenja pokazatelja rezultata definiranih NPOO-om, za svaku od planiranih reformi i investicija.

4.1.3. Provedbeni program Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije 2021. – 2024.

PIP 2027 godine obuhvaćen je Provedbenim programom Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije u mandatnom razdoblju 2021. do 2024. i to Mjerom 10. »Obnova i razvoj gospodarstva i infrastrukture Grada Vukovara« koja se veže uz realizaciju Cilja 4.2. »Ravnomjeran regionalni razvoj i decentralizacija« *Programa Vlade Republike Hrvatske 2020. – 2024.*

/ Mjera 10. Obnova i razvoj gospodarstva i infrastrukture grada Vukovara / Obnova i razvoj gospodarstva i infrastrukture Grada Vukovara mjera je za društveno i ekonomsko oživljavanje Vukovara s naglaskom na obnovu i izgradnju gospodarstva i prateće infrastrukture. Svrha mjere jest održavanje postojećih i otvaranje novih radnih mjesta i razvoj prometne, komunalne i društvene infrastrukture Vukovara. Provedbom ove mjere želi se utvrditi konkurentno, okolišno i socijalno odgovorno gospodarstvo zasnovano na znanju i okrenuto izvozu koje osigurava rast tržišta s dodanom vrijednosti, nova i dobro plaćena radna mjesta i bolje i pravednije društvo, kao i povećati konkurentnosti vukovarskog gospodarstva. Malo i srednje poduzetništvo financirat će se kroz bespovratna sredstva za prijenos i uvođenje novih inovativnih tehnologija, razvoj novih proizvoda, višu kvalitetu proizvodnje, proizvodnju s visokom dodanom vrijednosti i proizvodnju koja je manje zahtjevna za potrošnju energije i sirovina. Neposredna podrška malim i srednjim poduzetnicima bit će provedena s naglaskom na poticanje ulaganja u aktivnosti usmjerene prema izvozu, jačanje poslovnog sektora kroz provedbu poslovnih start-up inicijativa, omogućavanje inovativnih ekoloških rješenja i optimizaciju energije i efikasnosti izvora, povećanje razina produktivnosti, povećanje ulaganja u društva u proizvodnom sektoru i uvođenje rezultata istraživanja i razvoja u proizvodnju kroz povezivanje poduzetničkog, znanstvenog (obrazovnog) i javnog sektora i povezivanje u interesne asocijacije. Potpora obuhvaća sve vidove konkurentnosti: produktivnost, kvalitetu, privlačnost potrošačima i marketinšku podršku radi pomoći u izlasku na nova tržišta (sa stanovišta prostora i potražnje).

Nositelj provedbe jest Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara, a sredstva se na godišnjoj razini planiraju u okviru proračunskog programa 2902 Razvoj potpomognutih područja, proračunske aktivnosti: A900002, K900001.

Pokazatelji rezultata za Mjeru 10. na nacionalnoj razini vežu se uz realizaciju posebnih ciljeva Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara kroz realizaciju posebnih ciljeva kojima su obuhvaćeni infrastrukturni projekti u razvojnom području Prostor i okoliš, zatim projekti vezani uz ekonomsko oživljavanje Grada Vukovara, koji su obuhvaćeni programima sufinanciranja projekata poduzetnika kao i projekata gospodarske infrastrukture te društveno oživljavanje Grada Vukovara, koje je obuhvaćeno projektima u području društvenog razvoja. Ostvarenje Plana i Programa doprinosi realizaciji Mjere 10., ovisno o raspoloživim financijskim sredstvima Državnog proračuna na godišnjoj razini, kao i interesu i spremno-

sti prijavitelja na javne pozive/natječaje za sufinanciranje projekata poduzetnika, Grada Vukovara, javnih poduzeća, ustanova i organizacija koje djeluju na području Vukovara. Ukupan broj realiziranih projekata u okviru posebnih ciljeva 1., 2. i 3. doprinose ostvarenju pokazatelja »Broj sufinanciranih projekata za potporu MSP, za otvaranje novih radnih mjesta i razvoj prometne, komunalne i društvene infrastrukture Grada Vukovara« te pokazatelja »Broj sufinanciranih projekata opremanja odgojno-obrazovnih ustanova u Gradu Vukovaru« navedenih uz Mjeru 10. Provedbenog programa MRRFEU-a 2021. – 2024.

Mjere, aktivnosti i projekti u okviru Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara do 2027. godine sadržajno su usklađeni sa strateškim dokumentima višeg reda, a na operativnoj razini će se svaki predlagatelj projekta osvrnuti i na relevantne programske dokumente, prioritete i mjere te pomno pratiti pojedine natječajne procedure. Isto se odnosi i na buduće akte strateškog planiranja koji se donose na razini Republike Hrvatske, kako u okviru provedbe nacionalnih strateških i posebnih ciljeva tako i onih usklađenih na međunarodnoj razini, uključujući EU.

4.2. SPORAZUM O PARTNERSTVU I PROGRAMI

S Europskom komisijom je u rujnu 2022. godine potpisan Sporazum o partnerstvu s Republikom Hrvatskom za financijsko razdoblje 2021. – 2027., utvrđujući strategiju ulaganja u iznosu od 9 milijardi eura za financiranje kohezijske politike. Sporazum uspostavlja strategiju ulaganja Republike Hrvatske u novom financijskom razdoblju, koja istovremeno predstavlja i kontinuitet u odnosu na prošlo razdoblje i iskorak u vidu naglaska na teritorijalne posebnosti i jačanje razvoja svih hrvatskih regija. Otvoren je put novim prilikama za jače ulaganje u razvoj hrvatskih regija, u slabije razvijena područja i jačanje gospodarstva uz ulaganja u istraživanje i inovacije, promet, energetsku učinkovitost, ublažavanje klimatskih promjena, kao i ulaganja u kvalitetnije javne usluge zdravstva, znanosti i obrazovanja te socijalne zaštite.

Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za financijsko razdoblje EU-a 2021. – 2027., opisuje način na koji će Republika Hrvatska pristupiti ispunjavanju zajedničkih ciljeva politike Unije uz pomoć sredstava iz proračuna EU-a koja su joj dodijeljena kroz višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027. godine.

Sporazumom su obuhvaćeni Program Konkurentnost i kohezija 2021. – 2027. (PKK) s 5,203 milijarde eura, Integrirani teritorijalni program 2021. – 2027. (ITP) s 1,569 milijardi eura, Program Učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027. s 1,933 milijarde eura (PULJP) i Program za ribarstvo i akvakulturu 2021. – 2027. (PRA) s 243,7 milijuna eura kojima su obuhvaćeni sljedeći ciljevi politike:

I. Konkurentnija i pametnija Europa promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe i regionalne povezanosti u području IKT-a

II. Zelenija, otporna Europa s niskom razinom emisija

III. Povezaniya Europa jačanjem mobilnosti

IV. Europa s istaknutijom socijalnom komponentom provedbom Europskog stupa socijalnih prava

V. Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa

Dotatno, osnovan je i novi fond – Fond za pravednu tranziciju kojim se podupire specifični cilj omogućivanja regijama i ljudima da ublaže socijalne i gospodarske učinke te učinke na zapošljavanje i okoliš koji su posljedica tranzicije prema ostvarenju klimatskih i

energetskih ciljnih vrijednosti Unije do 2030. i klimatski neutralnom gospodarstvu Unije do 2050., na temelju Pariškog sporazuma.

Sredstva kohezijske politike koristit će se za daljnje jačanje gospodarstva, potporu zelenoj i pravednoj tranziciji koja će ublažiti utjecaj energetske i klimatske izazova na gospodarstvo i društvo u cjelini, daljnje poboljšanje mobilnosti i prometne povezanosti s velikim naglaskom na gradove i otoke te ulogu hrvatskih županija, kao i jačanje društvene kohezije i tranziciju hrvatskih regija. S ciljem postizanja uravnoteženog regionalnog razvoja ulaganja će se usmjeriti i na slabije razvijena područja te područja s razvojnim posebnostima putem pojedinih ciljeva politike iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijskog fonda (KF). Iz EFRR-a u sklopu cilja politike 1 će se za regionalni razvoj izdvojiti preko 1,7 milijardi eura za jačanje gospodarstva ulaganjem u istraživanje i inovacije, podupiranje poslovne konkurentnosti, digitalizacijom i razvojem vještina za pametnu specijalizaciju, kao i za industrijsku tranziciju Sjeverne, Panonske i Jadranske Hrvatske.

Najznačajnija sredstva predviđena su za zelena ulaganja u energetske učinkovitost, korištenje obnovljivih izvora energije te zaštitu okoliša i jačanja otpornosti spram klimatskih promjena. Uključujući aktivnosti i ulaganja za prelazak na kružno gospodarstvo i jačanje bioraznolikosti. U sklopu zelenih ulaganja jesu i ona za razvoj zelene urbane infrastrukture, promicanje održive urbane mobilnosti, kao i jačanje zelenog, čistog, pametnog i održivog gradskog prometa u okviru integriranog teritorijalnog ulaganja u gradovima. Za navedena ulaganja izdvojiti će se 1,6 milijardi eura iz EFRR-a i gotovo 800 milijuna eura iz Kohezijskog fonda (KF).

Dotadno, iz Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu izdvojiti će se 198 milijuna eura za ulaganja u poticanje održivog ribarstva, obnovu i očuvanje vodenih bioloških resursa, poticanje održivih aktivnosti akvakulture, prerade i stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture te jačanje održivog upravljanja morima i oceanima.

Za razvoj održive, pametne i sigurne prometne povezanosti izdvojiti će se gotovo 1 milijarda eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda. S ciljem osiguravanja veće razine povezanosti te jačanja mobilnosti, ulaganja će biti usmjerena na razvoj održive, pametne, sigurne i intermodalne TEN-T mreže te razvoj regionalne, lokalne i prekogranične mobilnosti kojom se osigurava bolji pristup TEN-T mreži (željeznice, javni prijevoz).

Više od 600 milijuna eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj i gotovo 1,9 milijardi eura iz Europskog socijalnog fonda plus uložiti će se među ostalim u tržište rada, zapošljavanje, jačanje zdravstvenog sustava i osiguravanje jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi i poticanje otpornosti zdravstvenog sustava uključujući primarne skrbi, poboljšanje jednakog pristupa uključivim i kvalitetnim uslugama obrazovanja, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja, socijalne uključenosti i socijalne inovacije u sklopu cilja politike 4.

U sklopu cilja politike 5 iz Europskog fonda za regionalni razvoj izdvojiti će se gotovo 700 milijuna eura za integrirani teritorijalni razvoj. Sredstva su predviđena za razvoj urbanih područja kao pokretači regionalnog rasta i razvoja njihovih funkcionalnih područja koja su u odnosu na prethodno razdoblje proširena na sve krajeve Hrvatske. Predviđena su i ulaganja u područja s posebnim teritorijalnim posebnostima.

Istovremeno, iz Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu izdvojiti će se 31 milijun eura za ulaganja u omogućavanje održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje održivog razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica.

Uspostavom novog Fonda za pravednu tranziciju koji će se provoditi u okviru Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027., Hrvatskoj su na temelju Teritorijalnog plana za pravednu tranziciju (TPPT) dodijeljena sredstva u iznosu od 186 milijuna eura kako bi se ublažio učinak tranzicije na gospodarstvo i zapošljavanje kroz jačanje poduzetništva, primarno usmjerenog prema zelenom i digitalnom gospodarstvu, doprinos smanjivanju emisija stakleničkih plinova te diversificiranje regionalnog gospodarstva.

Kao najbitniji element koji je bilo potrebno uzeti u obzir prilikom definiranja broja i sadržaja programa jesu i smjernice koje proizlaze iz *Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine (NRS)*. Naime, pored ustaljenih sektorskih politika, u NRS-u teritorijalni pristup predstavlja jedno od glavnih opredjeljenja Republike Hrvatske u razdoblju do 2030. godine. Slijedom navedenog, uravnoteženi regionalni razvoj, pametna specijalizacija i unaprjeđenje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti čine neizostavne elemente prilikom izgradnje nove EU programske arhitekture.

PKK i PULJP 2021. – 2027. predstavljaju kontinuitet u odnosu na aktualno financijsko razdoblje te objedinjuju dosadašnja iskustva i znanja u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (bez teritorijalnog pristupa) i Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali. Predmetni programi orijentirani će se na sve one sektore ili politike koji se prema svojoj prirodi provode na nacionalnoj razini, proizlaze iz same upravne nadležnosti državnih tijela ili gdje su korisnici EU sredstava tijela čiji je osnivač Republika Hrvatska. U prvom redu radi se o provedbi sektorskih i više sektorskih strategija, nacionalnih planova, provedbenih programa te nacionalnog programa reformi.

Uspostavom *Integriranog teritorijalnog programa (ITP)* na temelju naučenih lekcija vezanih uz teritorijalni razvoj, uključujući i one koje proizlaze iz projekta Slavonija, Baranja i Srijem, u novom programskom razdoblju proširuje se mogućnost financiranja lokalnih i regionalnih inicijativa, a sukladno identificiranim potrebama. Ono što je za ovu vrstu programa karakteristično jest fokus na regionalni rast i razvoj. Dio ITP-a čine i ulaganja koja se tiču Fonda za pravednu tranziciju (FTP). Ulaganja korištenjem FTP-a moguća su ukoliko se temelje na prioritetima koji su utvrđeni u okviru *Teritorijalnog plana za pravednu tranziciju (TPPT)*.

5. PROVEDBENI OKVIR PIP-a 2027

5.1. NAČELA PROVEDBE PIP-a 2027

Sustav u kojemu se razvija i provodi svaki razvojni dokument, pa tako i PiP 2027, mora se temeljiti na osnovnim načelima dobrog upravljanja odnosno zadovoljiti kriterije kvalitete javnog upravljanja (engl. *good governance*).

Načela dobrog upravljanja izrade i provedbe programsko-plan-skog dokumenta jesu:

- *participacija* osigurava da svi sudionici ravnopravno sudjeluju u izradi i provedbi
- *transparentnost* postupaka i kriterija koji su jasni, unaprijed definirani i javno dostupni
- *odlučivanje na temelju konsenzusa*, a svi partneri bez iznimke provode dogovoreno
- *učinkovitost i djelotvornost* javne uprave u izradi i provedbi mjerena kvalitetom javnih usluga, kompetentnošću službenika, političkom neovisnošću u kreiranju primjerenih politika
- *odgovornost* javnog djelovanja nositelja strategije

- *politička stabilnost* jamči da eventualne političke promjene ne dovode u pitanje strateški javni interes

- *funkcioniranje pravne države i kontrola korupcije* u smislu zakonitosti postupanja pri izradi i provedbi strategije.

Unutar tako postavljenog sustava, odabir programa i projekata koji će se financirati u provedbenom razdoblju temelji se na društveno-ekonomskim kriterijima. Glavni društveno-ekonomski kriterij u odabiru projekata i programa provjerava da li je skup odabranih projekata i programa u funkciji ostvarenja općeg cilja, posebnih ciljeva i mjera. Svaki pojedini projekt i program primarno *mora doprinosti osiguranju preduvjeta za otporan, održiv i uključiv rast i razvoj*. Nadalje, svaki projekt i program povezuje se s posebnim ciljem (svrstava se u pripadajuće područje obnove i razvoja Grada Vukovara) i ocjenjuje njegova relevantnost za ostvarenje zadanog cilja. Projekt je *relevantan* ukoliko postoji jasna veza između realizacije projekta i ostvarenja zadanog posebnog cilja i mjere. Prijedlog projekta ima definiran plan provedbe (akcijski plan), uključujući pokazatelje izravnih rezultata i iskazane potrebne resurse (ljudske, financijske). U odabiru projekata ocjenjuje se očekivana *efikasnost* projekta stavljajući u odnos potrebne resurse i očekivane rezultate.

Ocjena *efektivnosti* projekta jest vjerojatnost da će stvarni rezultat realizacije projekta postići planirane rezultate. Komponenta ocjene projekata je i njihova *korisnost* u zadovoljavanju potreba društva. Prednost u odabiru projekata imaju *održivi* projekti čiji će se učinci produljiti i nakon isteka roka financiranja, odnosno nakon završetka realizacije projekta.

Odobravanje financiranja projekata i programa podliježe *postupku evaluacije*, sukladno jasno utvrđenim kriterijima, kojeg provode neovisni procjenitelji – evaluatori. Radi izbjegavanja sukoba interesa, projekte ocjenjuju neovisni stručnjaci koji nisu sudjelovali u pripremi predmetne projektne i programske dokumentacije niti su u srodstvu s predlagateljem.

5.2. INDIKATIVNI ISKAZ POTREBA I BAZA PROJEKATA KOJOM UPRAVLJA FOND

Sadržaj programskog dijela Plana i Programa definiran je u čl. 5. Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara i odnosi se na informacije o nositeljima projekata, načinima financiranja, dinamici i rokovima provedbe projekata. Svi navedeni elementi i informacije sastavni su dijelovi *Baze projekata* kojom upravlja Fond.

Tablica 2. Indikativni pregled projekata obnove i razvoja Grada Vukovara po razvojnim područjima (2021. – 2027.)

PODRUČJE	NASTAVAK U NOVOM RAZDOBLJU 2021-2025		NOVI PROJEKTI DO 2025.		PIP 2021-2025 UKUPNO	
	BROJ PROJEKATA	IZNOS	BROJ PROJEKATA	IZNOS	BROJ PROJEKATA	IZNOS u eurima
A-Prostor/okoliš	56	316.732.738,87 €	113	110.017.776,78 €	169	426.750.515,65 €
B-Gospodarstvo	40	73.193.649,21 €	20	76.942.650,47 €	60	150.136.299,69 €
C-Društvo uklj. zdravstvo, soc. skrb, branitelji i obitelji	117	115.430.330,15 €	165	15.249.352,67 €	282	130.679.682,83 €
UKUPNO	213	505.356.718,24 €	298	202.209.779,92 €	511	707.566.498,16 €

Izvor: Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara, stanje 31. 7. 2023.

Baza projekata predstavlja popis iskazanih potreba na području Grada, indikativne je prirode i redovito se ažurira na osnovi iskaza potreba u vidu projektnih prijedloga ključnih razvojnih dionika koji djeluju na području Vukovara te služi kao orijentacija u pripremi godišnjeg *plana aktivnosti* Fonda. Realizacija iskazanih potreba osigurava se iz različitih izvora, a financijski okvir koji se osigurava iz Državnog proračuna iskazan je u nastavku.

5.3. PLAN AKTIVNOSTI, PROGRAMI I FINANCIJSKI OKVIR

Plan aktivnosti provedbeni je dokument Plana i Programa obnove i razvoja Grada Vukovara. Priprema se godišnje te obuhvaća sve aktivnosti vezane uz raspisivanje javnih poziva za iskaz interesa i javnih natječaja na temelju *Programa sufinanciranja* za projekte na području Grada Vukovara koje predlažu Grad Vukovar, javne ustanove, javna poduzeća, privatni poduzetnici, kao i udruge koje djeluju na području grada. Sufinanciraju se projekti s cjelovitom dokumentacijom te su prihvaćeni u postupku vrednovanja na temelju jasno postavljenih kriterija dodjele istaknutih u odgovarajućem programu.

Upravni odbor Fonda donosi programe sufinanciranja na temelju kojih se sufinanciraju odobreni projektni prijedlozi putem Fonda iz državnog proračuna. Programi u okviru kojih se na godišnjoj razini objavljuju javni pozivi ili javni natječaji jesu sljedeći:

- Program sufinanciranja projekata Grada Vukovara

- Program sufinanciranja gospodarskih projekata na području Grada Vukovara

- Program sufinanciranja kapitalnih ulaganja na području Grada Vukovara

- Program sufinanciranja projekata i programa udruga na području Grada Vukovara.

Model sufinanciranja gospodarskih projekata u Gradu Vukovaru doprinosi većem zapošljavanju, otvaranju novih radnih mjesta i razvoju poduzetništva. Uz navedeno, svi prijedlozi gospodarskih projekata koji se bave temama ubrzane obnove i razvoja grada iz Zakona razmatraju se za sufinanciranje. Fond s ciljem izbjegavanja ponude istih ili sličnih programa poticaja razvoja malog gospodarstva u Vukovaru usklađuje svoje aktivnosti i aktivno surađuje s nadležnim tijelima za razvoj gospodarstva Grada Vukovara, Vukovarsko-srijemske županije i na razini središnje države.

Financijski okvir za provedbu Plana i programa obnove i razvoja grada Vukovara do 2027. godine obuhvaća planirana sredstva iz Državnog proračuna ukupne vrijednosti od 67.189.601 eura, za financiranje dijela projekata iz baze kojom upravlja Fond. Vrijednost tih projekata iznosi 25.329.867 eura u 2024. godini, 25.329.867 eura u 2025. godini te 16.529.867 eura u 2026. godini.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja na području grada Vukovara provodi 2 vodnokomunala projekta. Iz NPOO-a financiraju se projekti C1.3.r1-I4.02.0072 »Poboljšanje sustava javne odvodnje Vodovoda grada Vukovara« (omjeri sufinanciranja: Mehanizam

za oporavak i otpornost 80 % te Hrvatske vode i korisnik po 10 %) i projekt C1.3.R1-I3-00022 »Smanjenje rizika od poplava na području grada Vukovara« (100 % Mehanizam za oporavak i otpornost). Ukupno planirana sredstva Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja za provedbu ovih projekata iznose 37.700.000 eura i to 15.500.000 eura u 2024. i u istom iznosu za 2025. te 6.700.000 za 2026. godinu.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije ima planirana sredstva na poziciji Državnog proračuna Fonda za obnovu i razvoj Grada Vukovara u ukupnom iznosu od 29.489.601 eura, od čega 9.829.867 eura u 2024. godini, 9.829.867 eura u 2025. godini te 9.829.867 eura u 2026. godini. Sredstva Fonda dodjeljivat će se na temelju objave javnih poziva Fonda u budućem razdoblju kao i javnih poziva iz nadležnosti samoga Grada Vukovara.

Za provedbu Plana i programa obnove i razvoja grada Vukovara do 2027. godine sveukupno su planirana sredstva iz Državnog proračuna u vrijednosti od 67.189.601 eura, za financiranje dijela projekata iz baze kojom upravlja Fond. Vrijednost tih projekata iznosi 25.329.867 eura u 2024. godini te 25.329.867 eura u 2025. godini. U projekcijama za 2026. planirana su ukupna sredstva u visini od 16.529.867 eura.

Bespovratnim sredstvima Europske unije izravno se financiraju neprofitne aktivnosti krajnjeg korisnika. Dodjela bespovratnih sredstava provodi se u skladu sa specifičnim pravilima i procedurama. Shema dodjele bespovratnih sredstava definira područje financiranja, ciljeve i opseg pomoći koja se dodjeljuje u obliku bespovratnih sredstava, a promiče određenu politiku iz pravne stečevine Europske unije i pridonosi općem interesu Europske unije i zemlje korisnice. Koje će područje društvenog interesa biti obuhvaćeno pojedinom shemom dodjele bespovratne pomoći, određuje nadležna institucija u fazi programiranja. Potencijalni korisnici bespovratnih sredstava jesu tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva, instituti, fakulteti, komore, mali i srednji poduzetnici itd. Kako bi osigurali početak, kao i nesmetanu provedbu projekta, važno je uskladiti novčani tijek. Također, odobreni projekti se u potpunosti ne financiraju niti se sva sredstva dodijeljena za projekt isplaćuju unaprijed. Stoga je potrebno osigurati dodatne izvore sredstava kako bi se moglo započeti s provođenjem projektnih aktivnosti, provesti sve aktivnosti te ih financirati u potpunosti. U tome se podrazumijeva potreba osiguravanja sredstava, ovisno o fazi projekta, za pretfinanciranje ili sufinanciranje projekata bilo iz vlastitih, nacionalnih ili EU izvora kao i putem različitih financijskih instrumenta (npr. putem zajmova ili jamstava itd.).

Iako bespovratna sredstva EU-a pod određenim uvjetima mogu pokriti 100 % prihvatljivih troškova programa ili projekta, opće je pravilo da korisnik (bilo da je riječ o tijelu javne uprave, malom ili srednjem poduzetniku ili organizaciji civilnog društva) sufinanciranjem također treba dati doprinos pokriću troškova projekta. Svaki program ima specifična pravila o traženoj razini sufinanciranja, no nije dozvoljeno *dvostruko financiranje*, odnosno postupak kod kojeg se ista stavka troška prijavljuje na različite izvore financiranja (bilo da je riječ o EU, nacionalnim ili regionalnim sredstvima) kako bi se za jedan te isti trošak primila sredstva od dva ili više izvora, što bi značilo zlorabu javnih sredstava, pa je *takav postupak strogo zabranjen*.⁸ Radi *izbjegavanja dvostrukog financiranja* projekata koji

se financiraju iz sredstava Državnog proračuna RH, treba voditi računa o tome da li se isti projekt koji se prijavljuje za sufinanciranje od Fonda istovremeno financira iz drugih programa financiranih iz Državnog proračuna (primjerice Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, HAMAG-BICRO, HBOR, Ministarstvo poljoprivrede ili Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i sl.).

Fond može *sufinancirati i pretfinancirati projekte kreditima sa subvencioniranom ili poticajnom kamatnom stopom* u određenom postotku sukladno Zakonu o državnim potporama (»Narodne novine«, br. 47/14. i 69/17.) i drugim važećim propisima o državnim potporama. *Potpore male vrijednosti* poduzetnicima dodjeljuju tijela državne uprave i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave čija je karakteristika da nemaju učinak narušavanja tržišnog natjecanja. Osnovna karakteristika potpora male vrijednosti odnosi se na prag njihove dodjele, pa tako pojedini poduzetnik u bilo kojem razdoblju od 3 fiskalne godine ne smije dobiti potpore male vrijednosti koje premašuju iznos od 200.000 eura (neovisno o razini davatelja potpore male vrijednosti i vrsti instrumenta dodjele potpore male vrijednosti), ako poduzetnik obavlja cestovni prijevoz tereta za najamninu ili naknadu taj prag ne smije prijeći 100.000 eura za razdoblje od 3 fiskalne godine (Uredba o potporama male vrijednosti⁹, Smjernice politike državnih potpora za razdoblje 2022. – 2024., »Narodne novine«, broj 45/22.).

5.4. ULOGE I ZADACI KLJUČNIH DIONIKA OBNOVE I RAZVOJA GRADA VUKOVARA

► Utvrđuje Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara na prijedlog ministarstva zaduženog za regionalni razvoj, tj. obnovu i razvoj Grada Vukovara.

► Imenuje članove Savjeta obnove i razvoja Grada Vukovara.

► Prati provedbu Plana i programa obnove i razvoja Grada Vukovara na osnovi izvješća nadležnog ministarstva i godišnje izvješća va Hrvatski sabor o provedbi.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

► Sudjeluje u radu tijela Fonda, a ministar/ministrica predsjedava Upravnim odborom Fonda.

► Nadležno je tijelo za provedbu Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara.

► Nadzire rad Fonda i provedbu Plana i programa obnove i razvoja Grada Vukovara te izvješća Vladu RH o provedenom.

► Predlaže i prati provedbu Plana i programa obnove i razvoja Grada Vukovara.

Fond za obnovu i razvoj Grada Vukovara (Fond)

► Priprema prijedlog godišnjeg plana aktivnosti Fonda.

► Provodi aktivnosti prema vlastitom planu rada, uključujući financiranje, ugovaranje i praćenje provedbe projekata iz izvora Fonda.

► Raspisuje javne pozive/natječaje primjerice za dostavu cjelovitih projektnih prijedloga, sufinanciranje gospodarskih projekata,

⁸ UREDBA VIJEĆA (EZ, Euratom) br. 1605/2002 navodi u članku 111. da se ni pod kojim okolnostima isti troškovi neće dva puta financirati iz proračuna EU; UREDBA KOMISIJE (EZ) br. 1828/2006 od 8. prosinca 2006. o utvrđivanju pravila za provedbu Uredbe (EZ) br. 1083/2006 o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu: članak 13. »Provjere (...) uključuju postupke

za izbjegavanje dvostrukog financiranja rashoda s drugim programima Zajednice ili nacionalnim programima i s drugim programskim razdobljima«.

⁹ Uredba koja se primjenjuje na dodjelu potpora male vrijednosti od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2020. je Uredba Komisije br. 1407/2013, od 18. prosinca 2013., o primjeni članaka 107. i 108. UFEU-a na *de minimis* potpore (SL EU, L352, od 24. 12. 2013.), i njene izmjene i dopune sadržane u Uredbi Komisije 2020/972) (Uredba o potporama male vrijednosti). Uredba o potporama male vrijednosti u primjeni je do 31. prosinca 2023.

pružanje tehničke pomoći i savjetovanja u pripremi projektne dokumentacije, edukacije i sl.

► Prati realizaciju projekata koje sufinancira i provedbu Plana i programa u cijelosti.

► Izvještava Grad Vukovar i nadležna ministarstva o realizaciji Plana i programa.

► Brine o odnosima s javnošću, informira građane o napretku u provedbi Plana i programa putem interneta i ostalih medija.

Grad Vukovar

► Sudjeluje u radu tijela Fonda.

► Sudjeluje u pripremi prijedloga godišnjeg plana aktivnosti na temelju Plana i programa obnove i razvoja Grada Vukovara.

► Provodi aktivnosti prema vlastitom planu rada, uključujući (su)financiranje, ugovaranje i praćenje provedbe projekata iz izvora Grada Vukovara.

► Raspisuje javne pozive/natječaje za provedbu projekata u svojoj nadležnosti sukladno Planu i programu obnove i razvoja Grada Vukovara.

► Prati realizaciju projekata čiji je nositelj i koje (su)financira iz svojih izvora.

► Redovito surađuje, razmjenjuje relevantne informacije i izvještava Fond o realizaciji projekata sukladno Planu i programu obnove i razvoja Grada Vukovara.

Savjet za obnovu i razvoj Grada Vukovara

► Predlaže prioritetne projekte nakon provedbe javnih poziva za prijedloge projekata koji će se moći sufinancirati iz raspoloživih sredstava Fonda na osnovi pozitivno ocjenjenih projekata prema programom utvrđenim kriterijima o kvaliteti, provedivosti i doprinosu ostvarenja ciljeva obnove i razvoja Grada Vukovara.

► Ima ulogu tijela za praćenje provedbe (monitoring) Plana i programa obnove i razvoja Grada Vukovara.

► Izvještava tijela Fonda i institucije koje predstavlja o provedbi.

Nositelji projekata, uključujući Fond i Grad Vukovar

► Pripremaju cjelovit prijedlog projekata s tehničkom dokumentacijom, dozvolama itd.

► Provode projekt za koji im je odobreno (su)financiranje sukladno ugovornim odredbama.

► Redovito izvještavaju o svim fazama provedbe i prema unaprijed definiranim pokazateljima rezultata.

5.5. PRAĆENJE I VREDNOVANJE PROVEDBE PIP-a 2027

Tijekom provedbe projekata treba na osnovi unaprijed definiranih kriterija kvalitete kontinuirano ocjenjivati relevantnost i izvedivost projekata, napredak u postizanju ciljeva i korištenju resursa, kvalitetu upravljanja, uključujući upravljanje rizicima, vjerojatnost da će koristi biti održive i potrebno djelovanje. Faza provedbe ključna je jer se tijekom nje ostvaruju planirane koristi.

Za svaki projekt odabran za realizaciju, korisnik sredstava Fonda daje detaljan terminski plan i predlaže pokazatelje rezultata pomoću kojih će se pratiti provedba. Takva uspostava sustava praćenja završni je korak planiranja koji osigurava kvalitetnu provedbu projekata. Nositelji projekata (korisnici sredstava sufinanciranja Fonda) redovito izvještavaju Fond o napretku projekta uz svu prateću dokumentaciju te ispostavljaju zahtjeve za plaćanje sukladno ugovoru, a koja služe kao osnova za sve isplate ugovorenih tranši provoditeljima projekata. Sredstva će uvijek biti isplaćivana strogo namjenski. Fond na osnovi redovitog prikupljanja izvješća i informacija, kao i

redovitog praćenja napretka na terenu priprema izvješća za godišnje izvještavanje prema svim predviđenim institucijama zaduženima za praćenje rada Fonda i provedbe Plana i programa obnove i razvoja Grada Vukovara.

Plan i Program obnove i razvoja Grada Vukovara kao programsko-planski dokument također podliježe postupku vrednovanja i revizije. Vrednovanje provedbe Plana i programa provest će se sredinom razdoblja provedbe, o čemu odluku donose tijela Fonda, a završno vrednovanje bit će obavljeno po završetku provedbe programsko-planskog dokumenta nakon 2027. godine.

Pokazatelji uspješnosti važni su za sustav praćenja provedbe Plana i programa kroz projekte te za redovito izvještavanje o postignuću planiranih ciljeva. Praćenje provodi Fond i nadležne institucije. Vrednovanje radi objektivnosti i neutralnosti trebaju provoditi vanjski stručnjaci ili neovisno povjerenstvo.

788

Na temelju članka 52. stavka 3. Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama (»Narodne novine«, broj 83/23.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 15. travnja 2024. donijela

ODLUKU

O KONCESIJI NA POMORSKOM DOBRU U SVRHU REKONSTRUKCIJE I KORIŠTENJA LUKE POSEBNE NAMJENE – SPORTSKE LUKE ŠPINUT

I.

Sukladno Obavijesti o namjeri davanja koncesije na pomorskom dobru u svrhu rekonstrukcije i korištenja luke posebne namjene – sportske luke Špinut, klasa: UP/I-022-03/23-35/01, urbroj: 50301-05/20-23-2, od 12. listopada 2023., objavljenoj u Elektroničkom oglasniku javne nabave Republike Hrvatske, broj objave: 2023/S 01K-0045929, od 31. listopada 2023. i ponude pristigle na Javno otvaranje ponuda za dodjelu koncesije, održano 4. prosinca 2023. u prostorijama Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, te Zapisnika s 1. sjednice Stručnog povjerenstva za koncesije, osnovanog i imenovanog Odlukom Vlade Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 13/24.), Vlada Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Davatelj koncesije) daje Pomorskom športskom društvu »Špinut«, OIB: 75223462233 (u daljnjem tekstu: Ovlaštenik koncesije), ovlaštenje za rekonstrukciju i korištenje luke posebne namjene – sportske luke Špinut.

II.

Područje pomorskog dobra – lučkog područja koje se daje u koncesiju određeno je poligonom koordinatnih točaka izraženih u HTRS96/TM projekciji, kako slijedi:

Broj točke	E	N
1	493230,420	4819394,750
2	493184,190	4819397,730
3	493165,840	4819398,910
4	493120,810	4819401,590
5	493120,910	4819404,220
6	493121,450	4819417,940
7	493122,110	4819435,430
8	493122,170	4819437,020
9	493122,380	4819442,870